KÜLÖNJELENTÉS 25/2026 **HU**

Védett tengeri területek

Kijelölésük önmagában még nem szavatol érdemi védelmet

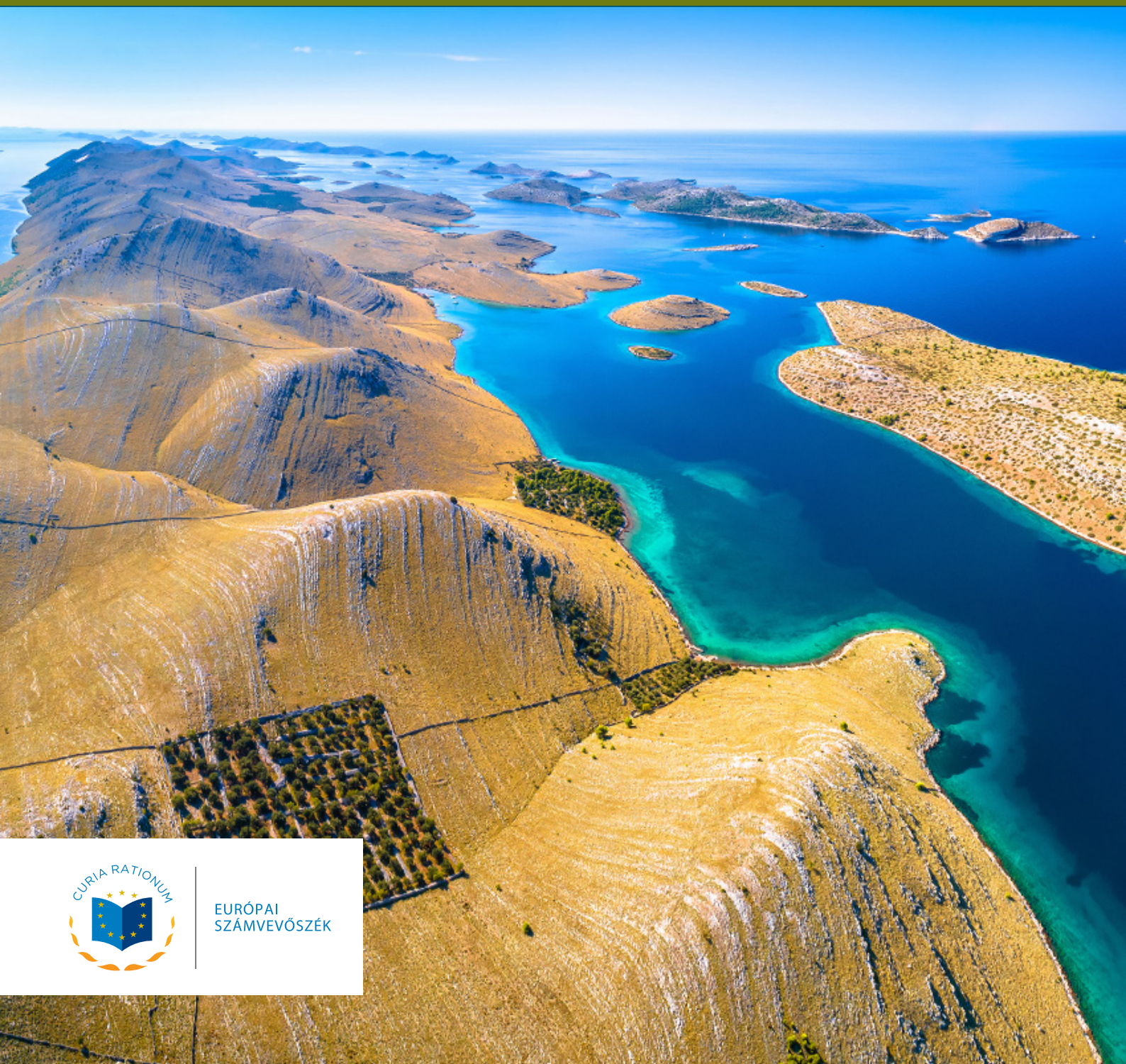

EURÓPAI SZÁMVEVŐSZÉK

Tartalomjegyzék

Bekezdés

01–17 | Főbb megállapítások 01

01–08 | Miért fontos ez a terület?

09–17 | Megállapításaink és ajánlásaink

18–93 | Észrevételeinkről részletesebben 02

18–33 | Valószínűtlen, hogy teljesülnének az Unió ambiciózus operatív céljai

20–25 | Bár fokozatosan egyre több védett tengeri területet jelölnek ki, az eredmény elmarad az uniós célértékektől

26–28 | A védett tengeri területek uniós hálózata nem tesz eleget az ökológiai kritériumoknak

29–33 | A védett tengeri területek uniós finanszírozása különböző eszközök között oszlik meg, és nehéz nyomon követni

34–54 | Az uniós keret révén nehéz koherens védelmi szinteket biztosítani

36–39 | A védett területek kijelölését régóta uniós keret szabályozza

40–45 | Védett területek kijelölése nem eredményez közvetlenül védelmet vagy tevékenységek korlátozását

46–54 | A halászati területek védelme összetett és időigényes folyamat

55–67 | Nehéz, de szükséges egyensúlyt teremteni a környezetvédelmi és a társadalmi-gazdasági hatások között

58–62 | Jelentős adathiány gátolja a védelmi intézkedések társadalmi-gazdasági értékelését

63–67 | Az érdekelt felek részvétele növekszik, de ez nem mindig épül be az irányítási folyamatokba

68–93 | A gazdálkodás hiányosságai és a gyenge végrehajtás nyomán rosszak a természetvédelmi végeredmények

70–83 | A legtöbb védett terület nem alkalmaz adaptív gazdálkodási gyakorlatokat

84–88 | Vegyes természetvédelmi végeredmények

89–93 | Magas elvárások az aktív helyreállítást előíró új jogszabályokkal szemben

Mellékletek

I. melléklet. Az ellenőrzésről

II. melléklet. Az ellenőrzésre kiválasztott védett tengeri területek mintája

III. melléklet. Adatforrások és adatfeldolgozás

IV. melléklet. Az állandó halászati korlátozás hatálya alá tartozó területek jegyzéke

V. melléklet. Uniós finanszírozás

VI. melléklet. A védett tengeri területek gazdálkodásának értékelési módszere a METT-4 felhasználásával

Rövidítések

Glosszárium

A Bizottság válaszai

Időrendi áttekintés

Ellenőrző csoport

01

Főbb megállapítások

Miért fontos ez a terület?

01 Az Európai Unióhoz tartozó tengeri területek kiterjedése mintegy 5 millió km², ami kb. 1 millió km²-rel nagyobb az Unió szárazföldi területeinél. Az ***1. ábra*** az Unió négy tengeri régióját mutatja be. Ezek: az Atlanti-óceán északkeleti része (négy alrégióval), a Földközi-tenger (négy alrégióval), a Balti-tenger és a Fekete-tenger[1]. 22 uniós tagállamban az unió lakosságának mintegy 40%-a a parttól számított 50 km-en belül él. 2022 óta az uniós tagállamok elkötelezettek a világ tengerei legalább 30%-ának eredményes megőrzése és kezelése mint ENSZ-célkitűzés mellett.

02 A világ óceánjainak és az Unió tengereinek állapota romlik az éghajlatváltozás, a szennyezés, a tengerek biológiai erőforrásainak kiaknázása és az élőhelyek elvesztése miatt. Unió-szerte az értékelt tengerfenéki élőhelyek mintegy 15%-a mutatott jó védettségi állapotot, 81%-uk volt rossz állapotban, 4% állapota pedig ismeretlen volt. A part közelében különböző terhelések érik a part menti tengerfenék 79%-át és a part menti viszonylag sekély talapzat 43%-át.

[1] Az Uniónak emellett vannak legkülső régiói az Indiai-óceánon és a Karib-tengeren, valamint tengerentúli területei. (Ellenőrzésünk ezek egyikére sem terjedt ki.)

03 A védett tengeri területek fenntartása eredményes eszköznek tekinthető a tengeri ökoszisztémák védelme és a biológiai sokféleség csökkenésének megállítása szempontjából. Bár az ilyen területekre különböző uniós fogalommeghatározások érvényesek, ebben a jelentésben az ENSZ 2023. évi, jogilag kötelező erejű ún. BBNJ-megállapodásának meghatározását használjuk: „a biológiai sokféleség hosszú távú megőrzésére vonatkozó konkrét célok elérése érdekében kijelölt és kezelt, földrajzilag meghatározott tengeri terület”. A védett tengeri területek célja az ökoszisztémákra nehezedő emberi terhelés csökkentése a biológiai sokféleség megőrzése, az ökológiai funkciók fenntartása, valamint az ökoszisztémák állapotromlás vagy túlzott kiaknázás utáni helyreállításának támogatása érdekében.

1. ábra. Földrajzi tengeri régiók és alrégiók

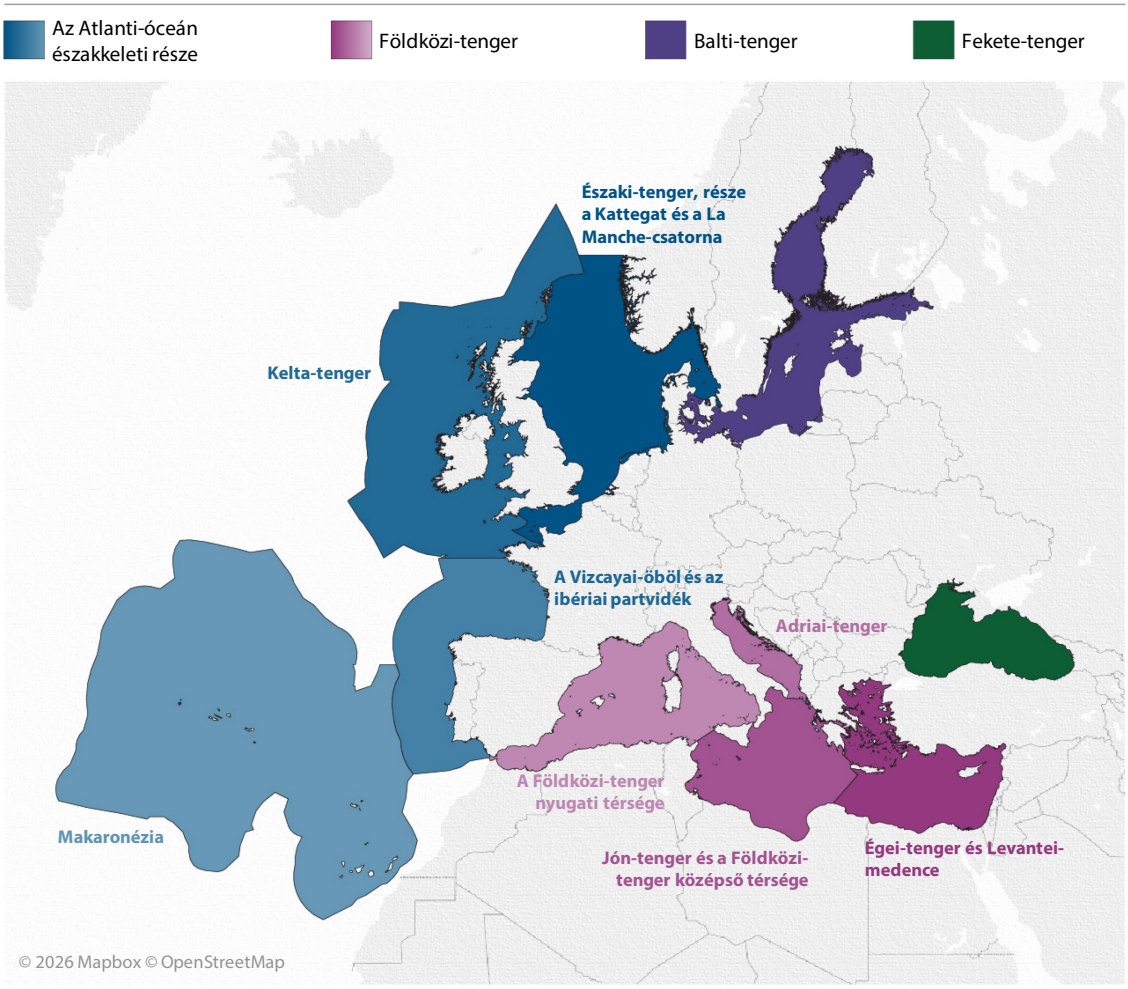

Forrás: A tengervédelmi stratégiáról szóló keretirányelv.

04 Ellenőrzésünk célja annak értékelése volt, hogy az Unió létrehozta-e a védett tengeri területek olyan hálózatát, amely eredményesen védi a tengeri környezetet, és elősegíti a 2030-ig tartó időszakra szóló uniós biodiverzitási stratégia célkitűzéseinek elérését. Ellenőrzésünk a tengeri környezetről szóló 26/2020. sz. számvevőszéki különjelentést követi nyomon, amelynek következtetése szerint az Unió nem tudta helyreállítani a tengerek jó környezeti állapotát, illetve nem tudta biztosítani, hogy a halászat fenntartható szinten működjön.

05 Elsősorban a következőket vizsgáltuk:

- reményt adtak-e az uniós előrelépések a stratégia célkitűzéseinek teljesítésére a védett tengeri területek megcélzott arányát, az ökológiai folytonosságot és a biológiai sokféleséget illetően;
- az uniós szabályozási keretből eredő mechanizmusok révén el lehet-e jutni a kijelöléstől a biztosított védelemig;
- egyensúlyban álltak-e a környezetvédelmi célkitűzések a társadalmi-gazdasági megfontolásokkal és az érdekelt felek bevonásával;
- megfelelő irányítási gyakorlatokat tettek-e magukévá a kiválasztott tagállamok.

Emellett nyilvánosan hozzáférhető adatkészletek elemzésével értékeltük az uniós tengerek védett tengeri területeinek földrajzi és ökológiai állapotát.

06 Ellenőrzésünket azért végeztük el, mert az európai tengerek biodiverzitásának gyorsuló romlása jelzi, hogy az ökoszisztémák védelemre szorulnak. A part menti közösségek hosszú távú társadalmi-gazdasági életképessége közvetlenül függ a tengeri környezet stabilitásától és az eredményes gazdálkodástól.

07 Várakozásunk szerint munkánk segíteni fogja a Bizottságot annak mérlegelésében, hogy a védett tengeri területeken miként javítható a kezelés, illetve hogyan fokozható a bevált gyakorlatok elterjesztése és az eredményesség, hogy ezáltal e területek jobban elősegítsék a biodiverzitás megóvását és az ökoszisztéma-szolgáltatások kínálatának fenntartását. Célunk abban segíteni a Bizottságot, hogy vizsgálja felül és tökéletesítse stratégiai megközelítését (például következő biodiverzitási stratégiáját), valamint igazítsa ki a jogi keretet úgy, hogy az vegye jobban figyelembe a védett tengeri területekkel kapcsolatos szakpolitikák gazdasági és társadalmi szempontjait.

08 Az ***I. melléklet*** háttér-információkat és részleteket tartalmaz az ellenőrzés hatókörére és módszerére vonatkozóan.

Megállapításaink és ajánlásaink

09 Megállapításunk szerint az Unió még nem hozta létre a védett tengeri területek olyan hálózatát, amely eredményesen védené a tengeri környezetet. Noha az Unió már régóta jól kidolgozott jogszabályi kerettel rendelkezik a védett területek kijelölésére, a valóságban a tényleges természetvédelmi eredmények tartósan elmaradnak a szabályozási keret célkitűzéseitől. A kijelölt terület nagysága ugyan fokozatosan bővül, mégsem valószínű, hogy a 2030-as uniós célkitűzések teljesülnének. Az Európai Környezetvédelmi Ügynökség közelmúltbeli jelentése szerint a legtöbb élőhely és faj védettségi helyzete összességében kedvezőtlennek volt értékelhető. Az ellenőrzésünk során gyűjtött friss információk tanúsága szerint az ellenőrzött védett területeken a biodiverzitás terén vegyes tendenciák mutatkoztak.

10 Jóllehet a jelenlegi biodoverzitási uniós stratégia 2030-ra az uniós tengervizek 30%-ának védelmét irányozza elő, a védett tengeri területek aránya jelenleg mégis csupán mintegy 14%, ami nagyon valószínűtlenné teszi a cél elérését. Becslések szerint továbbá e vizeknek jelenleg kevesebb mint 1%-a minősül szigorúan védett területnek, ami messze elmarad a 2030-ra kitűzött 10%-os célértéktől. Ráadásul a kijelölt területek nem működnek koherens ökológiai rendszerként. A hálózat nem felel meg a reprezentativitás és az összekapcsoltság alapvető kritériumainak, így a védelem a tengeri és mélytengeri élőhelyek jelentős részére nem terjed ki. A Bizottság jelenleg széttagolt keretekre támaszkodik, és nem rendelkezik külön mechanizmussal az ökológiai folyosók összehangolt kialakításának értékelésére és ösztönzésére (*20*–*28*. bekezdés).

1. ajánlás

A védett tengeri területek koherens transzeurópai hálózata kialakításának ösztönzése

A Bizottság használja ki, hogy széles körű áttekintéssel rendelkezik, a bevált gyakorlatok előmozdítására, hogy az Unió védett tengeri területeinek kijelölése során kellően figyelembe vegyék a vonatkozó ökológiai kritériumokat egy koherens transzeurópai hálózat kialakítása érdekében.

Megvalósítás céldátuma: 2029 vége.

11 Míg az eredményes állapotmegőrzéshez jelentős és kiszámítható pénzügyi források mozgósítására volna szükség, addig a védett tengeri területek jelenlegi finanszírozása megoszlik egyrészt a nemzeti források, másrészt több olyan uniós eszköz között, mint a LIFE, a Horizont Európa, az Európai Tengerügyi, Halászati és Akvakultúra-alap, valamint a kohéziós politikai alapok. Az uniós forrásokat gyakran kísérleti intézkedések és kutatások támogatására használják fel, ami ugyan nagyon hasznos lehet a hatékony innovatív megoldások azonosításához, de a védett tengeri területek kezelésének és az innovatív megoldások gyakorlatba ültetésének költségeit csak úgy lehet fedezni, ha e források kiegészülnek más, stabil finanszírozással is (***29***–***33***. bekezdés).

12 Jelenleg egy terület „védett tengeri területté” nyilvánítása nem szavatolja, hogy ott védelmi intézkedések vagy tevékenységi korlátozások legyenek érvényben. Nem létezik harmonizált uniós osztályozás a védelmi kategóriákra és az azoknak megfelelően engedélyezett tevékenységekre nézve. Az uniós jogszabályok semmilyen módon nem korlátozzák az emberi tevékenységeket külön a védett tengeri területekre vonatkozóan. Ezenkívül nincs közös módszertan annak értékelésére, hogy az emberi tevékenységek összeegyeztethetők-e a természetvédelmi célkitűzésekkel. Bár a Bizottság több adatplatformot is kifejlesztett, ezek nem nyújtanak elegendő szabványosított információt az egyes védett tengeri területeken alkalmazott védelmi intézkedésekről (***36***–***45***. bekezdés).

13 A tengeri élőlények kitermelése, különösen halászat és más tengerfenék-károsító gyakorlatok révén, az egyik fő veszélyt jelenti a tengerek biológiai sokféleségre nézve. A több tagállam halászflottáit érintő természetvédelmi intézkedések elfogadásának folyamata összetett és hosszadalmas lehet, mivel (tudományos bizonyítékokon és társadalmi-gazdasági elemzésen alapuló) tárgyalásokat igényelhet a halászati érdekeltségű tagállamok, valamint a különböző érdekelt felek között. Ez a folyamat sok évig eltarthat; 2013 óta kevés természetvédelmi intézkedést sikerült elfogadni. Ebből következően a halászati korlátozások a védett tengeri területeknek csak kis részére vonatkoznak (***46***–***54***. bekezdés).

2. ajánlás

Együttműködés a tagállamokkal, hogy a védett tengeri területek kijelölése védelmi intézkedések tényleges alkalmazásához vezessen

A Bizottság:

a) mozdítsa elő a védett tengeri területekre vonatkozó természetvédelmi célkitűzésekkel és védelmi intézkedésekkel kapcsolatos szabványosított információk használatát, és tegye közzé azokat a meglévő platformok egyikén (pl. Natura 2000 Viewer, az európai tengeri megfigyelési és adathálózat) vagy egy külön adatkövetési platformon;

b) a tagállamokkal karöltve, az eljárás egyszerűsítése érdekében azonosítsa, hogy a védett tengeri területeken belüli védelmi intézkedések elfogadási eljárásának mely hiányosságai, szűk keresztmetszetei és hatékonysági problémái érintik több tagállam halászflottáját;

c) ösztönözze innovatív megoldások alkalmazását a védett tengeri területek eredményesebb megőrzése érdekében.

Megvalósítás céldátuma: 2029 vége.

14 A tagállamok ugyan egyre hajlamosabbak inkluzív konzultációt folytatni, az érdekelt felek viszont továbbra is eltérő mértékben vesznek részt a védett tengeri területek kijelölésében és operatív kezelésében, mivel gyakran nincs idejük vagy képességük arra, hogy befolyásolják a kijelölésre, illetve a kezelésre vonatkozó döntéseket. A szerény részvétel mellett a helyzetet tovább nehezíti az adatok tartós hiánya, különösen a kisüzemi halászatot illetően, mert így nehezebb pontosan értékelni a természetvédelmi intézkedések gazdasági hatását. Mindemiatt a konzultációs eljárás a jelenlegi állapotában gyakran nem szavatolja a társadalmi fenntarthatóságot, az átlátható irányítást, illetve a környezeti és társadalmi-gazdasági célkitűzések közötti egyensúlyt, pedig ez mind szükséges ahhoz, hogy a tengeri területek védelme hosszú távon sikeres legyen (*55*–*67*. bekezdés).

3. ajánlás

A környezetvédelmi célkitűzésekre, a fenntartható megélhetésre és a versenyképes iparágakra való eredményes átállás támogatása a tagállamokkal karöltve, az érdekelt felek erőteljes szerepvállalásának előmozdítása révén

A Bizottság segítse a tagállamokat:

a) az olyan intézkedések azonosításában és végrehajtásában, amelyek enyhítik a természetvédelmi intézkedéseknek – így a halászati korlátozásoknak – a part menti közösségek megélhetésére gyakorolt társadalmi-gazdasági hatását; mozdítson elő olyan megközelítéseket, amelyek révén fokozhatók a védett tengeri területekhez kapcsolódó előnyök;

b) azon törekvéseikben, hogy a helyi érdekelt feleket érdemben bevonják a védett tengeri területekre vonatkozó döntésekbe.

Megvalósítás céldátuma: 2029 vége.

15 A legtöbb védett tengeri területen nem működik eredményes adaptív gazdálkodás. Számos megvizsgált helyszín rendelkezik gazdálkodási tervvel, de ezek végrehajtása gyakran kevéssé eredményes, mivel problémák merülnek fel a munkaerővel és a stabil finanszírozással kapcsolatban. Ezenkívül nagyrészt hiányzik a megbízható és folyamatos nyomon követés, és a legtöbb helyszínt illetően eseti adatgyűjtésre támaszkodnak. A Bizottság nem dolgozott ki egységes értékelési keretet annak következetes nyomon követésére, hogy a gazdálkodás nyomán a védett tengeri területeken megvalósulnak-e a kívánt ökológiai és társadalmi eredmények (*70*–*83*. bekezdés).

4. ajánlás

Az adaptív gazdálkodás és a védett tengeri területek nyomon követésének megerősítése

A Bizottság koherens adatok alapján támogassa a védett tengeri területeken az adaptív gazdálkodást, különösen úgy, hogy megbízható módszertant javasol a gazdálkodás eredményességének értékelésére.

Megvalósítás céldátuma: 2029 vége.

16 Noha régóta léteznek uniós természetvédelmi jogszabályok, a tengeri biodiverzitásnak a madárvédelmi és az élőhelyvédelmi irányelv szerinti védelme még messze elmarad a célkitűzéseitől. A 2020-ban közzétett, „A természet állapota az Európai Unióban” című jelentés ismertette az Unió időszakos Natura 2000 „állapotfelmérésének” eredményeit a 2013–2018-as időszakra nézve. A jelentés szerint a természetvédelem tartósan rossz eredményeket mutatott fel. Az általunk értékelt védett tengeri területek közül soknak a biológiai állapota vegyesnek vagy ismeretlennek minősült, különösen az élőhelyeket illetően. Megállapítottuk azt is, hogy különböző területeken nagyrészt hiányoznak az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás tervei, és nem élnek az éghajlatváltozás-mérséklésnek a szén-dioxid-gazdálkodás révén elérhető lehetőségeivel (***84***–***88***. bekezdés).

17 A természet helyreállításáról szóló (EU) 2024/1991 rendelet, amely szerint az Uniónak passzív védelemről át kell állnia az ökoszisztémák aktív helyreállítására, jogilag kötelező erővel határozza meg azon célértékeket, hogy 2030-ig a tengeri területek 20%-át, 2050-ig pedig az összes leromlott állapotú ökoszisztémát helyre kell állítani. A rendelet előírja, hogy ki kell dolgozni a helyreállítás tudományos alapját, és törekszik a kék gazdaság (az óceánokhoz, tengerekhez és part menti régiókhoz kapcsolódó gazdasági tevékenységek) hosszú távú életképességének biztosítására. Tengeri környezetben azonban ennek végrehajtása bonyolultabb és több akadályba ütközik, mint a leromlott állapotú szárazföldi területek helyreállítása. Ilyen akadály, hogy kevés az adat a mélytengeri élőhelyekről, hogy a közös halászati politika keretében a szükséges halászati korlátozások bevezetése hosszadalmas adminisztratív folyamatot igényel, és hogy a működési költségek magasak (***89***–***93***. bekezdés).

02

Észrevételeinkről részletesebben

Valószínűtlen, hogy teljesülnének az Unió ambiciózus operatív céljai

18 A 2030-ig tartó időszakra szóló uniós biodiverzitási stratégiának egyik fő célkitűzése a biológiai sokféleség csökkenésének megállítása. A biodiverzitás csökkenésének visszafordítására és a természetvédelem eredményesebbé tételére irányuló uniós célkitűzés részeként a stratégia:

- célértékeket állapít meg a védett területek kiterjedésére nézve;
- a védett területek koherens hálózatának kialakítására hív fel Unió-szerte;
- célja, hogy évente legalább 20 milliárd eurót mozgósítson köz- és magánforrásokból a természetvédelem és -helyreállítás támogatására.

19 Értékeltük, hogy reményt adtak-e az uniós előrelépések a célértékek teljesítésére a védett tengeri területek (MPA) kiterjedését, az ökológiai folytonosságot és a biodiverzitás finanszírozását illetően.

Bár fokozatosan egyre több védett tengeri területet jelölnek ki, az eredmény elmarad az uniós célértékektől

20 A 2030-ig tartó időszakra szóló biodiverzitási stratégiának egyértelmű célértéke, hogy 2030-ra az uniós tengerek 30%-a álljon védelem, 10%-a pedig „szigorú védelem” alatt. Ezek a célértékek az egész Unióra vonatkoznak. A Bizottság ezért minden tagállamot felszólított, hogy a Natura 2000 hálózat és a nemzeti védelmi rendszerek bővítésével vegye ki a részét ebből a törekvésből, különös tekintettel a potenciálisan nagy biodiverzitással bíró tengeri területekre.

21 Az Európai Környezetvédelmi Ügynökség (EEA) legfrissebb (2025) adatai szerint (a tengerentúli területek kivételével) 2023-ban az uniós tengervizek 13,7%-a volt kijelölt védett tengeri terület, ami 2020-hoz képest mindössze 80 567 km^2-es (1,6%-os) növekedést jelent. Ez messze elmarad a biodiverzitási stratégia 30%-os célkitűzésétől. Az EEA elismerte: valószínűtlen, hogy a célértéket sikerül időben teljesíteni.

22 Elemzésünk kimutatja, hogy e védett tengeri területek 82%-a (az uniós tengerek 10,4%-a) tartozik a Natura 2000 hálózatába, amely 3648 tengeri területet (525 853 km^2) foglal magában. Mivel egy terület több jogcímen is ki lehet jelölve, az átfedések elemzésével a következő számadatokat kaptuk:

- 2875 (415 932 km^2), az élőhelyvédelmi irányelv alapján kijelölt különleges természetmegőrzési terület;
- 1203 (325 261 km^2), a madárvédelmi irányelv alapján kijelölt különleges madárvédelmi terület.

23 A Natura 2000 területeket 6610 nemzeti szinten kijelölt terület egészíti ki (243 670 km^2). Ezeknek több mint 50%-a fizikailag átfedésben van a Natura 2000 területekkel, vagyis földrajzilag ugyanott találhatóak, de eltérő jogi keret alapján kezelik őket (***2. ábra***).

2. ábra. | A Natura 2000 hálózat és az uniós tagállamok kizárólagos gazdasági övezetein belül nemzeti szinten kijelölt védett tengeri területek térképe

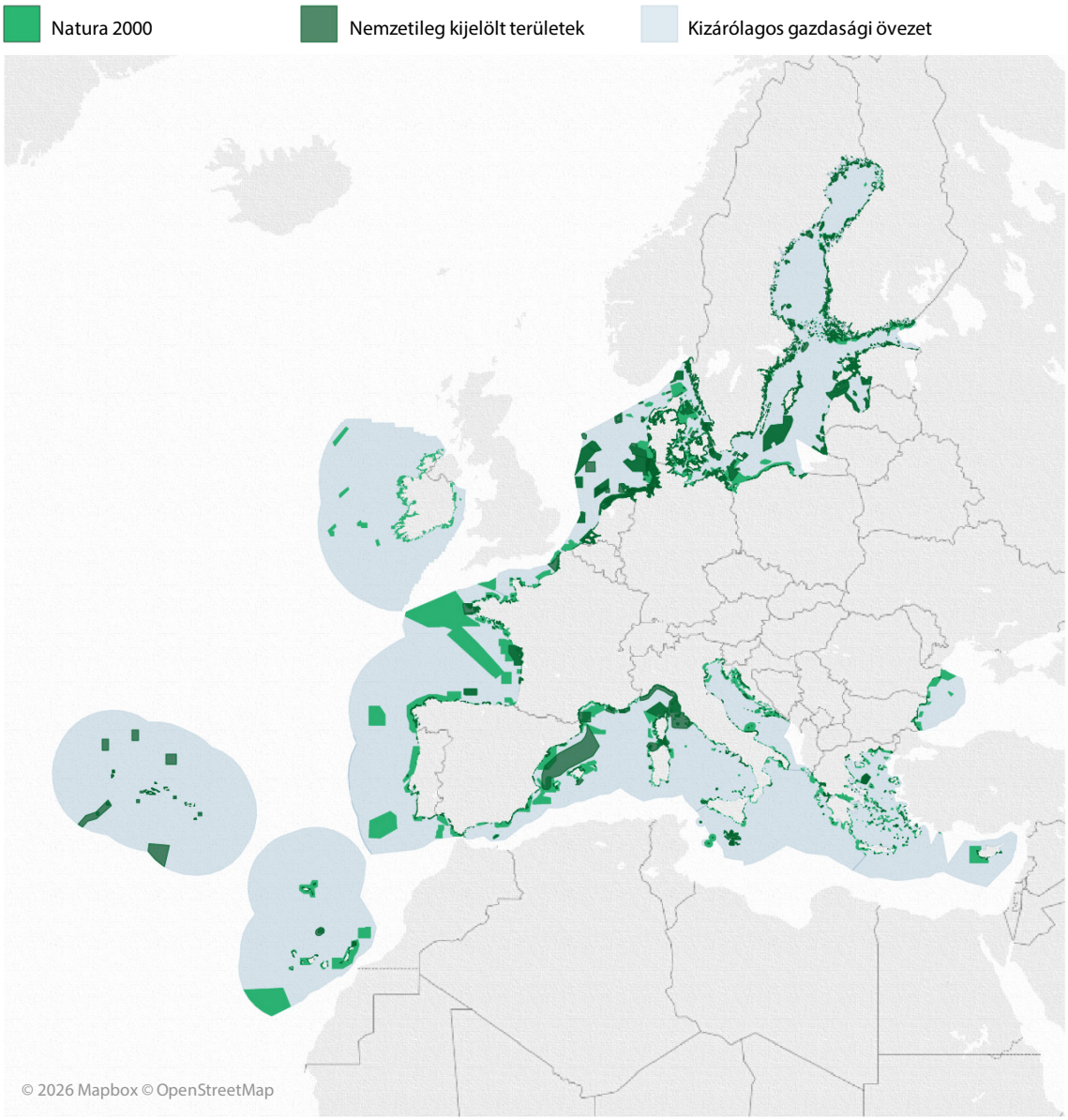

Forrás: Európai Számvevőszék, az Európai Környezetvédelmi Ügynökségtől (2024), illetve a Flamand Tengeri Intézettől származó adatok alapján.
Felelősségkizáró nyilatkozat: A térképen feltüntetett tengeri övezeteket és határokat kizárólag ezen ellenőrzés céljából mutatjuk be, és azok külső adatkészleteken alapulnak. Ábrázolásuk nem érinti bármely szárazföldi vagy tengeri terület, illetve határ jogállását vagy elhatárolását, és nem értelmezhető a Számvevőszék, illetve az Európai Unió szuverenitással, joghatósággal vagy tengeri követelésekkel kapcsolatos álláspontjaként.

24 A kijelölt területek nagyságát az EEA attól függetlenül adja meg, hogy azokon milyen védelmi intézkedések vannak érvényben. Ezért mivel a Bizottság minden „kijelölt” területet „védett” tengeri területként ad meg, a helyzetről adott kép a ténylegesnél jóval pozitívabb.

25 A biológiai sokféleséggel kapcsolatos uniós stratégia azon célkitűzése, hogy az uniós tengerek legalább 30%-a jogi védelemben részesüljön, nem határozza meg sem a számítás módszerét, sem az Unió tengeri területeinek kiterjedését. Az EEA legutóbbi számításai a „védett tengeri területek értékelési területét” a kizárólagos gazdasági övezet 2018. évi elavult uniós meghatározása szerint állapítják meg, de így 7%-kal kisebb értéket kapnak, mint az összes part menti tagállam körüli kizárólagos gazdasági övezetek teljes területe. Más szóval az EEA a ténylegesnél kisebbként adja meg az Unió tengeri területét: ez közvetlenül befolyásolja a 30%-os célérték kiszámítását, körülbelül egy százalékponttal megnövelve az eredményt.

A védett tengeri területek uniós hálózata nem tesz eleget az ökológiai kritériumoknak

26 A 2030-ig tartó időszakra szóló biodiverzitási stratégia a védett területek kiterjedésén túl azt is kimondja, hogy a további védett és szigorúan védett területek kijelölésekor ökológiai folyosókat kell létrehozni, a védett tengeri területek transzeurópai hálózatának koherenciája érdekében. Ezzel megelőzhető a genetikai elszigetelődés, lehetővé válik a fajok vándorlása, illetve egészséges ökoszisztémák fenntartása és javítása. Annak értékelésére, hogy az egyes védett tengeri területek együttese működik-e hálózatként, és így el tud-e érni olyan célkitűzéseket, amelyeket az egyes kijelölt területek egymagukban nem, egyedi ökológiai kritériumok alkalmazhatók (***1. háttérmagyarázat***).

1. háttérmagyarázat

A védett tengeri területek hálózataira vonatkozó ökológiai követelmények a tengermedencék szintjén

	Technikai célérték	Biológiai cél
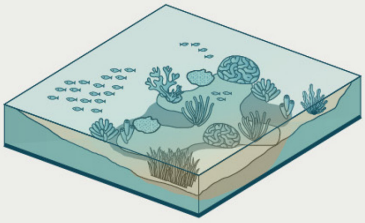 **Megfelelőség** Az egyes védett tengeri területek kiterjedése és ökológiai minősége elégséges a tényleges működőképességükhöz. Ez azt jelenti, hogy a sajátos struktúráknak (pl. szerkezetileg összetett korallzátonyok) és funkcióknak (pl. tápanyag-körforgás) stabilnak vagy javulónak kell lenniük.	*Területek ≥30 km²*	*Az élőhely funkcionalitása*
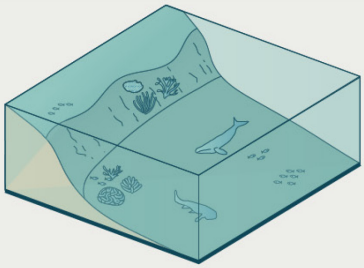 **Reprezentativitás** Ez a követelmény biztosítja, hogy a hálózat felöleli a tengeri medencében megtalálható biodiverzitás összes tipikus és egyedi jegyét. A védelemnek minden mélységre ki kell terjednie, az árapályzónától a mélységi síkságokig, máskülönben a mélyebb, tengeri ökoszisztémák védtelenek maradnak („part menti torzítás").	*az egyes élőhelytípusok 30%-a*	*Ökoszisztéma-diverzitás*
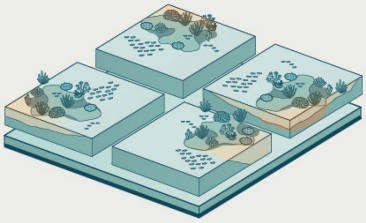 **Replikáció** A replikációnak köszönhetően a hálózat ellenállóképes az olyan helyi katasztrófákkal szemben, mint az olajszennyezés vagy a tengeri hőhullámok. Ha egy élőhely több példányban létezik, akkor lehetséges az alpopulációk közötti genetikai állománycsere, ami létfontosságú a hosszú távú evolúciós túléléshez.	*≥4 replikáció medencénként*	*Ellenállóképesség katasztrófákkal szemben*
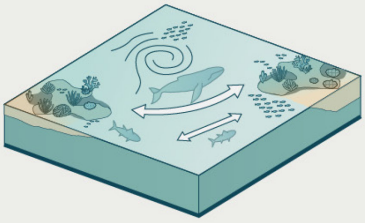 **Összekapcsolódás** Az összekapcsolódó védett tengeri területek elég közel vannak ahhoz, hogy a lárvák és a vándorló felnőtt egyedek átjuthassanak egyikből a másikba. A kisméretű védett tengeri területek pihenőhelyként szolgálnak a vándorló megafauna, például a bálnák vagy a kékúszójú tonhal számára.	*20–50 km-es távolság*	*Genetikai áramlás/lárvák terjedése*
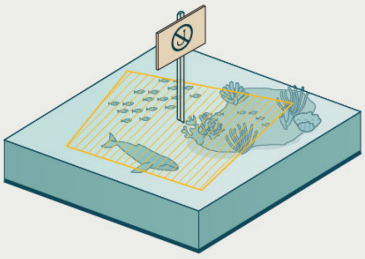 **Szigorúság** A tenger 30%-ának kell védelem, legalább 10%-ának viszont „szigorú védelem" alatt állnia (a Természetvédelmi Világszövetség Ia., illetve Ib. kategóriája). Ezeken a területeken tilos minden kitermelési tevékenység (halászat, bányászat, kotrás) a természetes táplálkozási szintek és a „csúcsragadozók" biomasszájának helyreállítása érdekében.	*10% Halászati tilalmi övezet*	*Csúcsragadozók rehabilitációja*

Forrás: Európai Számvevőszék, az EEA és a Természetvédelmi Világszövetség iránymutatásai alapján.

27 Az Unió tengeri régióinak hálózata jelenleg nem felel meg ezen ökológiai kritériumok egyikének sem, még nem működőképes és nem koherens. Míg a sekélyvízi élőhelyek (tengerfenék, torkolatok) jól reprezentáltak, a mélytengeri és tengeri élőhelyek alulreprezentáltak maradnak. A Balti-tenger és az Északi-tenger számos védett tengeri területe strukturálisan összeköttetésben van egymással, a földközi-tengeri és az atlanti területek ellenben „ökológiai szigetet” képeznek. A legtöbb mediterrán védett területet több mint 100 km erősen túlhalászott vízterület választja el egymástól, ami megakadályozza az ökoszisztéma ellenálló képességéhez szükséges genetikai érintkezést. Az uniós tengereken a szigorúan védett területek becsült százalékos aránya igen alacsony, körülbelül 1% (***54***. bekezdés).

28 A Bizottságnak nincsen külön mechanizmusa a hálózat fejlesztésének és koherenciájának nyomon követésére, ami akadályozza azt, hogy a 2030-ig tartó időszakra szóló biodiverzitási stratégia értelmében a Bizottság a transzeurópai természetvédelmi hálózat részeként ökológiai folyosókat hozzon létre. A jelenlegi felügyelet elsősorban a regionális tengeri egyezmények vagy az egyes tagállamok által biztosított kereteken alapul; az ilyen egyezmények célkitűzései azonban csak részben igazodnak az uniós célértékekhez (pl. nincsen 10%-os követelmény a szigorú védelemre nézve). Ráadásul gyakori, hogy ezek hatálya földrajzilag vagy eleve csak egy tengeri medencére korlátozódik, vagy pedig túlterjed az uniós vizeken (pl. OSPAR, Barcelonai Egyezmény).

A védett tengeri területek uniós finanszírozása különböző eszközök között oszlik meg, és nehéz nyomon követni

29 A 2030-ig tartó időszakra szóló uniós biodiverzitási stratégia keretében évente legalább 20 milliárd eurót kell felszabadítani a természettel kapcsolatos kiadásokra forrásötvözés révén, vagyis nemzeti és uniós szinten magán- és közfinanszírozást mozgósítva. A Bizottság 2023-as értékelése szerint csak a Natura 2000 hálózat karbantartásához és fejlesztéséhez évi 10 milliárd euró, a tengeri komponenshez ennek 3,5%-a (323 millió euró) szükséges.

30 Az uniós tengerpolitikák finanszírozása különböző, külön kezelt uniós finanszírozási eszközökből történik. A jelenlegi nyomonkövetési mechanizmusok nem elég részletesek ahhoz, hogy pontosan meg tudják ragadni a Bizottság, illetve a tagállamok által a tengeri biodiverzitás csökkenésének visszafordítására fordított uniós finanszírozás összegét. Nem ismeretes, hogy mennyi az uniós védett tengeri területek kijelölésére és fenntartására fordított összes kiadás.

31 Elemzésünk szerint a 2021–2027-es teljes többéves pénzügyi keretben eddig mintegy 600 millió eurót különítettek el uniós forrásból a tengeri biodiverzitásra. Ezen források kezelése vagy közvetlenül a Bizottság által – például a LIFE (150 millió euró) és a Horizont programok (62,4 millió euró) esetében –, vagy a tagállamokkal megosztott irányítás keretében történik, mégpedig az Európai Tengerügyi, Halászati és Akvakultúra-alap (377 millió euró) és a kohéziós politikai alapok (18,2 millió euró) útján (***V. melléklet***).

32 Az általunk felkeresett három tagállam egyikének sem volt konszolidált nemzeti áttekintése akár arról, hogy mennyi uniós finanszírozást különítettek el kifejezetten a védett tengeri területekre, akár az egyes védett területeken belül finanszírozott projektekről: ez korlátozza az elszámoltathatóságot és megnehezíti a védett területek hálózatainak stratégiai irányítását. Az egyes projektekre vonatkozóan azonban gyakran álltak rendelkezésre pénzügyi információk.

33 Megállapítottuk, hogy a kifejezetten a védett tengeri területekre irányuló uniós pénzügyi támogatás a biodiverzitással kapcsolatos általános finanszírozáshoz képest viszonylag alacsony összegű, és több finanszírozási eszköz között oszlik meg. Az uniós alapok fontos és gyakran alapvető szerepet játszanak a védett tengeri területekkel kapcsolatos kísérleti projektek és elemző munka támogatásában, önmagukban azonban nem tudnak hosszú távú finanszírozást biztosítani a védett tengeri területeken folytatott irányítási, nyomonkövetési és végrehajtási tevékenységekhez, valamint az innovatív megoldások bevezetéséhez.

Az uniós keret révén nehéz koherens védelmi szinteket biztosítani

34 A 2030-ig tartó időszakra szóló uniós biodiverzitási stratégia hangsúlyt fektet a védett tengeri területek kiterjedésének bővítésére. Önmagában azonban nem elegendő több tengeri területet kijelölni: a kijelölést eredményes védelmet biztosító, természetvédelmi eredményekkel járó intézkedéseknek is kell kísérniük.

35 Értékeltük, hogy az uniós szabályozási keret mechanizmusai révén el lehet-e jutni a gyakorlatban a kijelöléstől a biztosított védelemig. Megvizsgáltuk, hogy a Bizottság milyen támogatást nyújt a tagállamoknak a védett tengeri területek azonosításához és kijelöléséhez. Különös figyelmet fordítottunk a halászatra, tekintettel a halászat tengeri ökoszisztémákra gyakorolt ökológiai hatására, valamint arra, hogy a halászati gazdálkodási intézkedések központi szerepet töltenek be a védett területek természetvédelmi célkitűzéseinek teljesülésében.

A védett területek kijelölését régóta uniós keret szabályozza

36 A védett tengeri területek kijelölését az Unióban egy több mint négy évtized során kidolgozott szabályozási keret segíti (***3. ábra***). Az 1979. évi madárvédelmi irányelv és az 1992. évi élőhelyvédelmi irányelv egyértelmű jogalapot biztosít a tagállamok számára az ökológiailag fontos tengeri területek azonosításához és a Natura 2000 területek kijelöléséhez. Minden ilyen területnek területspecifikus természetvédelmi célkitűzésekkel kell rendelkeznie, és el kell fogadnia az ezek eléréséhez szükséges természetvédelmi intézkedéseket. Az irányelvek a közös régiók közötti, határokon átnyúló együttműködést is támogatják, hogy a védett területek koherens hálózatként működjenek.

37 A tengervédelmi stratégiáról szóló 2008. évi keretirányelv (MSFD) ugyan nem kizárólag a védett tengeri területekre irányul, ám igyekszik növelni azok ökológiai eredményességét, amennyiben e területek a keretirányelv segítségével javíthatják a tengeri ökoszisztémák szélesebb értelemben vett egészségét. Az irányelv létrehozza a jó tengeri környezeti állapot elérésének jogi keretét, amely végrehajtandó stratégiákat ír elő a tagállamok számára az olyan terhelések kezelésére, mint a szennyezés, a hulladék és a csökkenő biodiverzitás.

38 A 2014. évi tengeri területrendezési irányelv ezt a jogi keretet kiegészítve előírja, hogy integrált tengeri területrendezés révén a különböző olyan emberi tevékenységeket, mint a halászat, az akvakultúra, a hajózás és a tengeri energiatermelés, a megőrzés révén kell ellensúlyozni. Az ipari felhasználás és a környezetvédelmi célok közötti konfliktusok enyhítése érdekében a tagállamok a védett tengeri területeket beépíthetik nemzeti tengerhasznosítási terveikbe.

3. ábra. | A tengervédelem uniós kerete

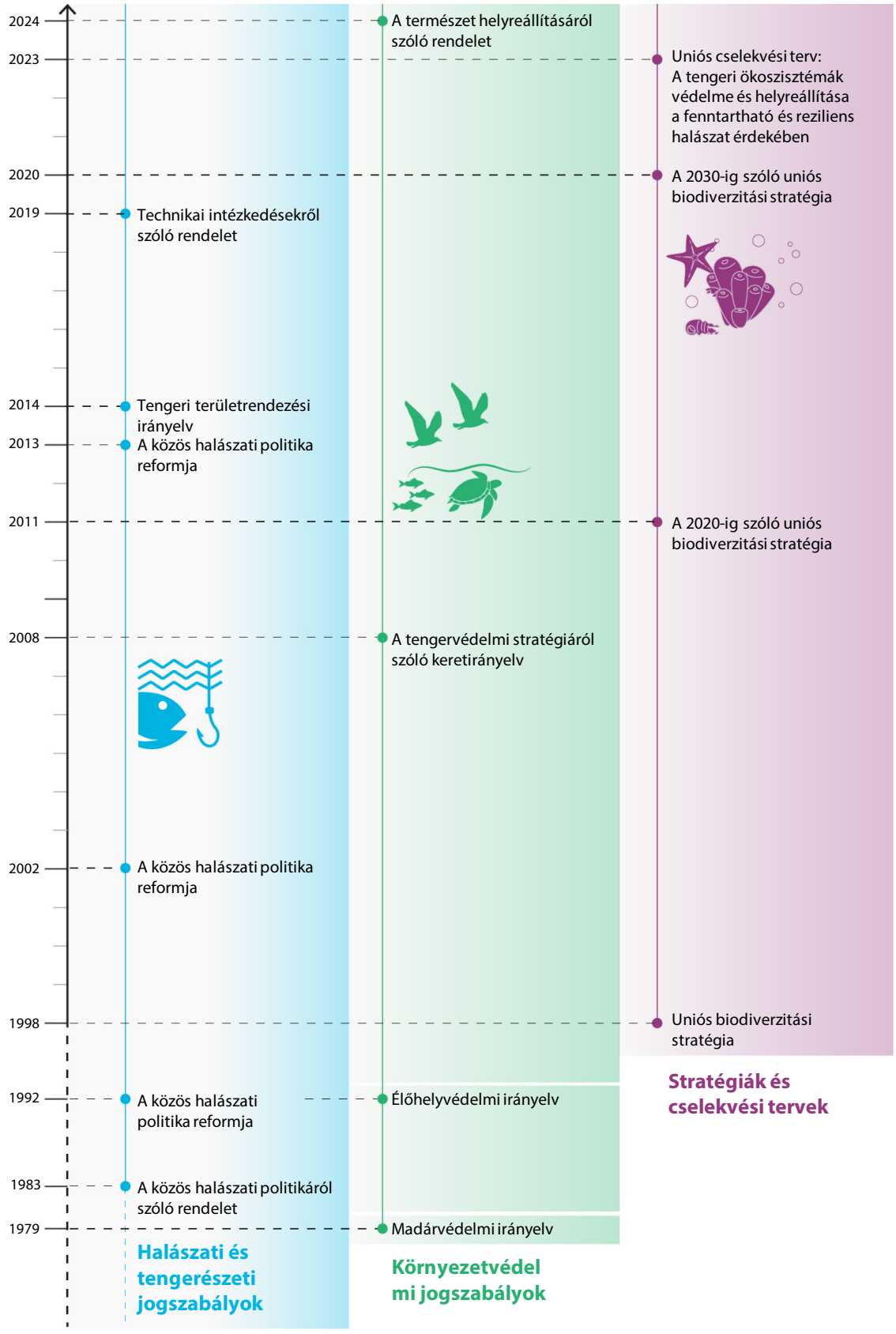

Forrás: Európai Számvevőszék.

39 A Bizottság intézkedéseket kezdeményezhet azon tagállamokkal szemben, amelyekről úgy véli, hogy megsértik az uniós jogot. Ellenőrzésünk időpontjában a Natura 2000 tengeri részére vonatkozóan három kötelezettségszegési eljárást megelőző párbeszéd és 24 kötelezettségszegési eljárás volt folyamatban az Európai Unió Bírósága előtt.

Védett területek kijelölése nem eredményez közvetlenül védelmet vagy tevékenységek korlátozását

40 A Natura 2000 területeket és a nemzeti védett területeket a tagállamok azonosítják, javasolják és jelölik ki. A tagállamokat segítendő a Bizottság többféle útmutatót bocsátott ki. A legfőbb ilyen dokumentumok: a 2012. évi iránymutatás a tengeri környezetben a Natura 2000 hálózat létrehozásáról, „A Natura 2000 területek kezelése – Az élőhelyek védelméről szóló 92/43/EGK irányelv 6. cikkének rendelkezései” című 2019. évi iránymutatás, valamint a védett területek kijelölésére vonatkozó 2022. évi bizottsági kritériumok és iránymutatás.

41 A védett területek kijelölésére vonatkozó fő iránymutatást 2022-ben, a 2030-ig tartó időszakra szóló uniós biodiverzitási stratégiában tervezettnél két évvel később tették közzé. Az iránymutatás a „szigorú védelmet” a stratégia 10%-os célértékéhez kapcsolódóan határozza meg. A fogalom meghatározása a Természetvédelmi Világszövetség[2] által kiadott, a védett területek kezelési kategóriáinak alkalmazására vonatkozó iránymutatásokban szereplő ezen kategóriáknak felel meg: „Ia. kategória – szigorúan védett természetvédelmi terület”, „Ib. kategória – érintetlen természeti terület”, részben pedig „II. kategória – nemzeti parkok”. Mivel azonban a bizottsági iránymutatás nem tartalmaz harmonizált osztályozást a szigorúan védett területektől eltérő területek védelmi kategóriáira és a kapcsolódó engedélyezett tevékenységekre nézve, így a védett tengeri területeknek sincs átfogó uniós fogalommeghatározása (***2. háttérmagyarázat***).

[2] A Természetvédelmi Világszövetség (IUCN) 1948-ban alapított vezető globális hatóság, amely a természet védelmével és a fenntartható fejlődéssel foglalkozik. Az IUCN tudást, eszközöket és szakpolitikai iránymutatást nyújt, többek között összeállítja a kihalással fenyegetett fajok vörös listáját.

2. háttérmagyarázat

A tengeri tevékenységek mátrixa, adott esetben a Természetvédelmi Világszövetség egyes kezelési kategóriáinak megfelelően

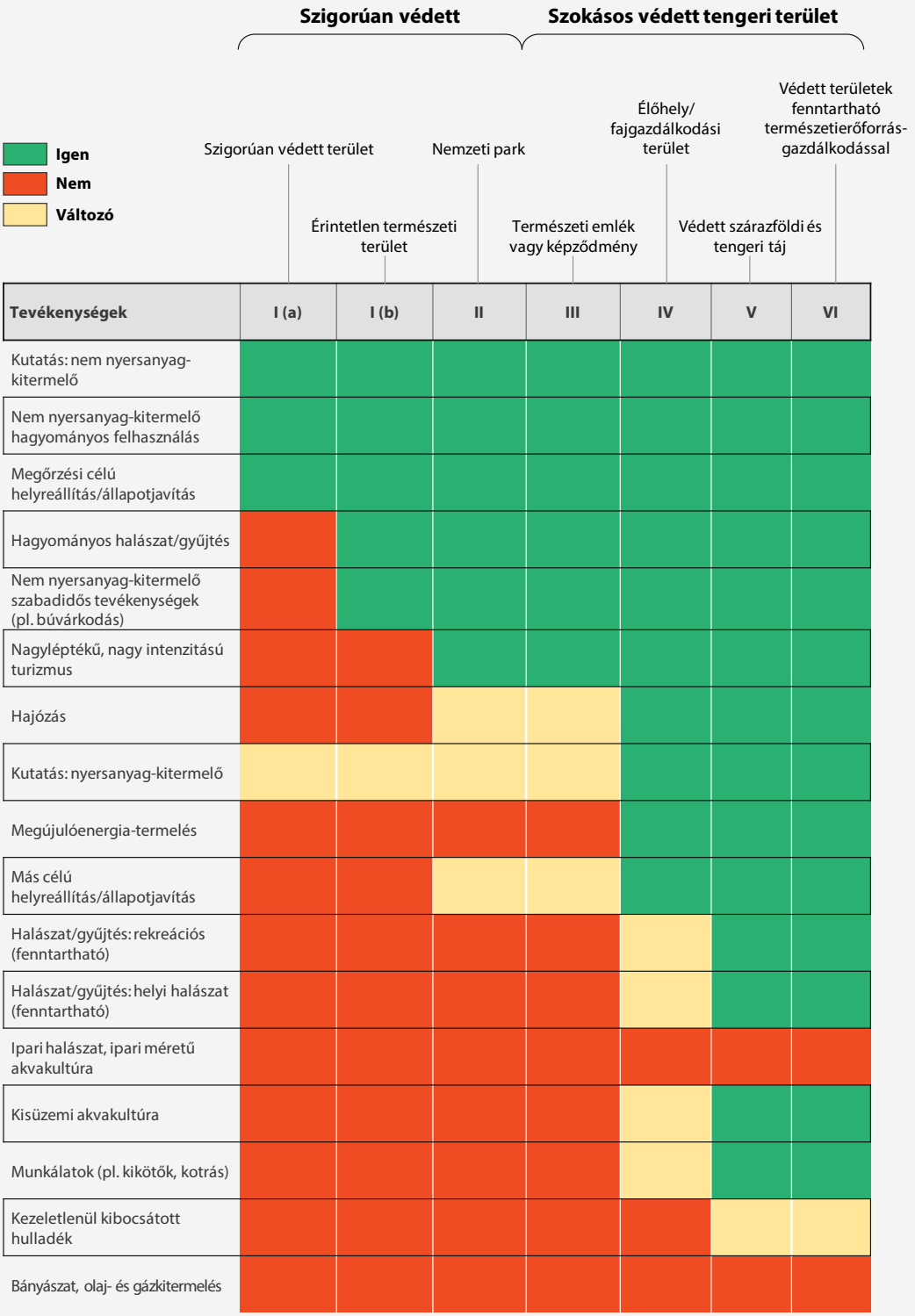

Forrás: A Természetvédelmi Világszövetség iránymutatása a védett területek kezelési kategóriáinak alkalmazásához.

42 A természetvédelmi célkitűzések eléréséhez korlátozni kell az emberi eredetű terheléseket. Az uniós jogszabályok azonban nem írnak elő tevékenységi korlátozásokat (pl. nem tiltják a kitermelési és pusztító tevékenységeket) a védett területeken. A Bizottság megítélése szerint védett tengeri területek kijelölésének nem kell feltétlenül együttjárnia az emberi tevékenységek teljes korlátozásával, hanem inkább a területekre vonatkozó természetvédelmi célkitűzésekkel összhangban lévő, eredményes gazdálkodási intézkedések meghozatalát jelenti. A Bizottság azonban nem dolgozott ki közös irányítási normát vagy konkrét módszertant annak értékelésére, hogy mely tevékenységek egyeztethetők össze egy adott védett tengeri terület megőrzési célkitűzéseivel, és melyeket kell a környezeti, gazdasági és társadalmi hatásokra tekintettel korlátozni.

43 Mivel sem a védelmi kategóriáknak nincsen összehangolt osztályozása, sem a szükséges korlátozások értékelésére nincsen közös módszertan, ezért nagyrészt a tagállamokra marad a védelmi szükségletek és a megfelelő intézkedések meghatározása. Ebből adódóan a védelem területenként és tagállamonként eltérő lehet, még a Natura 2000 területeken belül is.

44 A Bizottság párhuzamosan több olyan adatszolgáltatást működtet, amelyek nyomonkövetési információkat nyújtanak az egyes kezdeményezésekről (***4. ábra***).

4. ábra. | Főbb tengeri vonatkozású adatszolgáltatások

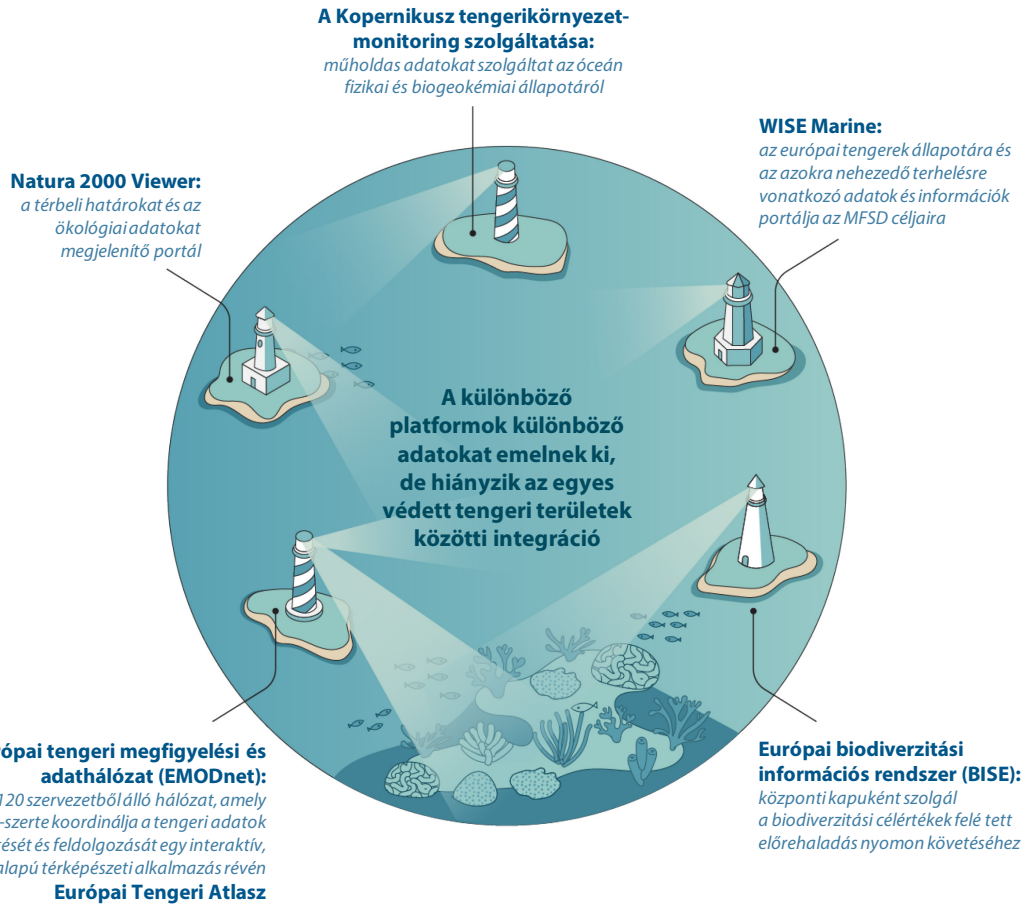

Forrás: Európai Számvevőszék.

45 E látszólagos információbőség ellenére a Bizottság nem szolgáltat egységesített adatokat az egyes védett tengeri területekre vonatkozó természetvédelmi célkitűzésekről, környezeti feltételekről, illetve biodiverzitási mérőszámokról. Ezt a hiányt olyan független kezdeményezések igyekeznek kipótolni, mint a ProtectedSeas Navigator vagy a Protected Planet. Ezek azonban csak a védett tengeri területekre vonatkozó nyílt adatokat ölelik fel, a tágabb környezeti és társadalmi kontextust nem.

A halászati területek védelme összetett és időigényes folyamat

46 A tengeri környezetet illetően az egyik fő emberi eredetű terhelés a halászat. A tengeri élőlények nagymértékű kitermelése és a tengerfenék károsodása megzavarja az ökológiai egyensúlyt és csökkenti a tenger biológiai sokféleségét. Az, hogy a védett tengeri területeken milyen intenzitású a tengeri biológiai erőforrások kitermelése, közvetlenül összefügg azzal, hogy milyen mértékű védelmet nyújtanak ezek a területek (***I. melléklet***).

47 Elemeztük az uniós tengereken tapasztalható, „látszólagos halászati terhelésnek” is nevezett látszólagos halászati erőkifejtést. Ehhez azt vizsgáltuk meg, hogy az uniós tagállamok kizárólagos gazdasági övezeteinek határain belül eltér-e ez a terhelés egyazon MSFD-alrégión belül (***1. ábra***) aszerint, hogy azt a Natura 2000 területeken belül vagy kívül vizsgáljuk.

48 Elemzésünk általános eredményeit az ***5. ábra*** mutatja be. Számításaink szerint a Natura 2000 tengeri területeken a látszólagos halászati erőkifejtés 1,72-szer nagyobb, mint azokon kívül. A látszólagos halászati erőkifejtés mintegy 85%-a olyan halászati tevékenységekkel kapcsolatos, amelyek a legpusztítóbb, a tengerfenékkel érintkező halászeszközöket használnak. Nyolc tengeri alrégióban a halászati tevékenységek hatása a védett tengeri területeken jóval nagyobb volt, mint a környező vizeken. Különösen jellemző ez az Északi-tengerre, ahol a Natura 2000 területeken tapasztalt látszólagos halászati erőkifejtés (kb. 11 óra/km^2) durván kétszerese a környező vizeken észleltnek (kb. 6 óra/km^2).

49 Ez alkalmasint abból adódik, hogy számos part menti védett tengeri terület a legtermelékenyebb halászterületek közé tartozik. Azonban az, hogy a védett tengeri területeken a környező tengerekhez képest nagyobb a látszólagos halászati erőkifejtés, kockázatot jelent a tengeri fajok eredményes védelmére nézve, és szoros nyomon követést tesz szükségessé.

5. ábra. | Átlagos látszólagos halászati erőkifejtés a Natura 2000 tengeri területeken belül és kívül tíz európai tengeri alrégióban

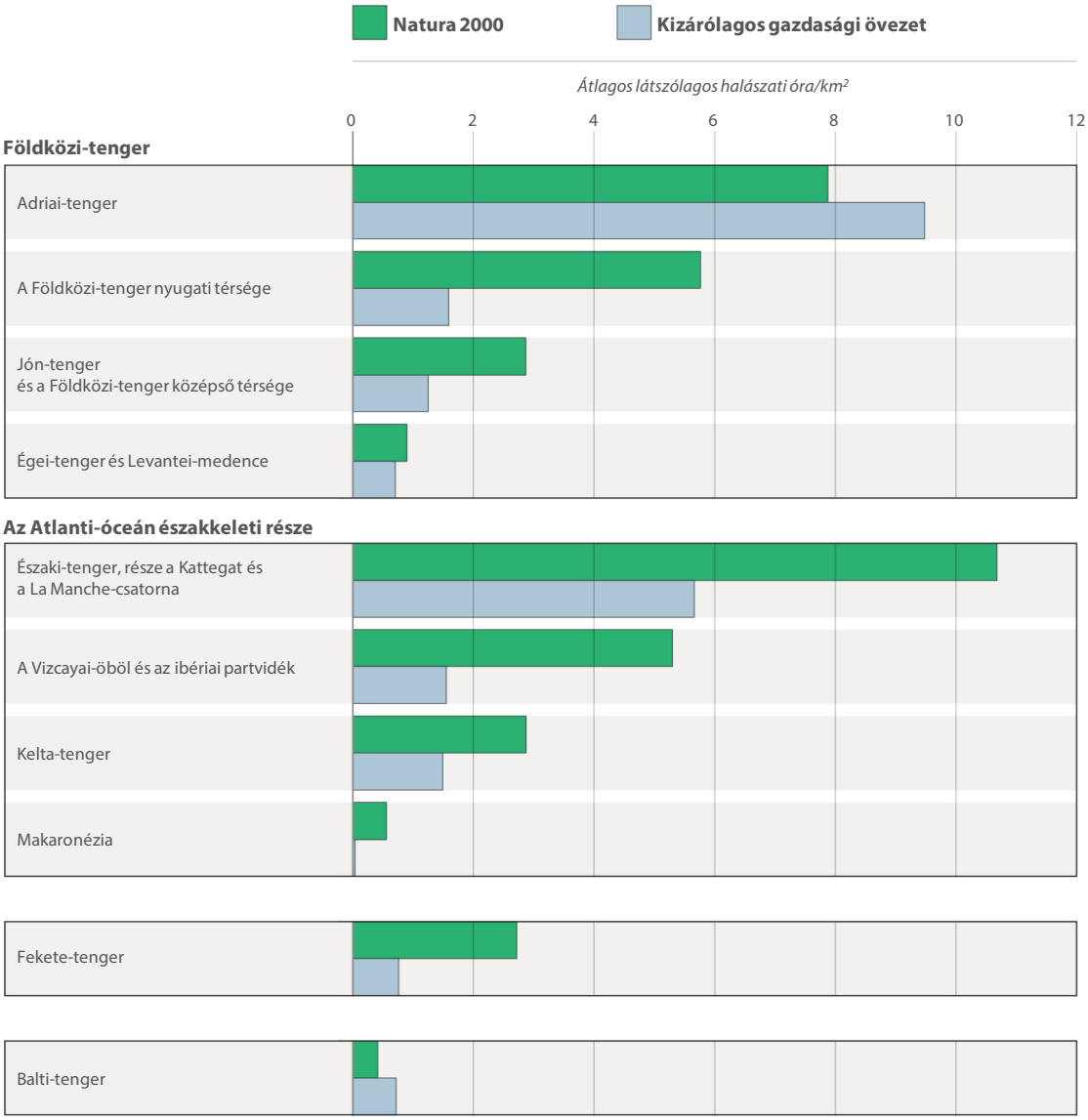

Megjegyzés: A számadatokat (a látszólagos halászati tevékenység km²-enkénti éves óraszáma a 2020–2024-es időszakban) tíz európai tengeri alrégióra vonatkozóan az automatikus hajóazonosítási rendszernek a Global Fishing Watch által közzétett hajókövetési adatai (lásd: ***III. melléklet***) alapján számítottuk ki.

Forrás: Az Európai Számvevőszék elemzése.

50 Amennyiben a halászati tevékenységeket védelmi célokból korlátozni kell, a közös halászati politika alkalmazandó. Halászati állományvédelmi intézkedéseket a következő módokon lehet elfogadni:

- Tagállamok: intézkedéseket hozhatnak saját halászhajóikra vonatkozóan (a közös halászati politika 11. cikkének (1) bekezdése), illetve azt követően, hogy a Bizottsággal, az érintett tagállamokkal és a megfelelő tanácsadó testületekkel konzultáltak, 12 tengeri mérföldes övezeten belül intézkedéseket hozhatnak az érintett uniós halászhajókra vonatkozóan (a közös halászati politika 20. cikke).

- Bizottság: felhatalmazáson alapuló jogi aktusokat fogadhat el olyan állományvédelmi intézkedések meghatározására, amelyek figyelembe veszik az érintett halászatok és területek regionális sajátosságait, amennyiben az intézkedések egynél több tagállam halászhajóit érintik (például a közös halászati politika 11. cikkének (2) és (3) bekezdése és a technikai intézkedésekről szóló rendelet 15. cikke).

51 Ha egy tagállam azt szeretné, hogy a Bizottság más tagállamok halászflottáit érintő védelmi intézkedéseket vezessen be, eljárást kell indítania. A közös halászati politika 11. cikke szerinti eljárás gyakran összetett lehet. A kezdeményező államnak tudományos bizonyítékokat kell szolgáltatnia, és a területen halászati érdekkel bíró többi tagállammal közösen kell ajánlást kérnie. A többi tagállammal és az érdekelt felek különböző csoportjaival folytatott tárgyalásokat magában foglaló eljárás több évig is eltarthat (***3. háttérmagyarázat***).

3. háttérmagyarázat

Közös ajánlás a Nordvästra Skånes havsområde Kattegat tengeri területén alkalmazandó védelmi intézkedésekről

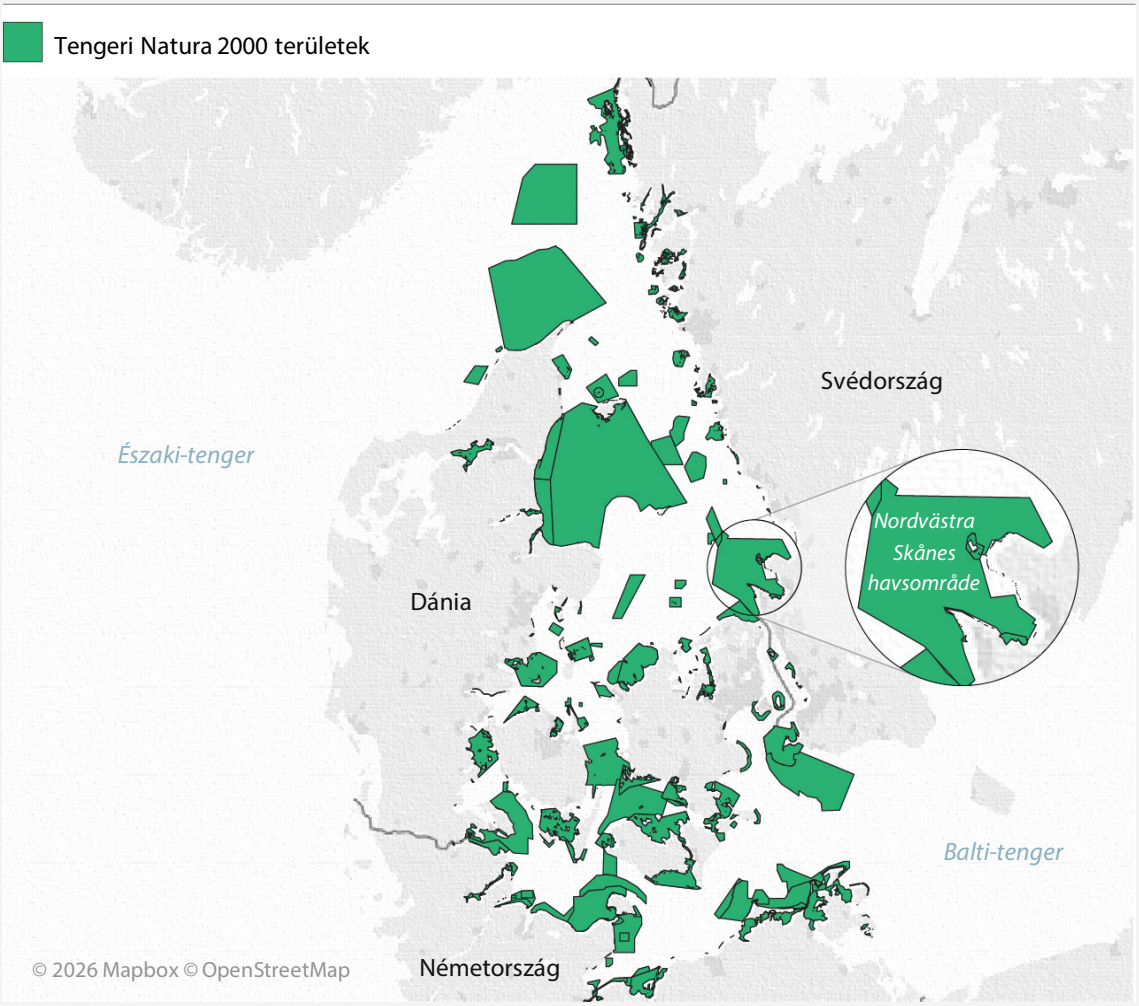

Forrás: Európai Számvevőszék, az Európai Környezetvédelmi Ügynökségtől származó adatok (2024) alapján.

A Kattegat a Balti- és az Északi-tengert összekötő, Dánia és Svédország közötti tengeri terület. 2024. november 6-án Svédország kezdeményezésére Svédország, Dánia és Németország közös javaslatot nyújtott be a Kattegatban található Nordvästra Skånes havsområde Natura 2000 területre vonatkozó uniós szintű halászati intézkedésekre. Közös ajánlásuknak része az a svéd javaslat, amely többek között a következőket tartalmazza a védett tengeri területen elérendő állományvédelmi célkitűzéseken alapuló halászati állományvédelmi intézkedésekre nézve:

- valamennyi halászati tevékenységet kizáró halászati tilalom hatálya alá tartozó övezet kijelölése;
- a tengerfenékkel érintkező mindenfajta mobil halászeszköz kizárása a teljes védett tengeri területről;
- a rögzített hálókkal, horogsorokkal és hálóvarsával folytatott halászat korlátozása.

Dániának és Németországnak közvetlen állománygazdálkodási érdeke fűződik az érintett halászati tevékenységekhez. Dánia és Svédország nemzeti halászati szabályozással rendelkezik a területen, míg a német hajókra nem vonatkoznak korlátozások. A Halászati Tudományos, Műszaki és Gazdasági Bizottság értékelését annak 2025. március 24–28-i ülésén ismertették. A közös ajánlást a Bizottság 2026. április 7-én fogadta el, és az 2026. július 6-án lépett hatályba ((EU) 2026/785 felhatalmazáson alapuló bizottsági rendelet). A rendelet megerősíti a halászati korlátozásokat, és jelenleg egységes uniós keret alkalmazandó az egész területre – így a halászati tilalom hatálya alá tartozó övezetre is –, vagyis a német halászhajókra ugyanazon korlátozások érvényesek, mint a dán és a svéd flottára.

52 Mielőtt felhatalmazáson alapuló rendeletet adna ki minden uniós halászhajóra vonatkozóan, a Bizottság saját elemzést végez és konzultációkat folytat; ezek időtartama korábban 4 hónap és 4 év között ingadozott. Ezért a közös halászati politika 2013-as elfogadása óta a Bizottság mindössze 10 olyan jogi aktust tett közzé, amely mintegy 40 védett területen korlátozza a halászatot. Mivel a védett tengeri területek hálózata nem kevesebb mint 6000 olyan területet foglal magában, ahol a biodiverzitási stratégia célkitűzéseinek eléréséhez védelemre volna szükség a halászati terheléssel szemben, a KHP meglévő eszközei nem alkalmasak arra, hogy segítségükkel a belátható jövőben teljesíteni lehessen a környezetvédelmi célértékeket. A KHP-rendelet értékelése során a Bizottság arra a következtetésre jutott, hogy a 11. cikk végrehajtásának folyamata „kihívásosnak és lassúnak bizonyult”.

53 Ezen eljárások alkalmazásával a Bizottság „halászati korlátozás hatálya alá tartozó területeket” hozhat létre. Bár a halászati korlátozás hatálya alá tartozó területeknek és a védett tengeri területeknek nem egyeznek meg az elsődleges célkitűzései, a jogi kerete és az irányító hatóságai (*1. táblázat*), a gyakorlatban a halászati terhelés csökkentése terén mégis hasonló célt szolgálhatnak. Például egy megfelelően irányított, állandó halászati korlátozás hatálya alá tartozó terület, amely tiltja vagy korlátozza a fenékvonóhálós halászatot, védelmet nyújthat a tengerfenéki élőhelynek.

1. táblázat. | Főbb különbségek a halászati korlátozás hatálya alá tartozó területek és a védett tengeri területek között

Tényező	Halászati korlátozás hatálya alá tartozó terület	Védett tengeri terület
	Halászati politika	Környezetvédelmi politika
Elsődleges célkitűzés	Fenntartható halászati gazdálkodás, a halak meghatározott életszakaszainak (pl. ívási/ivadéknevelő területek) védelme	Tág értelemben vett ökoszisztéma-védelem, a biológiai sokféleség, az élőhelyek és a kulturális örökség védelme
Mire irányul elsősorban	Egyes gazdaságilag hasznosított halfajok, illetve ártalmas eszközökkel (pl. fenékvonóhálóval) végzett halászat	Teljes tengeri ökoszisztéma, beleértve a gazdaságilag nem hasznosított halfajokat, élőhelyeket és tengerfenéki alakzatokat
Irányító hatóság	Halászati gazdálkodási szervek (pl. nemzeti halászati minisztériumok vagy regionális halászati gazdálkodási szervezetek)	Környezetvédelmi minisztériumok, természetvédelmi ügynökségek vagy környezetvédelmi szervezetek
Korlátozások	Gyakran konkrét halászeszközökre vagy idényekre vonatkoznak; más emberi tevékenységek (hajózás, turizmus) ritkán esnek korlátozás alá	Számos emberi tevékenység korlátozható, például néha a turisztikai, illetve tudományos kutatási célú övezetek, valamint a teljes halászati tilalom hatálya alá tartozó övezetek kialakítása

Forrás: Európai Számvevőszék.

54 Elemeztünk 296, a KHP és a Földközi-tengeri Általános Halászati Bizottság különböző eszközei keretében létrehozott, állandó halászati korlátozás alá tartozó területet, összesen 1 259 288 km^2 kiterjedéssel (***IV. melléklet***), ami a védett tengeri területek 15,1%-ának felel meg: ezek között volt 51 olyan halászati korlátozás hatálya alá tartozó terület (525 km^2), ahol véglegesen betiltották a halászatot (tilalmi övezetek). Ezek a területek az Északi-tenger 0,8%-án biztosítottak szigorú védelmet a halászati terheléssel szemben. Egyetlen más tengeri medencében sem hoztak létre a KHP szabályai szerint halászati tilalom hatálya alá vett területeket. Az általunk elemzett, halászati korlátozás hatálya alá tartozó területeket a ***6. ábra*** mutatja be.

6. ábra | Az állandó halászati korlátozás hatálya alá tartozó területek térképe

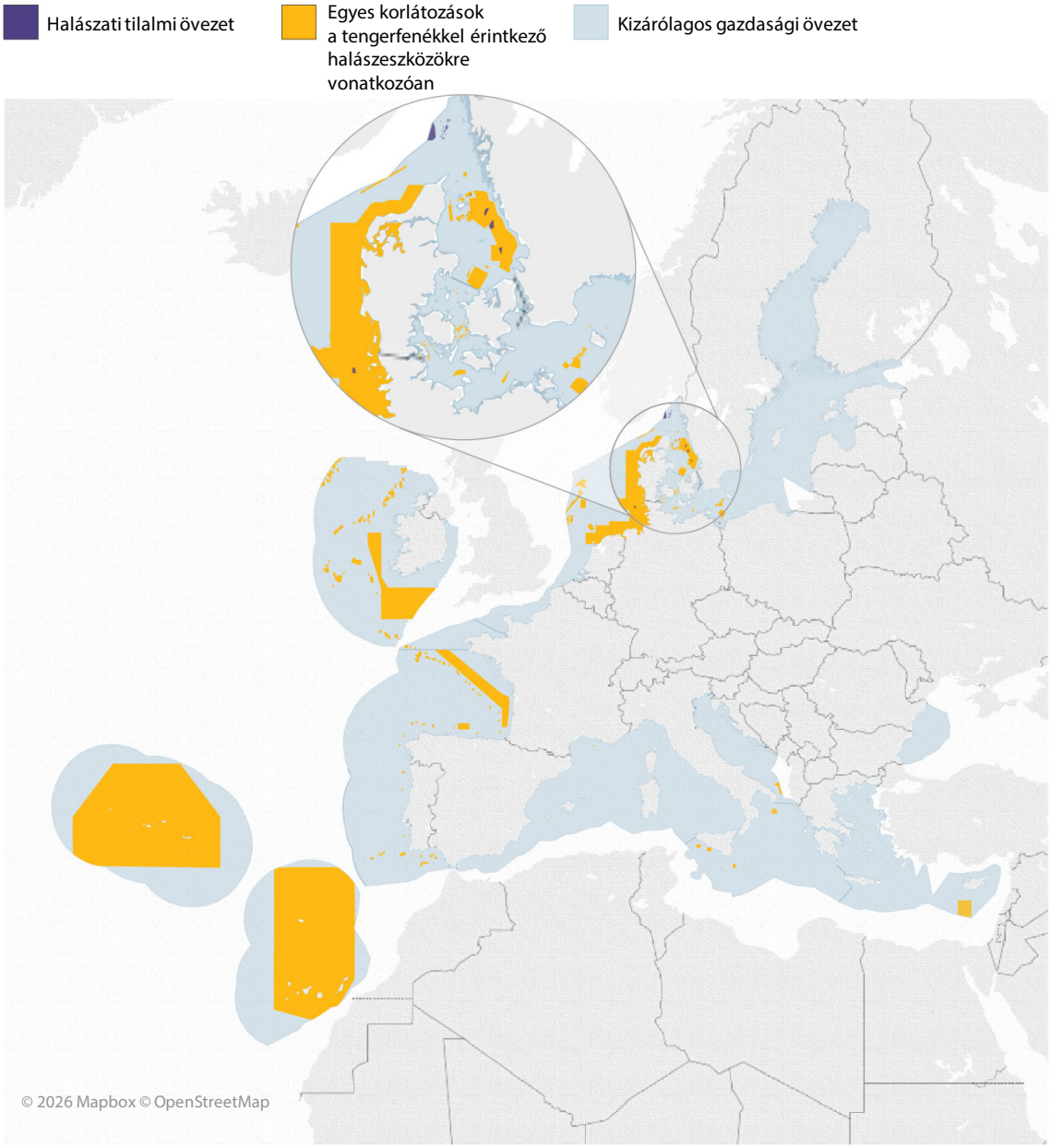

Forrás: Európai Számvevőszék, az Európai Halászati Ellenőrző Hivatal (2026) és a Flamand Tengeri Intézet (2026) által megadott térbeli poligonok és megfelelő jogi hivatkozások, valamint a Számvevőszék korlátozástípusok szerinti osztályozása alapján.

Felelősségkizáró nyilatkozat: A térképen feltüntetett tengeri övezeteket és határokat kizárólag ezen ellenőrzés céljából mutatjuk be, és azok külső adatkészleteken alapulnak. Ábrázolásuk nem érinti bármely szárazföldi vagy tengeri terület, illetve határ jogállását vagy elhatárolását, és nem értelmezhető a Számvevőszék, illetve az Európai Unió szuverenitással, joghatósággal vagy tengeri követelésekkel kapcsolatos álláspontjaként. A térkép csak szemléltetési céllal készült, és nem tekinthető az alkalmazandó korlátozások hivatalos vagy jogilag kötelező erejű megjelenítésének.

Nehéz, de szükséges egyensúlyt teremteni a környezetvédelmi és a társadalmi-gazdasági hatások között

55 A 2030-ig tartó időszakra szóló uniós biodiverzitási stratégia a biológiai sokféleség védelmét olyan szükségszerűségként határozza meg, amely egyszerre környezeti és társadalmi-gazdasági jellegű. A tengeri ökoszisztémákat illetően a stratégia kimondja, hogy a helyreállított és megfelelően védett tengeri ökoszisztémák jelentős egészségügyi, társadalmi és gazdasági előnyökkel járnak a part menti közösségek és az Unió egésze számára. A stratégia kifejezetten felszólít halászati gazdálkodás folytatására a védett tengeri területeken belül, valamint olyan intézkedésekre, amelyek csökkenthetik a halászat érzékeny élőhelyekre és fajokra gyakorolt hatását.

56 A stratégia ugyanakkor kiemeli, hogy a biológiai sokféleséggel kapcsolatos uniós kötelezettségvállalások végrehajtása során figyelembe kell venni az ágazatok, régiók és tagállamok előtt álló számos kihívást, és rámutat arra, hogy új irányítási keretre van szükség, amely biztosítja valamennyi érdekelt fél megosztott felelősségét és közös szerepvállalását az Unió biodiverzitással kapcsolatos kötelezettségvállalásainak teljesítése terén. Ennek a keretnek különböző szinteken segítenie kell az érdekelt felekkel folytatott párbeszédet és a részvételen alapuló irányítást.

57 A Természetvédelmi Világszövetség által kifejlesztett kezeléseredményesség-követő eszköz (METT-4) segítségével megvizsgáltuk, hogy a környezetvédelmi célkitűzések mennyire vannak egyensúlyban a társadalmi-gazdasági megfontolásokkal és az érdekelt felek gyakorlati bevonásával (***VI. melléklet***).

Jelentős adathiány gátolja a védelmi intézkedések társadalmi-gazdasági értékelését

58 A 2030-ig tartó időszakra szóló biodiverzitási stratégiából kiindulva a Bizottság 2023 februárjában a halászati politikai csomag részeként elfogadta a tengeri ökoszisztémáknak a fenntartható és reziliens halászat érdekében történő védelmére és helyreállítására irányuló uniós cselekvési tervet. A terv célja az uniós környezetvédelmi politika és a közös halászati politika következetesebb végrehajtása volt, három – környezeti, gazdasági és társadalmi – fenntarthatósági pillérrel.

59 A cselekvési terv egyik operatív célkitűzése az volt, hogy hozzájáruljon a halállományok fenntartható szintjének eléréséhez és megőrzéséhez. Megállapította, hogy javítani kell a halászeszközök szelektivitását, csökkenteni kell a halászat érzékeny fajokra és a tengerfenékre gyakorolt hatását, valamint támogatni kell a halászati ágazatot, a kutatást, a végrehajtást, az irányítást és az érdekelt felek bevonását.

60 A cselekvési terv hangsúlyozta azt is, hogy sürgősen védelem alá kell venni és helyre kell állítani a tengerfenéki élőhelyeket. Ezért felszólította a tagállamokat, hogy fogadjanak el nemzeti intézkedéseket vagy nyújtsanak be közös ajánlásokat annak érdekében, hogy 2024-ig betiltsák a mobil fenékhalászatot a Natura 2000 területnek minősülő védett tengeri területeken, és 2030-ig valamennyi védett tengeri területen fokozatosan megszüntessék a fenékhalászatot. Ilyen nemzeti intézkedésekre csak egy általunk felkeresett tagállamban találtunk példát (*4. háttérmagyarázat*).

4. háttérmagyarázat

A fenékvonóhálós halászat tilalma védett tengeri területeken

Svédország úgy határozott, hogy halászati jogszabályait módosítva általános tilalmat vezet be a fenékvonóhálós halászatra a svéd partoktól számított 3–4 tengeri mérföldön belüli védett tengeri területeken, ahová csak svéd hajók léphetnek be. A tilalom 2026. július 1-jén lépett hatályba. A Svéd Tenger- és Vízgazdálkodási Ügynökség adhat mentességet, ha az engedélyezett tevékenységek nem veszélyeztetik a védett tengeri terület rendeltetését.

A mentesség megadása előtt az Ügynökségnek konzultálnia kell a területért felelős irányító hatósággal is. Egy védett tengeri terület, a Kosterfjorden Väderöfjorden esetében az Ügynökség egy értékelés alapján úgy határozott, hogy a garnélarákra vonatkozó vonóhálós halászat folytatódhat a terület egyes részein, mivel nem csorbítja a terület természetvédelmi célkitűzéseit.

61 A Bizottság 2023. évi cselekvési terve elismerte, hogy ha a védett tengeri területeken fokozatosan megszüntetnék a mobil fenékhalászatot, az társadalmilag és gazdaságilag kihatna egyes gazdasági szereplőkre és közösségekre. Ez is rámutat, hogy milyen fontos az ilyen intézkedések kidolgozása és végrehajtása során megbízható társadalmi-gazdasági értékeléseket végezni. A Halászati Tudományos, Műszaki és Gazdasági Bizottság 2024. és 2025. évi plenáris jelentéseit elemezve azonban arra jutottunk, hogy az adatok hiánya gyakran akadályozza a javasolt intézkedések társadalmi-gazdasági hatásainak megfelelő értékelését.

62 Hiányosak az adatok a part menti halászflották tekintetében, mivel 2026-ig a 15 méternél rövidebb hajókat nem volt kötelező hajókövető rendszerrel felszerelni. Ezért a hatóságok nem tudják pontosan számszerűsíteni a védett területekkel kapcsolatos kiszorítási kockázatot, illetve annak a kiszolgáltatott helyzetben lévő kisüzemi halászatra gyakorolt gazdasági hatását. Megállapítottuk azt is, hogy a kijelölést követően gyakorlatilag nem került sor szisztematikus társadalmi-gazdasági nyomon követésre; a tagállamok arra hivatkoztak, hogy szabványos módszerek híján nem tudnak helyi szintű értékelést végezni. Ezért a hatóságok a természetvédelmi intézkedések gazdasági eredményeinek előrejelzésénél vagy igazolásánál gyakran inkább kvalitatív értékelésekre vagy nemzetközi esettanulmányokra támaszkodnak, mint területspecifikus nemzeti gazdasági adatokra.

Az érdekelt felek részvétele növekszik, de ez nem mindig épül be az irányítási folyamatokba

63 Az érdekelt felek eredményes részvétele alapvető fontosságú ahhoz, hogy a védett tengeri területek hosszú távon sikeresek és társadalmilag fenntarthatóak legyenek. Az érdekelt feleket be kell vonni, hogy a természetvédelmi folyamat kapcsán erősödjön a bizalom. A tengeri ökoszisztémákra vonatkozó cselekvési terv hangsúlyozza, hogy a környezetvédelmi és halászati gazdálkodási intézkedések sikeres végrehajtásához valamennyi érdekelt fél támogatására szükség van, ezért az intézkedések kidolgozása és végrehajtása során alapvető fontosságú az átláthatóság, az együttműködés, a felvilágosítás, a tájékoztatás és a befogadás.

64 A múltban, különösen a Natura 2000 hálózatban, a korai kijelöléseknél gyakran alkalmaztak felülről lefelé irányuló megközelítést, elsősorban tudományos környezetvédelmi kritériumok alapján, míg az érdekelt felek bevonására nem került sor. Az általunk felkeresett tagállamok jelenleg térnek át az érdekelt felekkel folytatott szisztematikus és intézményesített konzultációra. Franciaországban hivatalos észrevételek érkeznek a fő érdekelt feleket tömörítő tengerparti tanácstól (Conseil Maritime de Façade). Írország egyre inkább bevonja az érdekelt feleket (***5. háttérmagyarázat***), Svédországban pedig kiterjedt a helyszíni szintű szerepvállalás. A megkérdezett területkezelők több mint fele (56%) úgy érzi, hogy a helyiek, az érdekelt felek és a védett területek kezelőinek kapcsolatát nyílt kommunikáció és bizalom jellemzi.

5. háttérmagyarázat

Nyilvános konzultáció a vonóhálós halászat tilalmáról

A spratt Írországban őshonos kis hal, és gazdag fehérjeforrás a bálnák, más cetfélék és tengeri madarak számára.

A 2019. évi 1. szakpolitikai irányelv ténylegesen megtiltotta a 18 méternél hosszabb halászhajók számára, hogy egy hat tengeri mérföldes part menti övezeten belül vonóhálót vagy kerítőhálót használjanak. A tilalmat a dublini Legfelsőbb Bíróság ítélete hamarosan hatályon kívül helyezte, mivel a konzultációs folyamat eljárási hiányossága miatt sérült az érdekelt felek meghallgatáshoz való joga.

2024-ben az ír kormány nyilvános konzultációt indított a hat tengeri mérföldes övezeten belüli vonóhálós halászatról, ami végül újabb tiltási próbálkozáshoz vezetett.

2025 júliusában az ír kormány bejelentette azon szándékát, hogy bizonyos korlátozásokat vezet be a sprattra halászó nagy hajók vonóhálós halászatára vonatkozóan. A 2025. évi 1. szakpolitikai irányelv rendelkezése szerint a sprattra hat tengeri mérföldes övezeten belül halászó, 18 méternél hosszabb hajók általi vonóhálós halászat engedélyköteles, 2025 októbere óta kvótakorlát vonatkozik rá, 2026 októberétől pedig teljes mértékben tilos lesz.

65 E strukturális javulások ellenére az általunk megkérdezett érdekelt felek fenntartották azon álláspontjukat, hogy a túl „sietős” határidők gyakran korlátozták őket abban, hogy technikai elemzéseket tudjanak végezni, illetve érdemben befolyásolni tudják a szabályozás végső korlátozásait. A felmérés eredménye (***69***. bekezdés) szerint az érdekelt felek 18%-ának volt beleszólása valamennyi irányítási döntésbe (pl. közös irányítás), míg 44%-uknak volt némi beleszólása.

66 Ha a védett tengeri területeket megfelelően, részvételen alapuló irányítás mellett kezelik, bevonva az érdekelt feleket – a helyi közösségeket és a halászati ágazat képviselőit – a védelmi intézkedések kialakításába és végrehajtásába, az segít növelni a védett területek legitimitását és azt, hogy a természetvédelmi célkitűzéseket sikerüljön ötvözni a gazdasági és társadalmi végeredményekkel (***6. háttérmagyarázat***).

6. háttérmagyarázat

Részvételen alapuló kormányzás: egy példa

Az Iroise Nemzeti Természetvédelmi Terület 2014-ben került fel az IUCN zöld jegyzékére. Az IUCN zöld jegyzékének standardja ezt a négy összetevőt értékeli: jó kormányzás, megbízható tervezés és kidolgozás, eredményes gazdálkodás, illetve jó természetvédelmi eredmények.

A természetvédelmi területet 2007-ben hozták létre Finistère partjainál, Sein sziget, Ouessant sziget és a parti tenger határai között, közel 3400km^2-es területen. A terület gazdag természeti erőforrásairól, hagyományos halászatáról, tengeri világítótornyairól és változatos élővilágáról ismert, tucatnyi algafajtól a tengeri emlősökig és madarakig. Több Natura 2000 területet is magában foglal.

A területet a Francia Biodiverzitási Hivatal nevű kormányzati ügynökség kezeli, amely végrehajtja a terület igazgatótanácsának határozatait. Ez utóbbi testület fogja össze a tengeri környezet védelmében érdekelt feleket. Ezek között vannak kormányzati szervek, helyi hatóságok, tengerészeti és tudományos szakértők, környezetvédelmi szövetségek és felhasználók.
Forrás: Az IUCN zöld jegyzéke.

67 Felmérésünk eredményei szerint a gazdasági szereplőkkel való együttműködés szintje igen eltérő. Ami a kereskedelmi tengeri felhasználókat illeti, velük a területek csak 21%-a tart fenn rendszeres kapcsolatot, illetve folytat érdemi együttműködést, míg 44%-uk részleges részvételről, 18%-uk pedig csekély szerepvállalásról vagy annak hiányáról számolt be. Hasonlóképpen eltérő az interakciók szintje a turisztikai szolgáltatók kapcsán: a területkezelők 31%-a jó együttműködésről, 31%-uk korlátozott kapcsolatról számolt be, míg 17%-uk esetében gyakorlatilag nem volt interakció.

A gazdálkodás hiányosságai és a gyenge végrehajtás nyomán rosszak a természetvédelmi végeredmények

68 A 2030-ig tartó időszakra szóló uniós biodiverzitási stratégia minden védett területre nézve előírja az eredményes gazdálkodást, az egyértelműen meghatározott természetvédelmi célkitűzéseket és intézkedéseket, valamint azok megfelelő nyomon követését. Az uniós tengervédelmi politika hatékonysága attól függ, hogy azt határozottan végrehajtja és érvényesíti-e a védett tengeri területekre vonatkozó uniós környezetvédelmi jogszabályok és kapcsolódó stratégiák végrehajtásáért a Bizottsággal közösen felelős 22 part menti tagállam.

69 Megvizsgáltuk, hogy a kiválasztott tagállamok megfelelő gazdálkodási gyakorlatokat folytattak-e, és hogy az adaptív gazdálkodási modellt használták-e referenciakeretként. Ebből a célból, hogy számszerűsíthető eredményeket kapjunk, a METT-4-et alkalmaztuk. A százalékos értékek kiszámításának módszertanát a ***VI. melléklet*** tartalmazza. Az eszköztől kapott értékelést megerősítettük az ellenőrzött tagállamok 15 védett tengeri területén tett helyszíni vizsgálattal és dokumentumalapú ellenőrzésekkel. Emellett nyilvánosan hozzáférhető adatkészletek elemzésével értékeltük az uniós tengerek védett tengeri területeinek földrajzi és ökológiai állapotát.

A legtöbb védett terület nem alkalmaz adaptív gazdálkodási gyakorlatokat

70 Adaptív gazdálkodásnak a folyamatos tanulás körkörös folyamatát nevezzük, amely a múltbeli teljesítményen alapuló visszajelzéseket integrálja a jövő stratégiai tervezésébe. E megközelítés jegyében szisztematikus értékeléssel állapítják meg, hogy az egyes beavatkozások révén megvalósultak-e a tervezett természetvédelmi eredmények, ami a tényeken alapuló kiigazításokat tesz lehetővé.

71 A ***7. ábra*** szemlélteti az adaptív gazdálkodás fogalmát, és bemutatja a megkérdezett területkezelők által adott legkedvezőbb válaszokat.

7. ábra | Az adaptív gazdálkodás visszajelzései és a védett tengeri területek kezelőinek véleménye

Forrás: Európai Számvevőszék, a METT-4 eszköz eredményei alapján.

Természetvédelmi célkitűzések és gazdálkodási tervek

72 A madárvédelmi és az élőhelyvédelmi irányelv előírja, hogy a Natura 2000 területek rendelkezzenek területspecifikus természetvédelmi célkitűzésekkel. Ezt a követelményt újra hangsúlyozta mind a biodiverzitási stratégia, mind a védett területek kijelölésére vonatkozó 2022. évi bizottsági kritériumok és iránymutatások: „minden védett területnek egyértelműen meghatározott természetvédelmi célkitűzésekkel és intézkedésekkel kell rendelkeznie”.

73 A METT-4 eszközzel a védett tengeri területekre nézve végzett felmérésünk szerint a kezelők által adott értékelés azt mutatta, hogy ellenőrzési mintánkban a védett területek 86%-a rendelkezett elfogadott célkitűzésekkel. Ennek ellenére csak a területek 23%-ot kezelték úgy, hogy szem előtt tartottak természetvédelmi célkitűzéseket. A védett tengeri területek összesen 63%-a kapcsán számoltak be arról, hogy célkitűzések ugyan léteznek, de a területek kezelése során azokat csak részben vették tekintetbe. Ezt az értékelést megerősítették az Európai Környezetvédelmi Ügynökségnek (EEA) összesen 3648 tengeri Natura 2000 terület kapcsán eljuttatott adatok: megállapítottuk, hogy ezek 59%-a készített vagy készít területspecifikus gazdálkodási terveket.

74 A madárvédelmi és az élőhelyvédelmi irányelv nem ír elő kifejezetten gazdálkodási tervet minden egyes területre vonatkozóan, de a Bizottság ajánlja ezt, mivel megkönnyíti a természetvédelmi tervezést és az érdekelt felek bevonását. A Bizottság 2022. évi iránymutatása előírja, hogy az eredményes gazdálkodást olyan gazdálkodási tervekkel kell támogatni, amelyek megbízható nyomonkövetési és felülvizsgálati mechanizmusokat foglalnak magukban.

75 A felmérésünkben részt vevő területkezelők 80%-a nyilatkozott úgy, hogy rendelkezik irányítási tervvel, 31%-uk szerint azt megfelelően, 40%-uk szerint részben, 9%-uk szerint pedig nem hajtották végre. A kezelők 20%-a azonban úgy válaszolt, hogy nincsen gazdálkodási terv. Jogilag nem kötelező gazdálkodási tervet készíteni, de annak hiánya gyenge vagy nem létező gazdálkodási tevékenységre utalhat.

Finanszírozás és munkaerő

76 Az eredményes gazdálkodáshoz olyan egyértelmű célok szükségesek, mint például a biológiai sokféleség megőrzése és a halállomány növelése, ami folyamatos, megfelelően finanszírozott, együttműködésen alapuló, hosszú távú, szakképzett munkatársak által végrehajtott fellépést igényel. A megkérdezett területkezelők több mint 63%-a nyilatkozott úgy, hogy nincsenek munkatársai (9%), illetve úgy, hogy a gazdálkodáshoz több munkatársat igényelne (55%). Igaz, a válaszadók 51%-a úgy ítélte meg, hogy munkatársainak tudása és készségei jól illeszkednek védett területeik sajátos gazdálkodási igényeihez.

77 A védett tengeri területek műveleteinek finanszírozása nemzeti költségvetésből történik. Felmérésünkben a válaszadók 62%-a nyilatkozott úgy, hogy költségvetése legalább az alapvető gazdálkodás szempontjából elfogadható. A források rendelkezésre állása azonban rendkívül ingadozó: a területek 40%-ának nincs vagy alig van biztonságos finanszírozása, és teljes mértékben ingadozó külső forrásokra támaszkodik. Csak 14%-uknak volt biztonságos költségvetése, és a területkezelők 49%-a nyilatkozott úgy, hogy nem rendelkezik megfelelő létesítményekkel és felszereléssel feladatai ellátásához.

A szabályok érvényesítése

78 Noha gyakran használnak digitális nyomonkövetési és hajó-nyomonkövetési rendszereket, sokszor nem áll rendelkezésre elegendő emberi és logisztikai erőforrás ahhoz, hogy az így nyert adatok alapján cselekedni lehessen. A vizsgált területek összesen 37%-a számolt be elégtelen vagy hiányzó természetvédelemről, annak ellenére, hogy a munkatársak 48%-ának legalább elfogadható kapacitása volt a védett területekre vonatkozó jogszabályok és rendelkezések betartatására; más szóval a feltárt jogsértésekre nem következett eredményes elrettentés. Emiatt, bár számos védett terület rendelkezik felügyeleti kapacitással, a megbízható végrehajtáshoz gyakran hiányoznak a szükséges jogi eszközök vagy logisztikai támogatás.

Kutatás és nyomon követés

79 A védett tengeri területek a tudományos kutatásnak és a tengeri ökoszisztémák megismerésének értékes helyei. Az így létrejött ismereteket meg kell osztani a területkezelőkkel, a jobb döntéshozás érdekében. A felmérésünkben szereplő területek összesen 62%-ára nézve számoltak be jelentős kutatási tevékenységről, de csak 11%-uk esetében ítélték meg úgy, hogy a felmérési és kutatási munka integrált programja teljes mértékben megfelel a területkezelők szükségleteinek.

80 A tudományos kutatás mellett a gazdálkodási tervek vagy azokkal egyenértékű eszközök végrehajtásakor hivatalos nyomonkövetési és felülvizsgálati mechanizmusokra is szükség van, a szükséges teljesítményalapú kiigazításokat megkönnyítendő. A megkérdezett területkezelőknek azonban csak 23%-a nyilatkozott úgy, hogy sikeresen hasznosítja a gazdálkodási visszajelzéseket, és aktívan, megbízható monitoringrendszerekkel finomítja és tökéletesíti természetvédelmi tevékenységeit. A többi érvényes válasz (a megkérdezett kezelők 63%-a) szerint vagy egyáltalán nem került sor nyomon követésre (9%), vagy a monitoringadatokat eseti alapon gyűjtötték össze, és nem tápláltak vissza strukturált eredményeket az irányítási rendszerbe (54%). Következésképpen az esetek többségében a nyomon követés passzív gyakorlat volt, nem pedig az adaptív gazdálkodás aktív eszköze.

81 A helyszíni vizsgálatok alkalmával a megkérdezett területkezelők elmondták, hogy a tengeri környezetben végzett szisztematikus nyomon követés költséges és gyakran megfizethetetlen. Ezért a nyomon követéshez használt adatok gyakran egyetemek vagy más kutatóintézetek által végzett *ad hoc* kutatási projektekből származnak. Ezek azonban nem megfelelő adatforrások, mivel a gyűjtött adatok köre és fajtája nem mindig felel meg a konkrét gazdálkodási szükségleteknek. E probléma megoldására egyes védett tengeri területeken innovatív, költséghatékony megoldásként kutatási drónokat próbálnak alkalmazni (***7. háttérmagyarázat***).

7. háttérmagyarázat

Tengeri drónok használata a balti-tengeri halállományok költséghatékony nyomon követésére

Fénykép © Aron Hejdström, County Administrative Board of Gotland.

A Hoburgs Bank és Midsjöbankarna Natura 2000 tengeri területen (SE0330308) szél- és napenergiával működő autonóm drónt telepítettek a halbiomassza és a barna delfin megőrzéséhez szükséges környezeti feltételek nyomon követésére.

A hajóról végzett hagyományos vizsgálatokhoz képest a tengeri drónokkal csökkenthetőek a nyomon követési költségek. A kutatóhajókat a drónok ugyan nem válthatják ki (gondoljunk például a fizikai mintavételre), de kiegészíthetik a halak eloszlására, a planktonokra és a környezeti feltételekre vonatkozó adatok gyűjtésének hagyományos módszereit.

82 A Bizottság nem dolgozott ki közös irányítási standardot vagy konkrét módszertant az irányítás eredményességének értékelésére. Csak 2024 szeptemberében különített el 1,6 millió eurót a LIFE-PAME[3] Europe módszertani projektre, hogy az 2028 végéig „rugalmas, kiigazítható, az uniós tagállamok eltérő igényeihez igazított keretet” dolgozzon ki. A projekt a gazdálkodás eredményességének mérésére szolgáló olyan nemzetközileg elfogadott eszközökre és módszertanokra épül, mint az IUCN METT-4, illetve a Természetvédelmi Világalap gyorsértékelési és a védett területek kezelésének rangsorolására szolgáló módszertana.

83 Tekintettel a projekt időtartamára és a végrehajtási terv hiányára, nem valószínű, hogy 2030 előtt az egész Unióban alkalmazásra kerülne egy szabványosított irányítási értékelési keret. Ez megnehezíti annak következetes nyomon követését, hogy eredményes-e a védett tengeri területek kezelése a kívánt ökológiai és társadalmi végeredményeket illetően.

Vegyes természetvédelmi végeredmények

84 Az élőhelyvédelmi irányelv 17. cikke és a madárvédelmi irányelv 12. cikke alapján a Bizottság hatévente elvégzi a Natura 2000 hálózat állapotfelmérését. Az EEA nemzeti jelentések alapján készített átfogó, az egész Unióra kiterjedő értékelése meghatározza, hogy mely fajok regenerálódnak és melyek esetében tapasztalható pusztulás. Az eredményeket „A természet állapota az EU-ban” című jelentés és az adatok áttekintőtáblája mutatja be: a part menti élőhelyeknek csak 19%-a és a halaknak csak 24%-a van kedvező védettségi állapotban. A legutóbbi jelentés 2020-ban jelent meg, és a 2013–2018-as (több mint nyolc évvel ezelőtti) beszámolási ciklus eredményeit mutatja be. A 2019–2024-es adatokon alapuló, a természet állapotáról szóló új jelentés közzétételére a tervek szerint 2026 végén kerül sor.

85 Jelentős eltérés áll fenn az ambiciózus magas szintű jogszabályok és a ténylegesen megvalósult természetvédelmi célkitűzések között. A madárvédelmi és az élőhelyvédelmi irányelv több mint 30 évvel ezelőtt lépett hatályba, és mindmáig messze nem valósította meg azt a célkitűzést, hogy valamennyi védett tengeri élőhelytípus és faj eljusson a kedvező védettségi állapotig. Hasonlóképp tartósan fennálló végrehajtási hiányosság az, hogy a tengervédelmi stratégiáról szóló keretirányelv meglévő mechanizmusai nem biztosítanak jó környezeti állapotot a tengeri biodiverzitás vagy a tengerfenék integritása szempontjából.

[3] *Management Effectiveness for Protected Areas in Europe*, LIFE23-PRE-DE-PAME-Europe/101148110.

86 A védett területek szintjén az általunk megkérdezett kezelők többsége nem adott tájékoztatást a természetvédelmi végeredményekről. Akik mégis tájékoztattak, azok vegyes helyzetről számoltak be: 17%-uk szerint a kulcsfontosságú fajok helyzete nem kielégítő, míg 31%-uk szerint ezek védettségi helyzete vagy kielégítő, vagy legalábbis javult az elmúlt öt évben. Súlyosabb volt a helyzet az élőhelyek esetében, ahol a területek 25%-át ítélték nem kielégítő állapotban lévőnek, míg 14%-uk állapota volt kielégítő, illetve javult az elmúlt öt évben.

87 A tengeri élőhelyek kritikus szerepet játszanak karbonelnyelőként is. Az általunk értékelt területek 66%-án azonban nem foglalkoztak a szén-dioxid-tárolással és -megkötéssel, 26%-uknál pedig csak általánosságban vették figyelembe ezeket, helyszíni intézkedések nélkül. A területek mindössze 9%-án fogadtak el aktív intézkedéseket a szénveszteség csökkentésére az üledékben történő szén-dioxid-leválasztás vagy a megkötés fokozása révén. Más szóval: itt kihasználatlanul maradt egy lehetőség az éghajlatváltozás mérséklésére szén-dioxid-gazdálkodás révén.

88 Megállapítottuk azt is, hogy a vizsgált területek zöme nem készült fel az éghajlatváltozás hatásaira (***05***. bekezdés): egyik területen sem hajtottak végre az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodásra vonatkozó részletes, megvalósítható terveket. A területkezelők 60%-a arról számolt be, hogy az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodást vajmi kevéssé építették be gazdálkodási stratégiáikba. Bár 17%-uk megkezdte ilyen tervek kidolgozását, de következetes alkalmazásról még nincs szó. A stratégiai tervezés e hiánya miatt a legtöbb tengeri ökoszisztéma sebezhetővé válik a gyorsan változó éghajlat hatásaival szemben (a Számvevőszék 15/2024. sz. különjelentése az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodásról).

Magas elvárások az aktív helyreállítást előíró új jogszabályokkal szemben

89 Felismerve, hogy a biodiverzitás állapota továbbra sem kielégítő, az Unió elfogadta a természet helyreállításáról szóló (EU) 2024/1991 rendeletet, amelynek természetvédelmi megközelítése a passzív védelem helyett már a leromlott állapotú ökoszisztémák aktív helyreállítását helyezi előtérbe. Mivel a rendelet valamennyi tagállamban közvetlenül alkalmazandó, helyes végrehajtása esetén megkönnyíti és felgyorsítja a célkitűzéseinek teljesítését.

90 A 2030-ig tartó időszakra szóló uniós biodiverzitási stratégia központi pilléreként a természet helyreállításáról szóló rendelet jogilag kötelező erejű célértékeket határoz meg a tengeri területek 20%-ának 2030-ig, valamint az összes helyreállításra szoruló ökoszisztéma 2050-ig történő helyreállítására vonatkozóan (1. cikk). Az 5. cikk előírja, hogy a tagállamok hozzák meg az ahhoz szükséges helyreállítási intézkedéseket, hogy a nem jó állapotban lévő érzékeny élőhelyek legalább 30%-a (II. melléklet) „jó állapotba" kerüljön. Ahhoz képest, hogy az élőhelyvédelmi irányelv kilenc tengeri élőhelyet sorolt fel, az élőhelyek e mellékletben szereplő jegyzéke előrelépést jelent. A *2. táblázat* összefoglaló jelleggel összeveti a korábbi szabályozást és az új megközelítést.

2. táblázat. | A korábbi természetvédelmi szabályozás és az aktív helyreállítás összevetése

Tényező	Korábbi természetvédelmi szabályozás	Aktív helyreállítás
Fő célkitűzés	A fennmaradó erőforrások védelme és az állapotromlás megelőzése	Aktív fejlesztési kezdeményezések; elveszett élőhelyek helyreállítása
Stratégia	Határok kialakítása, területek kijelölése, a természet helyreállításának lehetővé tétele	A tengeri fű újratelepítése, a zátonyok újjáépítése, kimerült ökoszisztémák újratelepítése
Jogi súly	Irányelv: gyakran minőségi célkitűzések, bizonytalan határidők	Rendelet: jogilag kötelező erejű célértékek és határidők; szokásos nyomon követés
Területi hatály	Leginkább a Natura 2000 területeken belül	Minden javításra szoruló terület

Forrás: Az Európai Számvevőszék elemzése.

91 Egy másik fontos változás a tudásbázis kiépítését érinti. A helyreállítás csak úgy történhet tudományos alapon, ha a tagállamok feltérképezik és felmérik a tengeri területek állapotát. 2030-ra legalább annyi terület állapotának kell ismertnek lennie, amennyi megfelel a természet helyreállításáról szóló rendelet II. mellékletében felsorolt élőhelyek (1–6. csoport) területe legalább 50%-ának.

92 A természet helyreállításáról szóló rendeletnek célja a kék gazdaság hosszú távú életképességének biztosítása is. A hatásvizsgálat szerint a helyreállításra fordított minden egyes euró 8–38 euró közötti megtérülést eredményez az ökoszisztéma-szolgáltatásokból (pl. tengeri eredetű élelmiszerek, éghajlat-szabályozás, turizmus) származó előnyök révén. A kritikus ivadéknevelő élőhelyek és tengerfenéki ökoszisztémák helyreállítása alapvető fontosságú nemcsak a biodiverzitás visszaállítása, hanem az élelmezésbiztonság és a kereskedelmi hasznosítású halállományok feltöltése szempontjából is, mert máskülönben a halászati ágazat továbbra is a saját biológiai alapjait ássa alá.

93 A természet helyreállításáról szóló rendelet jogilag kötelező erejű jogi aktus, amely konkrét, határidőhöz kötött célkitűzéseket határoz meg. A helyreállítás az óceánt illetően azonban összetettebb, drágább és politikailag érzékenyebb folyamat, mint a szárazföld esetében. A tengeri helyreállítás gyakorlati végrehajtását több akadály gátolja (lásd alább).

- Számos mélytengeri élőhely esetében alapvető akadály a pontos feltérképezés hiánya, mivel átfogó kiindulási adatok nélkül a helyreállítás kivitelezhetetlen. Hasonlóképpen tudományosan még problémás meghatározni, hogy a hosszú távú kotrásnak vagy vonóhálós halászatnak kitett tengerfenéki területek esetében mi minősül „jó környezeti állapotnak”.

- Az eredményes helyreállításhoz korlátozni kell a halászati tevékenységeket; az ilyen intézkedések azonban a közös halászati politika keretétől függenek, ami hosszú és megterhelő adminisztratív eljárást feltételez (***52***. bekezdés).

- Tekintettel a speciális tengeri műveletek jelentős költségeire, fennáll az a kockázat, hogy a jelenlegi finanszírozás mellett nem lesz lehetséges a kísérleti projektek által érintett kis területek arányát 2030-ra a tengeri terület 20%-ára növelni (***29***. bekezdés).

A jelentést 2026. szeptember 22-i luxembourgi ülésén fogadta el a Joëlle Elvinger számvevőszéki tag elnökölte I. Kamara.

a Számvevőszék nevében

Tony Murphy
elnök

Mellékletek

I. melléklet. Az ellenőrzésről

Háttér-információ

01 A világ óceánjai és tengerei központi szerepet játszanak a földi élet fenntartásában azáltal, hogy szabályozzák bolygónk alapvető fontosságú rendszereit. Létezésünkhöz elengedhetetlenek: a bolygó oxigénjének 50%-át termelik meg, és a Föld biodiverzitása 80%-ának adnak otthont. Az óceánok kulcsfontosságúak az éghajlatváltozás mérséklése szempontjából is, mivel az üvegházhatású gázok miatt a légkörben rekedt többlethő mintegy 90%-át és az összes szén-dioxid-kibocsátás mintegy 25%-át elnyelik.

02 A globális élelmezésbiztonság és a gazdasági megélhetés zálogát is jelentik, mivel elsődleges fehérjeforrást biztosítanak emberek milliárdjai számára, és sok millió munkahelyet támogatnak a halászat, az idegenforgalom és a kereskedelem révén. A kék gazdaságról szóló 2025. évi uniós jelentés szerint az ágazat a becslések szerint 263 milliárd euró bruttó hozzáadott értéket termelt, ami az Unió teljes bruttó hozzáadott értékének 1,7%-át teszi ki, és 4,9 millió munkahelyet támogatott, ami az uniós foglalkoztatás 2,4%-ának felel meg (2022-ben).

03 Az óceánok állapota romlik az éghajlatváltozás, a szennyezés, a tengerek biológiai erőforrásainak kiaknázása és az élőhelyek elvesztése miatt. Világszerte a tengeri ökoszisztémák mintegy 60%-ának állapota leromlott, illetve azokat nem fenntartható módon használják, és a tengeri fajok több mint 50%-át fenyegeti 2100-re a kihalás veszélye. Hasonló helyzetben vannak az Unió tengerei is.

04 A tengeri ökoszisztémákat és a biológiai sokféleséget fenyegető legjelentősebb veszélyt a túlzott kiaknázás és a pusztító halászati gyakorlatok jelentik: világszerte a halállományok több mint 35%-át jelenleg biológiailag nem fenntartható szinten halásszák. A pusztító technikák, például a fenékvonóhálós halászat, fizikailag károsítják a tengerfenéket, destabilizálják a tengeri táplálékhálózatokat és járulékos fogásokat eredményeznek, olyan védett fajoknál is, mint a teknősök, a cápák és a delfinek. Ezekhez a technikákhoz magas visszadobási arányok társulnak, a teljes kitermelt biomasszának átlagosan 30–55%-a. Az ökológiai hatást tovább fokozza a jogellenes, a be nem jelentett és a szabályozatlan halászat, amelyek becslések szerint világszerte a fogások mintegy 11–19%-át teszi ki.

05 A legközvetlenebb veszély ugyan a túlhalászás, ám az éghajlatváltozás mint leggyorsabban növekvő tengeri terhelés megsokszorozza a fenyegetéseket. Az óceánok melegedése korallfehéredést és a fajok hidegebb vizekbe való vándorlását eredményezi, míg a savasodás gyengíti a héjképződést a mészképző szervezeteknél. Az emelkedő hőmérséklet oxigénhiányt okoz és holt zónákat hoz létre, ami a tengeri élővilágot egyre sebezhetőbbé teszi minden más környezeti terheléssel szemben is.

Védett tengeri területek

06 A védett tengeri területek földrajzilag meghatározott tengeri területek, amelyeket jogi eszközökkel jelölnek ki, szabályoznak és kezelnek hosszú távú természetvédelmi célok elérése érdekében. Elsődleges céljuk a tengeri biodiverzitás, az élőhelyek és az ökoszisztéma-funkciók védelme és helyreállítása annak révén, hogy mérséklik az emberi eredetű terheléseket és határaikon belül ellenőrzés alatt tartják az erőforrások kitermelését.

07 A védett tengeri területek skálája igen széles a megjelölésük és a védelmi szintjük szerint, a szigorúan védett és szabályozott, megszorító korlátozásoknak alávetett övezetektől az olyan minimálisan védett területekig, ahol lehetséges az emberi tevékenység, a tengerfenék zavarása és a tengerek biológiai erőforrásainak korlátlan kitermelése.

08 A védett tengeri területek közül sokkal jelentősebbek a természetvédelmi végeredmények a jól kezelt, szigorúan védett környezetben, mint olyan gyengén védett területeken, ahol a gazdálkodás gyenge lábakon áll vagy akár elhanyagolható: ez utóbbiaknál a végeredmények általában jelentéktelenek. Ilyen végeredmények a biológiai sokféleség megőrzése, a veszélyeztetett élőhelyek megvédése, az ökoszisztéma-funkciók fenntartása és a kapcsolódó ökoszisztéma-szolgáltatások támogatása (pl. az ívási és ivadéknevelő területek védelme). A védett tengeri területek támogathatják a turizmust és a rekreációt, fenntarthatják a kulturális és közösségi értékeket, megvédhetik az egészséges tengeri ökoszisztémákhoz kapcsolódó megélhetést, valamint lehetőségeket biztosíthatnak az oktatásra, a kutatásra és a hosszú távú gazdálkodásra.

09 A védett területeken élő populációk növekedése két alapvető mechanizmus révén növelheti a környező halállományokat és a biodiverzitást: az egyik a fiatal és a kifejlett egyedek átterjedése szomszédos, nem védett vizekre, a másik pedig az ikra és lárvák kijutása, amelynek révén szaporodik a védett terület határain túli állomány. Ahhoz, hogy ilyen hatások tengermedencék szintjén is érvényesüljenek, a védett tengeri területeknek a biológiai teljesítmény maximalizálása érdekében a konkrét ökológiai kritériumoknak megfelelő hálózatot kell képezniük.

Szabályozási keret

10 Az Unió mindig is intézményi keretének és működési identitásának alapvető pilléreként tekintett a környezetvédelemre. Az Unió és tagállamai egyaránt aktív részes felei számos, az óceánok fenntartható használatát és védelmét szabályozó fő nemzetközi megállapodásnak. Itt olyan alapvető jogi keretekre kell gondolni, mint az ENSZ Tengerjogi Egyezménye, illetve a biodiverzitást a középpontba helyező olyan megállapodások, mint a Bonni és a Berni Egyezmény és a különböző regionális tengeri egyezmények (pl. OSPAR, Balti-tengeri Környezetvédelmi Bizottság , HELCOM).

11 2022-ben a Biológiai Sokféleség Egyezmény részes felei elfogadták a kunming-montreali globális biodiverzitás-megőrzési keretet, és annak részeként azt a célértéket, hogy 2030-ra a világ szárazföldi területeinek, szárazföldi vizeinek, part menti területeinek és óceánjainak legalább 30%-át védett területek és más eredményes területalapú védelmi intézkedések révén ténylegesen megőrizzék és kezeljék. Ez az úgynevezett „30x30” célérték. Ezt a célkitűzést világszerte szinte minden ország támogatta, köztük valamennyi uniós tagállam is. 2026. január 17-én hatályba lépett az Egyesült Nemzetek ún. BBNJ-megállapodása.

12 Az Unió környezetvédelmi törekvései gyakran meghaladták a globális kötelezettségvállalásokat. Az 1979-es madárvédelmi irányelv és az 1992-es élőhelyvédelmi irányelv létrehozta a védett szárazföldi és tengeri területek Natura 2000 hálózatát, amely mindmáig az Unió természetvédelmi mechanizmusának sarokköve. Ezeket az irányelveket megerősítette a tengervédelmi stratégiáról szóló 2008. évi keretirányelv és a tengeri területrendezésről szóló 2014. évi irányelv, amelyek célja a tengervizeken folytatott emberi tevékenységek fenntartható kezelése.

13 A Bizottság 1998-ban, 2011-ben és 2020-ban egymást követő biodiverzitási stratégiákkal bizonyította törekvéseit. A legutóbbi, a Bizottság által elfogadott és a Tanács által 2020-ban jóváhagyott, 2030-ig tartó időszakra szóló uniós biodiverzitási stratégia 2030-ig teljesítendő kötelezettségvállalásokat határozott meg a védett tengeri területekre vonatkozóan, konkrétan a következőket:

- az Unió tengeri területének legalább 30%-át védje jogszabály;
- a védett terület legalább egyharmada (vagyis a teljes uniós tengeri terület 10%-a) kerüljön szigorú védelem alá.

A stratégia az összes védett terület eredményes kezelése mellett is elkötelezi magát. Más szóval ezek a területek rendelkezzenek egyértelmű természetvédelmi célkitűzésekkel és intézkedésekkel, valamint megfelelő nyomon követéssel. A stratégia hangsúlyozza annak fontosságát, hogy egy valódi transzeurópai természetvédelmi hálózat részeként hozzanak létre ökológiai folyosókat.

14 2023-ban a 2030-ig tartó időszakra szóló uniós biodiverzitási stratégia végrehajtásának részeként a Bizottság a következő cselekvési tervet tette közzé: A tengeri ökoszisztémák védelme és helyreállítása a fenntartható és reziliens halászat érdekében. E terv célja a biológiai sokféleség támogatása volt a halállományok fenntartható szinten tartása, valamint a halászat által az érzékeny fajokra és a tengerfenékre gyakorolt környezeti hatás csökkentése révén. A 2030-ig tartó időszakra szóló uniós biodiverzitási stratégiához hasonlóan e célkitűzések végrehajtása és teljesítése jogilag nem kötelező, de tükrözi az Unió szakpolitikai törekvéseit.

15 A Római Szerződésből eredő, eredetileg a közös agrárpolitika keretében kidolgozott közös halászati politika (1380/2013/EU rendelet) az 1970-ben elfogadott első halászati szabályokat követően jött létre külön uniós politikaként. A politikát hivatalosan 1983-ban hozták létre, majd 1992-ben, 2002-ben és 2013-ban jelentősen megreformálták. A közös halászati politika szabályozza a halászati és akvakultúra-tevékenységeket azok fenntartható kiaknázásának biztosítása és a tengeri ökoszisztémára gyakorolt káros hatásaik minimalizálása érdekében, többek között a védett tengeri területeken alkalmazandó intézkedések révén. A jogi keret olyan eszközöket foglal magában, mint a technikai intézkedésekről szóló (EU) 2019/1241 rendelet, amely a halászeszközöket és műveleteket szabályozza, valamint az (EU) 2023/2842 rendelettel módosított 1224/2009/EK ellenőrzési rendelet, amely meghatározza a halászati korlátozás hatálya alá tartozó területeket, és előírja az érzékeny fajok véletlenszerű fogásainak nyilvántartásba vételét.

Feladat- és felelősségi körök

16 Az Európai Unió működéséről szóló szerződés (EUMSZ) 4. cikkével összhangban az Unió és a tagállamok megosztott hatáskörrel rendelkeznek a környezetvédelem terén. Ez szükségessé teszi az együttműködést a környezetvédelmi politika kidolgozásában és végrehajtásában.

17 Míg az átfogó környezetvédelmi célkitűzéseket uniós szinten határozzák meg, a természetvédelmi erőfeszítések gyakorlati végrehajtását és irányítását a nemzeti kormányok végzik. A tagállamok felelősek azért, hogy az uniós jogszabályokkal összhangban nemzeti környezetvédelmi kereteket hozzanak létre. Környezeti vizsgálatokat végeznek a biológiai sokféleség szempontjából fontos területek azonosítása és a védett területek kijelölése érdekében, figyelembe véve az érintettek érdekeit is. Emellett a tagállamok felelősek a védett területek irányításának kialakításáért, a természetvédelmi célkitűzések meghatározásáért és a kívánt természetvédelmi eredmények eléréséhez szükséges megfelelő intézkedések végrehajtásáért.

18 A környezetvédelmi politikákkal ellentétben a közös halászati politika keretében az Unió kizárólagos hatáskörrel rendelkezik a tengerek biológiai erőforrásainak megőrzésére. Emiatt a tagállamok nem vezethetnek be egyoldalúan más tagállamok halászflottáit érintő halászati intézkedéseket. A Számvevőszék a tengeri környezetről szóló 26/2020. sz. különjelentésében vizsgálta meg részletesen e szakpolitika kialakításának gyakorlati következményeit.

Hatókör és módszer

19 Ellenőrzésünk célja annak értékelése volt, hogy a Bizottság és a tagállamok által létrehozott, védett tengeri területekből álló hálózatnak köszönhetően teljesülhetnek-e a 2030-ig tartó időszakra szóló uniós biodiverzitási stratégia uniós tengeri környezetet érintő célkitűzései. Elsősorban a következőket vizsgáltuk:

- reményt adtak-e az uniós előrelépések a stratégia célkitűzéseinek teljesítésére a védett tengeri területek kiterjedését, az ökológiai folytonosságot és a biológiai sokféleséget illetően;
- az uniós szabályozási keretből eredő mechanizmusok révén el lehet-e jutni a kijelöléstől a biztosított védelemig;
- egyensúlyban álltak-e a környezetvédelmi célkitűzések a társadalmi-gazdasági megfontolásokkal és az érdekelt felek bevonásával;
- megfelelő irányítási gyakorlatokat tettek-e magukévá a kiválasztott tagállamok.

Emellett nyilvánosan hozzáférhető adatkészletek elemzésével értékeltük az uniós tengerek védett tengeri területeinek földrajzi és ökológiai állapotát.

20 A stratégia végrehajtása terén elért eredmények értékelése, valamint az érintett uniós szervek szerepének és működésének áttekintése érdekében interjúkat készítettünk a Környezetvédelmi Főigazgatósággal és a Tengerügyi és Halászati Főigazgatósággal. Ezeket az interjúkat az Európai Környezetvédelmi Ügynökség (EEA), az Európai Halászati Ellenőrző Hivatal (EFCA), az Európai Éghajlat-politikai, Környezetvédelmi és Infrastrukturális Végrehajtó Ügynökség és a Nemzetközi Tengerkutatási Tanács képviselőivel tartott találkozók egészítették ki. Egyes nem kormányzati szervezetek képviselőivel folytatott interjúk során az egyes tagállamokban fennálló rendszerszintű kockázatokkal kapcsolatos további információkra is fény derült. Ellenőrzésünk során segítségünkre volt a tengervédelmi biológia két független szakértője.

21 Az uniós jogszabályok végrehajtásának és a védett tengeri területek kezelése eredményességének értékelésére ezt a három tagállamot választottuk ki alapos vizsgálatra: Írország, Franciaország és Svédország. Az EEA adatai szerint ez a három ország tengeri területének mintegy 45%-át (kontinentális Franciaország), 15%-át, illetve 2%-át jelölte ki védett területként. A gazdálkodás minőségének értékelésére 2025 szeptembere és novembere között 15 védett tengeri terület kezelőit kerestük fel vagy kérdeztük meg az ellenőrzött tagállamokban. E területek kiválasztásához elemeztük földrajzi elhelyezkedésüket, eltérő megjelölésüket és méretüket.

22 A strukturált bizonyítékok gyűjtéséhez a Természetvédelmi Világszövetség által kifejlesztett kezeléseredményesség-követő eszköz (METT-4) módosított változatát is felhasználtuk. Az értékelés hatókörével kapcsolatban bővebben a ***VI. melléklet*** tájékoztat.

23 A védett tengeri területek Unión belüli földrajzi eloszlásának és gazdálkodásuknak elemzéséhez ellenőrzésünk a Natura 2000 adatbázis és a nemzeti szinten kijelölt védett területek kombinálásával térképezte fel a térbeli hálózatot. Az így kapott sémára rávezettük a Global Fishing Watch látszólagos halászati tevékenységre vonatkozó adatait, hogy értékeljük a kereskedelmi halászati terheléseket. Hogy átfogó áttekintést kapjunk az emberi hatásokról, ezt a térbeli mátrixot kereszthivatkozásokkal láttuk el a Natura 2000 Viewerből és az európai tengeri megfigyelési és adathálózatból (EMODnet) származó további antropogén és ökológiai adatkészletekhez.

24 Ellenőrzési módszertanunk megfelel a Legfőbb Ellenőrző Intézmények Nemzetközi Szervezete (INTOSAI) által kiadott nemzetközi könyvvizsgálati standardoknak.

II. melléklet. Az ellenőrzésre kiválasztott védett tengeri területek mintája

Sors-zám	Tagállam	Natura 2000 / természet-védelmi terület kódja	Védett tengeri terület neve	Védett tengeri terület (km²)	Gazdálkodási terv	Sótalanító	Kotrási meddő lerakó (pontok)	Kotrási helyszín	Szenny-víztisztító telepek	Főbb kikötők	Szélerő-műparkok	Teljes éves hajójelenlét (óra)	Teljes éves látszólagos halászati erőkifejtés (óra)	Teljes éves látszólagos halászati erőkifejtés (óra/km²)
1	Írország	IE0000210	South Dublin Bay különleges természetmegőrzési terület	7,26	Nem	–	–	–	–	–	–	0,06	0,00	0,00
2	Írország	IE0002328	Hovland Mound Province különleges természetmegőrzési terület	1 086,55	Nem	–	–	–	–	–	–	660,50	124,20	0,11
3	Írország	IE0000268	Galway Bay Complex különleges természetmegőrzési terület	129,49	Nem	–	1	1	1	1	–	24,56	0,83	0,01
4	Írország	IE0000707	Saltee-szigetek különleges természetmegőrzési terület	156,64	Nem	–	1	1	1	–	–	35 240,64	1 986,40	12,68
5	Írország	IE0004078	Carlingford Lough különleges madárvédelmi terület	5,83	Nem	–	–	–	–	–	–	187,71	0,00	0,00

Sors-zám	Tagállam	Natura 2000 / természet-védelmi terület kódja	Védett tengeri terület neve	Védett tengeri terület (km²)	Gazdálkodási terv	Sótalanító	Kotrási meddő lerakó (pontok)	Kotrási helyszín	Szenny-víztisztító telepek	Főbb kikötők	Szélerő-műparkok	Teljes éves hajójelenlét (óra)	Teljes éves látszólagos halászati erőkifejtés (óra)	Teljes éves látszólagos halászati erőkifejtés (óra/km²)
6	Írország	IE0000197	West of Ardara/Maas Road különleges természetmegőrzési terület	22,22	Nem	–	–	–	–	–	–	0,00	0,00	0,00
7	Írország	IE0000764	Hook Head különleges természetmegőrzési terület	170,06	Nem	–	1	–	–	–	–	1 266,18	503,33	2,96
8	Írország	IE0002158	Kenmare River különleges természetmegőrzési terület	408,89	Nem	–	–	–	3	–	–	4 363,24	1 051,04	2,57
9	Írország	IE0002165	Lower River Shannon különleges természetmegőrzési terület	597,16	Nem	3	17	11	–	1	–	599,89	420,75	0,70
10	Írország	IE0002269	Carnsore Point különleges természetmegőrzési terület	87,36	Nem	–	–	–	–	–	–	60,92	0,67	0,01
11	Írország	IE0002329	South-west Porcupine Bank különleges természetmegőrzési terület	329,30	Nem	–	–	–	–	–	–	17,91	0,70	0,00

Sors-zám	Tagállam	Natura 2000 / természet-védelmi terület kódja	Védett tengeri terület neve	Védett tengeri terület (km²)	Gazdálkodási terv	Sótalanító	Kotrási meddő lerakó (pontok)	Kotrási helyszín	Szenny-víztisztító telepek	Főbb kikötők	Szélerő-műparkok	Teljes éves hajójelenlét (óra)	Teljes éves látszólagos halászati erőkifejtés (óra)	Teljes éves látszólagos halászati erőkifejtés (óra/km²)
12	Írország	IE0002330	North-west Porcupine Bank különleges természetmegőrzési terület	716,30	Nem	–	–	–	–	–	–	95,73	34,50	0,05
13	Írország	IE0002998	West Connacht Coast különleges természetmegőrzési terület	659,46	Nem	–	–	–	–	–	–	239,98	5,47	0,01
14	Írország	IE0003001	Porcupine Bank Canyon különleges természetmegőrzési terület	781,10	Nem	–	–	–	–	–	–	138,35	89,93	0,12
15	Írország	IE0003002	South-east Rockall Bank különleges természetmegőrzési terület	1 487,90	Nem	–	–	–	–	–	–	265,06	210,76	0,14
16	Francia-ország	FR9300135	Réserve naturelle régionale des sites d'intérêt géologique de la presqu'île de Crozon	120,12	Igen	–	–	–	–	–	–	0,00	0,00	0,00
17	Francia-ország	FR5302015	Mers Celtiques Talus du Golfe de Gascogne	58 995,52	Függőben	–	–	–	–	–	–	322 563,92	245 574,75	4,16

Sors-zám	Tagállam	Natura 2000 / természet-védelmi terület kódja	Védett tengeri terület neve	Védett tengeri terület (km²)	Gazdálkodási terv	Sótalanító	Kotrási meddő lerakó (pontok)	Kotrási helyszín	Szenny-víztisztító telepek	Főbb kikötők	Szélerő-műparkok	Teljes éves hajójelenlét (óra)	Teljes éves látszólagos halászati erőkifejtés (óra)	Teljes éves látszólagos halászati erőkifejtés (óra/km²)
18	Franciaország	FR5212016	Mers Celtiques Talus du Golfe de Gascogne	71 860,94	Nem	–	–	–	–	–	–	371 315,83	279 639,89	3,89
19	Franciaország	FR9100001	Parc Natural Marin Iroise	3 361,10	Igen	–	5	–	–	–	–	60 410,25	11 949,10	3,56
20	Franciaország	FR9402017	Golfe d'Ajaccio	473,74	Függőben	–	2	–	1	1	–	14,02	1,20	0,00
21	Franciaország	FR52000653	Marais breton, baie de Bourgneuf, île de Noirmoutier et forêt de Monts	157,01	Igen	–	4	6	7	–	–	1 235,94	114,93	0,73
22	Franciaország	FR2502022	Nord Bretagne DH	2 832,00	Nem	–	–	–	–	–	–	34 682,24	29 652,68	10,47
23	Franciaország	FR9301592	ZCS Camargue	385,73	Igen	–	–	–	1	–	1	2 535,93	1 032,02	2,68
24	Franciaország	FR2500079	Chausey	820,08	Nem	–	2	–	–	–	–	24 105,38	12 824,64	15,64
25	Franciaország	FR5300015	Baie de Morlaix	258,18	Igen	–	–	–	1	–	–	17 032,11	385,46	1,49
26	Franciaország	FR302008	Roches de Penmarc'h	457,28	Igen	–	1	–	–	–	–	31 808,88	3 430,79	7,50

Sors-zám	Tagállam	Natura 2000 / természet-védelmi terület kódja	Védett tengeri terület neve	Védett tengeri terület (km²)	Gazdálkodási terv	Sótalanító	Kotrási meddő lerakó (pontok)	Kotrási helyszín	Szenny-víztisztító telepek	Főbb kikötők	Szélerő-műparkok	Teljes éves hajójelenlét (óra)	Teljes éves látszólagos halászati erőkifejtés (óra)	Teljes éves látszólagos halászati erőkifejtés (óra/km²)
27	Franciaország	FR9102018	Grand Dauphins du golfe de Lion	4 917,51	Nem	–	–	–	–	–	1	21 435,66	15 270,82	3,11
28	Franciaország	FR9402019	Grands dauphins de l'Agriate	5 943,14	Nem	–	–	–	–	–	–	293,42	204,56	0,03
29	Franciaország	FR530216	Récifs du Golfe de Gascogne	3 339,52	Nem	–	–	–	–	–	–	33 756,15	26 242,39	7,86
30	Franciaország	FR5312011	Iles Houat-Hoedic	173,22	Nem	–	–	–	–	–	–	455,26	69,24	0,40
31	Svédország	SE0520189	Bratten	1 205,53	Igen	–	–	–	–	–	–	8 510,43	6 936,75	5,75
32	Svédország	SE0520170	Kosterfjorden-Väderöfjorden	523,96	Igen	–	1	–	–	–	–	15 130,36	8 060,30	15,38
33	Svédország	SE0340097	Gotska Sandön-Salvorev	568,65	Igen	–	–	–	–	–	–	18,94	0,00	0,00
34	Svédország	SE0340023	Stora Karlsö	9,30	Igen	–	–	–	–	–	–	0,00	0,00	0,00
35	Svédország	SE0110088	Bullerö-Bytta	130,26	Igen	–	–	–	–	–	–	0,00	0,00	0,00
36	Svédország	SE0220129	Skärgårdsreservaten	69,61	Igen	–	–	–	–	–	–	25,68	2,10	0,03

Sors-zám	Tagállam	Natura 2000 / természet-védelmi terület kódja	Védett tengeri terület neve	Védett tengeri terület (km²)	Gazdálkodási terv	Sótalanító	Kotrási meddő lerakó (pontok)	Kotrási helyszín	Szenny-víztisztító telepek	Főbb kikötők	Szélerő-műparkok	Teljes éves hajójelenlét (óra)	Teljes éves látszólagos halászati erőkifejtés (óra)	Teljes éves látszólagos halászati erőkifejtés (óra/km²)
37	Svédor-szág	SE0330174	Sydöstra Ölands sjömarker	60,29	Igen	–	–	–	–	–	–	0,00	0,00	0,00
38	Svédor-szág	SE0330308	Hoburgs bank och Midsjöbankarna	10 511,11	Igen	–	–	–	–	–	–	3 722,18	1 906,01	0,18
39	Svédor-szág	SE0420360	Nordvästra Skånes havsområde	1 342,41	Nem	–	6	–	–	–	–	5 800,38	2 902,14	2,16
40	Svédor-szág	SE0430095	Falsterbohalvön	410,72	Igen	–	1	2	–	–	–	287,71	2,72	0,01
41	Svédor-szág	SE0430187	Sydvästskånes utsjövatten	1 151,28	Nem	–	2	–	–	–	–	838,48	4,81	0,00
42	Svédor-szág	SE0510186	Stora Middelgrund och Röde bank	114,10	Igen	–	–	–	–	–	–	309,01	197,75	1,73
43	Svédor-szág	SE0630068	Agön-Kråkön	332,81	Igen	–	–	1	–	–	–	0,00	0,00	0,00
44	Svédor-szág	SE0810003	Snöanskärgården	53,71	Igen	–	–	–	–	–	–	0,67	0,00	0,00
45	Svédor-szág	SE0820327	Kalix yttre skärgård	92,03	Igen	–	–	–	–	–	–	45,76	30,30	0,33

III. melléklet. Adatforrások és adatfeldolgozás

1. Védett tengeri területek az Unió tengerein

1.1. forrás – Natura 2000 adatok (EEA)	
Cím	**Natura 2000 (vektor) – 2024. végi változat; Natura 2000 (táblázat) – 2024. végi változat rev. 01**
Leírás	A Natura 2000 adatkészlet a védett területek európai hálózatának része, és azt az EEA tartja fenn. A kijelölt Natura 2000 területekre vonatkozó térbeli vektoradatokat tartalmaz, valamint egy megfelelő táblázatos adatkészletet, leíró és osztályozó attribútumokkal.
Forrás	Európai Környezetvédelmi Ügynökség (EEA)
Engedély	CC - BY 4.0
Hozzáférhető formátum	Vektoradatok (SHP, GeoPackage, OGC:WMS); táblázatos adatok (CSV/TXT/SQL, Microsoft Access)
Adatlehívás időpontja	2026. március

Az adatokat az EEA Natura 2000 adatbázisából nyertük ki, mind a térbeli vektor adatkészlet (Natura 2000 (vektor) – 2024 végi verzió), mind a megfelelő táblázatos adatkészlet (Natura 2000 (táblázatos) – 2024 végi verzió, 01. rev.) felhasználásával. A vektoradatokat a tengeri Natura 2000 területek azonosítására és körülhatárolására, a táblázatos adatokat pedig a terület jellemzőire, gazdálkodási állapotára és gazdálkodási intézkedéseire vonatkozó leíró információk lekérésére használtuk fel. Az adatkészleteket úgy szűrtük, hogy csak az Unió kizárólagos gazdasági övezetében található tengeri területeket jelenítsék meg. Ennek alapján térbeli összesítést és területszámításokat végeztünk, hogy levezessük a következőkre vonatkozó mutatókat:

i. a védett tengeri területek száma;

ii. ezek területe;

iii. a védett tengeri területek aránya az értékelt területeken; plusz

iv. a Natura 2000 területek földrajzi eloszlása méretük szerint.

Amennyiben a védett tengeri területek térbeli átfedésben vannak, az átfedésben lévő területeket csak egyszer vettük figyelembe a teljes terület kiszámításakor. Az egymást átfedő alakzatok kizárásával elkerültük a kétszeres beszámítást, hogy a védett tengeri területek bejelentett teljes területe csakugyan tükrözze az uniós kizárólagos gazdasági övezet területén belüli védelem egyedi térbeli kiterjedését.

Emellett a táblázatos adatok összesítésével statisztikákat készítettünk a következőkről:

v. területgazdálkodási intézkedések; a Natura 2000 tengeri területekre vonatkozó uniós szintű gazdálkodási intézkedések alkalmazása.

1.2. forrás – Nemzetileg kijelölt területek (EEA)	
Cím	**Nyilvános hozzáférésre kijelölt nemzeti területek (vektoradatok) – 2025. augusztus**
Leírás	A nemzeti szinten kijelölt védett területek európai jegyzéke a nemzeti szinten kijelölt védett területekre vonatkozó információk hivatalos forrása, amelyet az EEA tart fenn. Tartalmazza a nemzetileg kijelölt helyszínek térbeli vektoradatait, valamint a kijelölési típusokra és a kapcsolódó nemzeti és nemzetközi jogalkotási eszközökre vonatkozó információkat tartalmazó megfelelő táblázatos adatokat.
Forrás	Európai Környezetvédelmi Ügynökség (EEA)
Engedély	CC BY 4.0
Hozzáférhető formátum	Vektoradatok (SHP, GeoPackage)
Adatlehívás időpontja	2025. október

Az adatokat a nemzetileg kijelölt területek európai jegyzékéből (EEA) nyertük ki a térvektor-adatkészlet felhasználásával. A vektoradatokat a nemzeti szinten kijelölt tengeri területek azonosítására és körülhatárolására használtuk fel. Az adatkészletet úgy szűrtük, hogy csak az Unió kizárólagos gazdasági övezetében található tengeri területeket jelenítse meg. Ennek alapján térbeli összesítést és területszámításokat végeztünk, hogy levezessük a következőkre vonatkozó mutatókat:

i. a nemzeti szinten kijelölt védett tengeri területek száma;

ii. ezek összterülete uniós szinten.

Ahol a nemzeti szinten kijelölt védett tengeri területek térbeli átfedésben vannak, ott az átfedésben lévő területeket csak egyszer vettük figyelembe a teljes terület kiszámításakor. Az egymást átfedő alakzatok kizárásával elkerültük a kétszeres beszámítást, hogy a védett tengeri területek bejelentett teljes területe csakugyan tükrözze az uniós kizárólagos gazdasági övezet területén belüli védelem egyedi térbeli kiterjedését.

1.3. forrás – Az Unió kizárólagos gazdasági övezetének területe	
Cím	**World_EEZ_v12, 2022. október**
Leírás	Az Unió kizárólagos gazdasági övezetére vonatkozó adatkészlet az uniós tagállamok kizárólagos gazdasági övezeteit képviselő tengeri területekből áll össze. Az adatkészlet mint harmonizált térinformatikai keret meghatározza, hogy a tagállamok milyen kiterjedésű uniós tengervizeken gyakorolnak szuverén jogokat és joghatóságot a tengeri erőforrások felett. Az adatkészlet közös földrajzi referenciaként segíti a következetes térbeli elemzést az uniós vizek körülhatárolásának céljával, és segítségével kiszámíthatóak, összehasonlíthatóak és nyomon követhetőek az Unió kizárólagos gazdasági övezetén belüli tengeri tevékenységek, védett területek és gazdálkodási intézkedések.
Forrás	Flamand Tengeri Intézet (https://www.marineregions.org)
Engedély	CC BY 4.0
Hozzáférhető formátum	Vektoradatok (SHP, GeoPackage)
Adatlehívás időpontja	2026. január

Az elemzés földrajzi hatályának meghatározásához az Unió kizárólagos gazdasági övezetére vonatkozó adatkészletből származó térbeli vektoradatokat nyertünk ki és használtunk fel. Az adatkészletet az uniós tengervizek körülhatárolására és a téradatkészletek szűrésére alkalmaztuk, hogy csak az uniós kizárólagos gazdasági övezeten belüli jellemzők maradjanak meg. Ennek alapján az Unió kizárólagos gazdasági övezete szolgált referenciakeretként a védett tengeri területek, a halászati korlátozás hatálya alá tartozó területek és az emberi tevékenységek értékeléséhez, biztosítva, hogy a számítások és elemzések az uniós vizekre korlátozódjanak, és azokat ugyanazon földrajzi kiterjedéssel végezzék el.

2. A hajók jelenlétére és a halászati tevékenységre vonatkozó mutatók (2020–2024)

2.1. forrás – a Global Fishing Watch adatai	
Cím	**AIS látszólagos halászati erőkifejtés (fleet-daily-csvs-100-v3–2020.zip, fleet-daily-csvs-100-v3–2024.zip)**
Leírás	A Global Fishing Watch látszólagos halászati erőkifejtésre vonatkozó adatkészlete az automatikus azonosító rendszer (AIS) jelzéseiből származó globális információkat szolgáltat a hajók tevékenységéről. A felhasznált adatkészlet a 3.0 verziónak (2025. március) felel meg és a 2020–2024-es időszakra vonatkozik. Az adatkészlet nyilvánosan hozzáférhető AIS-adatokon, valamint a halászati tevékenység azonosítására használt statisztikai és gépi tanulási osztályozásokon alapul. A látszólagos halászati órák megbecsülése egy halászat-kimutatási modell alkalmazásával történik, amely nem feltétlenül tükrözi teljes mértékben a halászat helyi sajátosságait. A Global Fishing Watch ugyan manuálisan felülvizsgálja az adatkészletet globális szinten, illetve egyes kiválasztott régiókra nézve, de az adatkészlet mérete miatt az összes flottára és régióra nézve ezt nem lehetséges elvégezni. Az adatkészlet táblázatos adatokat tartalmaz a halászati órákról lobogó szerinti államonként és halászeszköz-típusonként 0,01 fokos térbeli felbontásban, a napi látszólagos halászati órákról lobogó szerinti államonként és halászeszköz-típusonként 0,1 fokos felbontásban, valamint a halászati órákról hajóazonosító (MMSI) szerint. A hajótevékenységet órában adják meg, térben pedig a WGS84 koordináta-referenciarendszerben meghatározott szabályos rácscellák szintjén összesítik. Az adatkészletben olyan kiegészítő hajóinformációk is szerepelnek, mint a halászeszköz típusa és a lobogó szerinti állam.
Forrás	Global Fishing Watch *(a Global Fishing Watch adatai csak a Global Fishing Watch platformon történő felhasználói regisztrációt követően érhetők el)*
Engedély	CC BY-NC 4.0
Hozzáférhető formátum	Táblázatos adatok (CSV)
Adatlehívás időpontja	2025. szeptember

Az adatokat a Global Fishing Watch látszólagos halászati erőkifejtési adatkészletéből nyertük ki az automatikus azonosító rendszer (AIS) jelzéseiből származó táblázatos adatfájlok felhasználásával (AIS Apparent Fishing Effort, 3.0 verzió, 2025. március).
A kinyert adatok a 2020–2024-es időszakra vonatkoztak, és információkat tartalmaztak a hajók jelenlétéről és a látszólagos halászati tevékenységről, a Számvevőszék osztályozása szerint különbséget téve a tengerfenékkel érintkező és tengerfenékkel nem érintkező halászat között.

A megszűrt adatok csak az értékelési területen belüli megfigyelésekről tájékoztatnak. Ennek alapján összesítési műveleteket alkalmaztunk a következő mutatók levezetésére:

i. teljes éves hajójelenlét (óra),

ii. teljes éves látszólagos halászati erőkifejtés (óra).

Emellett a hajók tevékenységére vonatkozó adatokat a tengeri referenciaterület adatainak felhasználásával normalizáltuk az alábbi látszólagos halászati gyakorisági mutatók kiszámításához:

iii. teljes éves látszólagos halászati gyakoriság (óra/km²),

iv. tengerfenékkel érintkező halászat látszólagos gyakorisága (óra/km²),

v. tengerfenékkel nem érintkező halászat látszólagos halászati gyakorisága (óra/km²).

A tengerfenékkel érintkező és a tengerfenékkel nem érintkező halászati tevékenységek megkülönböztetése céljából a Global Fishing Watch adatkészletében szereplő halászatieszköz-típusokat egy külső szakértővel folytatott konzultációt követően két csoportba soroltuk.

Tengerfenékkel érintkező halászat		**Tengerfenékkel nem érintkező halászat**	
Halászeszköz	Leírás	Halászeszköz	Leírás
vonóhálós hajók	Fenékvonóhálókat húznak végig a tengerfenéken	*egyéb erszényes kerítőhálós hajók*	Felszíni/vízközi kerítőhálók
fenékhez rögzített kopoltyúhálók	A hálók a tengerfenéken rögzítve vannak	*erszényes kerítőhálós hajók*	Mint fent
fenékhorogsorok	A tengerfenéken rögzített horogsorok	*erszényes kerítőhálós tonhalászhajók*	A felső vízrétegekben tonhalra halászó erszényes kerítőhálós hajók
rákcsapdák és csapdák	A tengerfenékre telepített felszerelés	*egyéb kerítőhálók*	Jellemzően vízközi, nem tengerfenéken húzott
kotróhálós halászat	A kotróhálók a tengerfenék kotrásával gyűjtik be a kagylót	*kerítőhálós hajók*	A kerítőhálós halászat általános kategóriája, vízközi

Tengerfenékkel érintkező halászat		**Tengerfenékkel nem érintkező halászat**	
Halászeszköz	Leírás	Halászeszköz	Leírás
rögzített halászeszközök	Meghatározás szerint a tengerfenékhez van rögzítve vagy azon helyezkedik el (pl. csapdák, horogsorok, hálók). „Rögzített halászeszközzel történő halászat”: passzív halászati módszer, amikor a halászeszközöket, például csapdákat, rákcsapdákat vagy horogsorokat lehorgonyozzák és a helyükön hagyják, ahol a halak rájuk találnak, ellentétben az aktív módszerekkel, amikor a halászeszközöket vontatják; a halászatban a tengeri élővilág kifogására szolgáló, helyhez kötött halászeszközt jelent.	*sodortatott horogsorok*	A halászeszköz nyílt tengeren sodródik; nincs lehorgonyozva
		horgászbotos	Felszíni halászat
		tintahalcsali	fényeket és függőleges zsinórokat használ a felszín közelében; a tengerfenéket nem érinti
		pergetett horogsoros hajók	pergetett vízközi/felszíni horogsorok
		halászat	Általános kifejezés, nehéz hozzárendelni egy adott kategóriához

2.2. forrás – Natura 2000 adatok (EEA)	
Cím	**Natura 2000 (vektor) (2020–2024. évi időszak)**
Leírás	A Natura 2000 adatkészlet a védett területek európai hálózatának része, és azt az EEA tartja fenn. Tartalmaz a kijelölt Natura 2000 területekre vonatkozó térbeli vektoradatokat.
Forrás	Európai Környezetvédelmi Ügynökség (EEA)
Engedély	CC BY 4.0
Hozzáférhető formátum	Vektoradatok (SHP, GeoPackage, OGC:WMS); Táblázatos adatok (CSV/TXT/SQL, Microsoft Access)
Adatlehívás időpontja	2026. március

Az EEA Natura 2000 adatbázisából származó, a 2020–2024-es időszakra vonatkozó térbeli vektoradatokat a Natura 2000 (vektor) adatkészlet egymást követő verzióinak felhasználásával nyertük ki. A kinyert adatokat felhasználtuk az értékelési időszak szempontjából releváns Natura 2000 tengeri területek térbeli kiterjedésének meghatározásához. Az adatkészletet felhasználtuk a hajók jelenlétére, a látszólagos halászati erőkifejtésre és a látszólagos halászati gyakoriságra vonatkozó mutatók kiszámításánál, mivel térbeli referenciákat tartalmazott a hajók tevékenysége és a Natura 2000 védett tengeri területek közötti átfedések azonosításához.

2.3. forrás – Nemzetileg kijelölt területek (EEA)	
Cím	**Nyilvános hozzáférésre kijelölt nemzeti területek (vektoradatok) – 2020–2024. időszak)**
Leírás	A nemzeti szinten kijelölt védett területek európai jegyzéke a nemzeti szinten kijelölt védett területekre vonatkozó információk hivatalos forrása, amelyet az EEA tart fenn. A nemzetileg kijelölt helyszínek térbeli vektoradatait, valamint a kijelölési típusokra és a kapcsolódó nemzeti és nemzetközi jogalkotási eszközökre vonatkozó információkat tartalmaz.
Forrás	Európai Környezetvédelmi Ügynökség (EEA)
Engedély	CC BY 4.0
Hozzáférhető formátum	Vektoradatok (SHP, GeoPackage)
Adatlehívás időpontja	2025. október

Az EEA nemzetileg kijelölt területek európai jegyzékéből származó, a 2020–2024-es időszakra vonatkozó térbeli vektoradatokat a *Nemzetileg kijelölt nyilvános hozzáférési területek (vektoradatok)* adatkészlet felhasználásával nyertük ki. A kinyert adatokat felhasználtuk az értékelési időszak szempontjából releváns nemzetileg kijelölt védett tengeri területek térbeli kiterjedésének meghatározásához. Az adatkészletet felhasználtuk a hajók jelenlétére, a látszólagos halászati erőkifejtésre és a látszólagos halászati gyakoriságra vonatkozó mutatók kiszámításánál, mivel térbeli referenciákat tartalmazott a hajók tevékenysége és a nemzetileg kijelölt védett tengeri területek közötti átfedések azonosításához.

3. Halászati korlátozás hatálya alá tartozó területek

3.1. forrás – Halászati korlátozás hatálya alá tartozó területek	
Cím	**Halászati korlátozás hatálya alá tartozó területek (FRA)**
Leírás	A halászati korlátozás hatálya alá tartozó területek poligonjainak az Európai Halászati Ellenőrző Hivatal (EFCA) által rendelkezésre bocsátott jegyzéke az (EU) 2016/1139 rendelet, az (EU) 2019/1241 rendelet, az 1224/2009/EK tanácsi rendelet, a 494/2002/EK bizottsági rendelet, a vonatkozó felhatalmazáson alapuló bizottsági rendeletek és végrehajtási rendeletek, valamint a Földközi-tengeri Általános Halászati Bizottság (GFCM) által elfogadott ajánlások alapján megállapított korlátozásokon alapul. A halászati korlátozás hatálya alá tartozó területek meghatározására és bemutatására az EFCA által biztosított térbeli poligonokat használtuk.
Forrás	Az EFCA poligonadatai, a rendeletek és ajánlások alapján
Engedély	C0
Hozzáférhető formátum	Vektoradatok (SHP, GeoPackage)
Adatlehívás időpontja	2026. március

Az EFCA által szolgáltatott adatok a halászati korlátozás hatálya alá tartozó területeket kijelölő térbeli poligonok voltak, mellékelve azokat a hivatkozásokat, amelyek az egyes poligonokat összekapcsolják a megfelelő jogalappal (többek között az uniós rendeletek és a Földközi-tengeri Általános Halászati Bizottság (GFCM) ajánlásai). Az EFCA által megadott poligonok a halászati korlátozások térbeli ábrázolására szolgáltak (a IV. melléklet táblázatának 2. és 3. oszlopa).

A kapcsolódó jogi aktusok alapján a Számvevőszék a halászati korlátozás hatálya alá tartozó területeket a korlátozás típusa szerint kategóriákba sorolta. Ezt a besorolást a korlátozásokat szabályozó következő jogi rendelkezések alapján végezték: az (EU) 2016/1139 rendeletben megállapított rendelkezések; az (EU) 2019/1241 rendelet; az 1224/2009/EK tanácsi rendelet; a 494/2002/EK bizottsági rendelet; a Bizottság vonatkozó felhatalmazáson alapuló és végrehajtási rendeletei, valamint a GFCM ajánlásai.

Halászati korlátozási kategóriák besorolás szerint:

i. Halászati tilalmi övezet (állandó);

ii. a tengerfenékkel érintkező halászeszközökre vonatkozó bizonyos korlátozások (állandó);

A besorolt poligonokat ezt követően térbeli elemzésre használtuk fel, többek között megvizsgáltuk átfedésüket a Natura 2000 hálózathoz tartozó védett tengeri területekkel és a nemzeti szinten kijelölt védett területekkel, hogy alaposabban elemezhessük a halászati korlátozások és a tengervédelmi célkitűzések összefüggését.

A pontos területszámítás érdekében a halászati korlátozás hatálya alá tartozó terület poligonjait előre meghatározott csoportokon belül felbontottuk, így bármely átfedésbe kerülő terület csak egyszer került megszámolásra. Ezzel el lehetett kerülni az olyan területek kétszeres beszámítását, ahol több korlátozás térben átfedi egymást. Valamennyi térbeli réteget egy kivetített koordináta-referenciarendszerré (EPSG:3035) alakítottunk át, amely alkalmas az európai szintű területszámításra. A térbeli halmazokra nézve olyan standard műveleteket alkalmaztunk, mint az unió az egymást átfedő korlátozások összevonására, a metszet a halászati korlátozások és a védett területek közötti közös területek azonosítására, valamint szükség esetén a kivonás a védett övezeteken kívüli területek elkülönítésére. Ez a megközelítés biztosította, hogy a halászati korlátozás hatálya alá tartozó területek és a védett tengeri területek közötti átfedések kiszámítása következetesen és minden átfedést kiküszöbölve történt.

3.2. forrás – Natura 2000 adatok (EEA)	
Cím	**Natura 2000 (vektor) – 2024. év végi változat)**
Leírás	A Natura 2000 adatkészlet a védett területek európai hálózatának része, és azt az EEA tartja fenn. Tartalmaz a kijelölt Natura 2000 területekre vonatkozó térbeli vektoradatokat.
Forrás	Európai Környezetvédelmi Ügynökség (EEA)
Engedély	CC BY 4.0
Hozzáférhető formátum	Vektoradatok (SHP, GeoPackage, OGC:WMS);
Adatlehívás időpontja	2026. március

Az Európai Környezetvédelmi Ügynökség Natura 2000 adatbázisának 2024-re vonatkozó térbeli vektoradatait nyertük ki és használtuk fel az értékelési területen belüli tengeri Natura 2000 területek azonosítására és körülhatárolására. A kinyert Natura 2000 alakzatokat térbeli referenciarétegként használtuk a halászati korlátozás hatálya alá tartozó területek elemzéséhez. A halászati korlátozás hatálya alá tartozó területeket meghatározó EFCA-poligonokra felvezettük a Natura 2000 tengeri területeket, hogy lássuk, mekkora a térbeli metszetük. Ennek alapján térbeli elemzésre került sor az átfedésben lévő területek azonosítása, valamint a Natura 2000 tengeri területekhez tartozó, halászati korlátozás hatálya alá eső területek kiterjedésének kiszámítása végett, segítve a halászati korlátozások és a védett tengeri területek közötti kölcsönhatás értékelését 2024-re vonatkozóan.

3.3. forrás – Az Unió kizárólagos gazdasági övezetére vonatkozó adatok	
Cím	**World_EEZ_v12, 2022. október**
Leírás	Az Unió kizárólagos gazdasági övezetére vonatkozó adatkészlet az uniós tagállamok kizárólagos gazdasági övezeteit képviselő tengeri területekből áll. Az adatkészlet mint harmonizált térinformatikai keret meghatározza, hogy a tagállamok milyen kiterjedésű uniós tengervizeken gyakorolnak szuverén jogokat és joghatóságot a tengeri erőforrások felett. Az adatkészlet közös földrajzi referenciaként segíti a következetes térbeli elemzést az uniós vizek körülhatárolásának céljával, és segítségével kiszámíthatóak, összehasonlíthatóak és nyomon követhetőek az Unió kizárólagos gazdasági övezetén belüli tengeri tevékenységek, védett területek és gazdálkodási intézkedések.
Forrás	Flamand Tengeri Intézet (https://www.marineregions.org)
Engedély	CC BY 4.0
Hozzáférhető formátum	Vektoradatok (SHP, GeoPackage)
Adatlehívás időpontja	2026. január

Az elemzés földrajzi hatályának meghatározásához az Unió kizárólagos gazdasági övezetét használtuk. Az uniós kizárólagos gazdasági övezetet térben metsző EFCA-poligonok kirajzolták a halászati korlátozások hatálya alá eső, az uniós vizeken belüli területeket. Ezután már elemezhető volt a halászati korlátozás hatálya alá tartozó területek térbeli eloszlása, valamint a Natura 2000 területekkel és az uniós vizeken belül nemzeti szinten kijelölt védett tengeri területekkel való átfedésük.

4. A védett tengeri területekre vonatkozó kérdőívre adott válaszok

4.1. forrás – Kérdőív a védett tengeri területekről	
Cím	**Kérdőív a védett tengeri területekről**
Leírás	A védett tengeri területekre vonatkozó kérdőív strukturált felmérési eszköz, amelynek révén információk gyűjthetők a kiválasztott védett tengeri területek kezelésére és irányítására nézve. A kérdőív a Természetvédelmi Világszövetség (IUCN) és partnerei által kifejlesztett kezeléseredményesség-követő eszköz (METT-4) adaptált változata. A kérdőívet a védett tengeri területek gazdálkodási eredményességének értékelésére alakították ki, és az eredeti IUCN METT-4 keretében nyújtott iránymutatás támasztja alá. A kérdőív felöleli a védett területek kezelésének olyan fő szempontjait, mint a tervezés, a végrehajtás, a nyomon követés, a jogérvényesítés és az érdekelt felek bevonása.
Forrás	*Explore the World's Protected Areas*
Hozzáférhető formátum	A kérdőív válaszai: Szöveges (.docx), táblázatos (.xlsx)
A gyűjtés időpontja	2025. október–december

A védett tengeri területekre vonatkozó kérdőívet a Számvevőszék dolgozta ki és juttatta el a mintában szereplő tagállamok (Franciaország, Írország és Svédország) nemzeti hatóságaihoz. A kérdőívet a kiválasztott tagállamok egy 45 védett tengeri területből álló mintára vonatkozóan töltötték ki, amely a Natura 2000 hálózathoz tartozó területekre és a nemzeti szinten kijelölt védett tengeri területekre terjedt ki.

A Számvevőszék összegyűjtötte és áttekintette a kitöltött kérdőíveket, és a válaszok alapján strukturált adatkészletet állított össze. Feldolgozásuk után az információk segíthetik a mintában szereplő védett tengeri területeken alkalmazott gazdálkodási intézkedések és végrehajtási gyakorlatok elemzését és értékelését. Az így kapott adatkészletet a gazdálkodás eredményességének értékelésére, valamint a védett tengeri területek kezelése közös jellemzőinek, erősségeinek és hiányosságainak azonosítására használták fel a kiválasztott tagállamokban.

5. Emberi terhelés és tevékenységek

5.1. forrás – EMODnet – Emberi tevékenységek	
Cím	**EMODnet Emberi tevékenységek**
Leírás	Az EMODnet – Emberi tevékenységek harmonizált adatokat szolgáltat az európai vizeken végzett emberi és tengeri tevékenységekről, és ezeket egy több tematikus réteget lefedő egységes hozzáférési ponton keresztül bocsátja rendelkezésre. Az adatkészlet nemzeti, regionális és ágazatspecifikus forrásokból származó, földrajzilag hivatkozott információkat gyűjt össze az emberi terhelésekről és tevékenységekről, és szabványosítja azokat az uniós vizek integrált tengeri térbeli elemzésének megkönnyítésére. Az értékelés céljából a következő emberi tevékenységekre vonatkozó adatokat nyertük ki: sótalanítás, kotrási meddő lerakása (lerakópontok), kotrás, szennyvíztisztító telepek, fő kikötők és szélerőműparkok. Ezek az adatkészletek pontszerű információkat nyújtanak arról, hol zajlanak azok a kiválasztott emberi tevékenységek, amelyek a védett tengeri területeken belüli kölcsönhatások elemzése szempontjából relevánsak.
Forrás	Emberi tevékenységek| Európai tengeri megfigyelési és adathálózat (EMODnet)
Engedély	CC BY 4.0
Hozzáférhető formátum	Vektoradatok (SHP, GeoPackage)
Adatlehívás időpontja	2025. október

Az EMODnet emberi tevékenységekre vonatkozó adatkészletéből pontszerű adatokat nyertünk ki a kiválasztott emberi tevékenységekre (sótalanító üzemek, kotrási meddő lerakása, kotrás, szennyvíztisztító telepek, fő kikötők és szélerőműparkok) vonatkozóan. A kinyert pontszerű információkat felhasználtuk az Unió kizárólagos gazdasági övezetében zajló emberi tevékenységek térbeli eloszlásának azonosítására. A kinyert adatkészleteket térben metszettük a védett tengeri területek határaival, hogy felmérjük az emberi tevékenységek jelenlétét és eloszlását a Natura 2000 területeken belül. Ennek köszönhetően jobban volt elemezhető a védett területeken belüli emberi terhelés.

6. MSFD-régiók és -alrégiók

6.1. forrás – MSFD-régiók és -alrégiók (Európai Környezetvédelmi Ügynökség)	
Cím	**MSFD-régiók és -alrégiók – 2. változat, 2022. október**
Leírás	A tengervédelmi stratégiáról szóló keretirányelv tengeri régiókra és alrégiókra vonatkozó adatkészlete meghatározza a 2008/56/EK irányelv alapján létrehozott tengeri régiókat és alrégiókat. Az adatkészlet harmonizált földrajzi keretet biztosít a tengervédelmi stratégiáról szóló keretirányelv végrehajtásához, amely kiterjed a Balti-tengerre, az Atlanti-óceán északkeleti részére, a Földközi-tengerre és a Fekete-tengerre, beleértve a kapcsolódó alrégiókat is. Az adatkészlet segíti az európai tengereken végzett környezeti vizsgálatok következetes térbeli ábrázolását és a róluk való beszámolást.
Forrás	Európai Környezetvédelmi Ügynökség (EEA)
Engedély	CC BY 4.0
Hozzáférhető formátum	Vektoradatok (SHP, GeoPackage)
Adatlehívás időpontja	2026. március

Az MSFD tengeri régióira és alrégióira vonatkozó téradatokat az értékelés földrajzi hatálya szerint nyertük ki és szűrtük. Az így kapott térbeli réteget a tengervédelmi stratégiáról szóló keretirányelvben meghatározott európai tengeri régiók és alrégiók határainak megjelenítésére használtuk, szemléltetési és kartográfiai céllal. Az adatkészlet referenciarétegként szolgált a védett tengeri területek, a halászati korlátozás hatálya alá tartozó területek és más tengeri jellemzők elhelyezkedésének megjelenítéséhez az MSFD szerinti hivatalos tengeri régiókhoz és alrégiókhoz viszonyítva.

7. Kék gazdaság

7.1. forrás – A kék gazdaság mutatói (2013–2023)	
Cím	**Kék gazdasági mutatók (nyers adatok)**
Leírás	Az Unió Kék Gazdaság Megfigyelőközpontja harmonizált gazdasági és foglalkoztatási adatokat szolgáltat az Európai Unióban a tengeri és tengerhasznosítási tevékenységekhez kapcsolódó ágazatokról (kék gazdasági ágazatok). Az adatok összeállítása hivatalos statisztikai forrásokon és becslési technikákon alapuló közös módszertan alkalmazásával történik a tagállamok közötti és időbeli összevethetőség érdekében. Elemzésünk céljára „A tényezőköltségen kifejezett hozzáadott érték (GVA)” és a „Foglalkoztatott személyek” mutatókhoz nyertünk ki adatokat. Adatokat nyertünk ki a következő kék gazdasági tevékenységek kapcsán is: tengerparti turizmus, biológiai erőforrások, tengeri közlekedés, nem biológiai erőforrások, kikötői tevékenységek, megújuló energia, valamint hajógyártás és -javítás.
Forrás	Közös Kutatóközpont, az Unió Kék Gazdaság Megfigyelőközpontja
Engedély	CC BY 4.0
Hozzáférhető formátum	Táblázat (.xlsx)
Adatlehívás időpontja	2026. június

Az Unió Kék Gazdaság Megfigyelőközpontjának adataiból kinyertük „A tényezőköltségen kifejezett hozzáadott érték (GVA)” és a „Foglalkoztatott személyek” mutatókat az érintett referenciaévekre vonatkozóan. Ezután a tagállamok egységes kezelése érdekében az adatokat szűrtük és harmonizáltuk. Amennyiben rendelkezésre álltak, összesítettük az alágazatok értékeit, hogy levezethessük az egyes tagállamok megfelelő ágazati értékeit. Ezt követően az így kapott adatkészletet felhasználtuk a kék gazdaság főbb ágazatai gazdasági teljesítményének és a foglalkoztatásnak a tagállami és uniós szintű bemutatására és összehasonlítására.

8. Tengerfenéki élőhelyek

8.1. forrás – EMODnet tengerfenéki élőhelyek	
Cím	**EMODnet tengerfenéki élőhelyek**
Leírás	Az európai tengeri megfigyelési és adathálózat (EMODnet) tengerfenéki élőhelyekre vonatkozó adatkészlete harmonizált információkat nyújt az európai tengervizekben található élőhelyek térbeli eloszlásáról. A jelzőrendszer létrehozásához adatokat gyűjtöttünk az európai vizekben található part menti vizes élőhelyekről és az európai tengerialga-takaróról mint alapvető óceáni változóról. Ezek az adatkészletek egyértelmű térinformációt nyújtanak a kiválasztott part menti és tengeri élőhelyekről, és segítenek felmérni az élőhelyek eloszlását az európai tengereken belül.
Forrás	Tengerfenéki élőhelyek| Európai tengeri megfigyelési és adathálózat (EMODnet)
Engedély	CC BY 4.0
Hozzáférhető formátum	Vektoradatok (SHP, GeoPackage)
Adatlehívás időpontja	2026. június

Téradatokat nyertük ki az EMODnet tengerfenéki élőhelyekre vonatkozó adatkészletéből az európai vizekben található part menti vizes élőhelyekről és az európai tengerialga-takaróról mint alapvető óceáni változóról. A kinyert élőhelyrétegeket az értékelés földrajzi kiterjedése szerint szűrtük és térbeli referenciarétegként használtuk fel. Ezekre az élőhelyadatokra felvezettük a Natura 2000 területeket és a nemzetileg kijelölt védett tengeri területeket, hogy azonosítsuk a térbeli átfedéseket. Ezt követően az így kapott információkkal meg tudtuk mutatni a kiválasztott tengerfenéki élőhelyek elhelyezkedését az értékelési területen belüli védett tengeri területekhez képest.

IV. melléklet. Az állandó halászati korlátozás hatálya alá tartozó területek jegyzéke

Szám	Halászati korlátozás hatálya alá tartozó terület neve	Jogalap	Terület nagysága (km^2)
1	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.1	A Bizottság (EU) 2017/117 felhatalmazáson alapuló rendelete	11,609
2	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.10–10		1,596
3	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.10–11		1,994
4	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.10–12		4,070
5	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.10–13		1,249
6	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.10–14		2,750
7	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.10–15		0,579
8	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.10–16		0,741
9	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.10–17		6,869
10	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.10–18		5,242
11	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.10–19		1,823
12	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.10–2		2,008
13	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.10–20		2,065
14	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.10–21		1,842
15	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.10–22		0,210
16	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.10–23		4,655
17	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.10–24		2,665
18	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.10–25		4,179
19	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.10–26		14,864
20	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.10–27		3,857
21	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.10–28		8,331
22	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.10–3		1,108
23	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.10–4		9,406
24	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.10–5		9,123
25	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.10–6		0,991

Szám	Halászati korlátozás hatálya alá tartozó terület neve	Jogalap	Terület nagysága (km^2)
26	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.10–7		2.671
27	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1,10–8		18,407
28	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.10–9		15,862
29	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.2		8,654
30	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.3		3,389
31	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.4		7,361
32	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.5		5,634
33	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.6		10,661
34	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.7		6,672
35	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.8–1		195,428
36	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.8–2		3,074
37	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.8–3		6,372
38	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.9–1		2,868
39	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.9–10		21,445
40	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.9–12		1,845
41	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.9–13		5,975
42	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.9–14		5,038
43	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.9–15		18,938
44	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.9–16		12,369
45	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.9–17		16,121
46	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.9–18		35,733
47	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.9–19		1,523
48	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.9–2		2,163
49	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.9–21		7,972
50	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.9–22		11,371
51	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.9–23		2,934
52	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.9–24		1,064
53	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.9–25		1,214
54	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.9–26		0,371

Szám	Halászati korlátozás hatálya alá tartozó terület neve	Jogalap	Terület nagysága (km^2)
55	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.9–27		0,620
56	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.9–28		0,615
57	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.9–29		11,448
58	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.9–3		0,347
59	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.9–30		9,999
60	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.9–33		21,723
61	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.9–34		4,860
62	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.9–35		15,663
63	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.9–4		0,839
64	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.9–5		3,802
65	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.9–6		3,532
66	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.9–7		0,901
67	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.9–8		22,094
68	BALTIC_SEA_MPA_AREA_2.1		184,970
69	BALTIC_SEA_MPA_AREA_2.2		78,047
70	BALTIC_SEA_MPA_AREA_2.3		87,349
71	BALTIC_SEA_MPA_AREA_2.4		234,965
72	BALTIC_SEA_MPA_AREA_2.5		609,178
73	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.1	A Bizottság (EU) 2017/118 felhatalmazáson alapuló rendelete (I. melléklet)	5,912
74	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.2		70,415
75	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.3		27,801
76	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.4		25,925
77	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.5a		36,669
78	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.5b		13,372
79	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.6a		4,533
80	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.6b		19,679
81	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.6c		108,542
82	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.6d		7,213
83	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.6e		98,051

Szám	Halászati korlátozás hatálya alá tartozó terület neve	Jogalap	Terület nagysága (km^2)
84	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.7a		1,969
85	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.7b		3,252
86	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.7c		11,454
87	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.7d		38,254
88	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.8a		22,677
89	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.8b		10,414
90	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.8c		2,087
91	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.8d		7,853
92	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.8e		2,886
93	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.8f		3,321
94	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.8g		12,879
95	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.8h		0,641
96	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.8i		2,812
97	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.8j		0,433
98	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.8k		2,814
99	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.9a		167,378
100	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.9b		4,283
101	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.9c1		3,080
102	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.9c2		5,721
103	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.9d1		2,836
104	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.9d2		57,157
105	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.9d3		2,666
106	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.9e		76,757
107	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.9f		270,000
108	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.1	A Bizottság (EU) 2017/118 felhatalmazáson alapuló rendelete (II. melléklet)	0,948
109	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.10		5,620
110	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.11		7,278
111	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.12		1,166
112	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.13		0,420

Szám	Halászati korlátozás hatálya alá tartozó terület neve	Jogalap	Terület nagysága (km^2)
113	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.14		1,823
114	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.15		6,635
115	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.16		1,284
116	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.17		3,016
117	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.18		1,589
118	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.19		1,543
119	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.2		6,225
120	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.20		1,637
121	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.21		242,925
122	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.22		0,449
123	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.23a		0,473
124	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.23b		0,571
125	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.23c		0,204
126	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.23d		0,203
127	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.23e		0,203
128	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.23f		0,969
129	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.23g		1,241
130	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.23h		0,795
131	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.23i		0,825
132	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.23j		0,806
133	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.24a		0,418
134	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.24b		0,207
135	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.24c		0,255
136	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.24d		0,216
137	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.24e		0,442
138	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.24f		0,213
139	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.24g		0,202
140	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.24h		0,203
141	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.24i		0,207

Szám	Halászati korlátozás hatálya alá tartozó terület neve	Jogalap	Terület nagysága (km^2)
142	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.24j		0,211
143	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.24k		0,194
144	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.24l		0,685
145	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.24m		0,193
146	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.24n		0,279
147	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.24o		0,427
148	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.25		47,378
149	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.26		62,977
150	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.27		79,552
151	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.3		2,337
152	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.4		2,250
153	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.5		8,335
154	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.6		19,619
155	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.7		6,827
156	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.8		3,999
157	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.9		3,472
158	NORTH_SEA_MPA_AREA_3.1	A Bizottság (EU) 2017/118 felhatalmazáson alapuló rendelete (IV. melléklet)	70,985
159	NORTH_SEA_MPA_AREA_3.2		74,797
160	NORTH_SEA_MPA_AREA_3.3		104,917
161	NORTH_SEA_MPA_AREA_3.4		6,891
162	NORTH_SEA_MPA_AREA_AIS_1.2	A Bizottság (EU) 2017/118 felhatalmazáson alapuló rendelete (V. melléklet)	960,364
163	NORTH_SEA_MPA_AREA_AIS_1.3		427,383
164	NORTH_SEA_MPA_AREA_AIS_1.4		866,543
165	NORTH_SEA_MPA_AREA_AIS_2		3 532,319
166	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.10aa _Sylt_Outer_Reef	A Bizottság (EU) 2023/340 felhatalmazáson alapuló rendelete az (EU) 2017/118 felhatalmazáson alapuló rendelet módosításáról	653,284
167	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.10ab _Sylt_Outer_Reef		2 772,082
168	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.10bc _Sylt_Outer_Reef		324,119

Szám	Halászati korlátozás hatálya alá tartozó terület neve	Jogalap	Terület nagysága (km^2)
169	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.10bd _Sylt_Outer_Reef		534,946
170	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.11 _Borkum_Reef_Ground		621,474
171	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.12a _Cleaver_Bank		113,943
172	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.12b _Cleaver_Bank		294,377
173	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.12c _Cleaver_Bank		178,126
174	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.12d _Cleaver_Bank		102,117
175	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.13a _Frisian_Front		399,914
176	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.13b _Frisian_Front		599,831
177	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.13c _Central_Oyster_Grounds		999,030
178	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.28 _Amrum_BankSylt_Outer_Reef		48,049
179	NORTH_SEA_MPA_AREA_1_14	A Bizottság (EU) 2025/2191 felhatalmazáson alapuló rendelete az (EU) 2017/118 felhatalmazáson alapuló rendelet módosításáról	1 157,376
180	NORTH_SEA_MPA_AREA_1_15		1 099,257
181	BALTIC_SEA_ODERBANK	(EU) 2019/1241 rendelet (VIII. melléklet) – C. rész, 1. pont	512,992
182	NORTH_SEA_PLAICE_BOX	(EU) 2021/1160 rendelet az (EU) 2019/1241 rendelet módosításáról (V. melléklet – C. rész, 2.1.)	45 458,537
183	NORTH_SEA_RABARBEREN	A Tanács (EU) 2025/202 rendelete (IV. melléklet)	36,842
184	NORTH_SEA_REVET		195,490
185	NORTH_SEA_WEST_BANK		41,859
186	WW_VME_41		83,656

Szám	Halászati korlátozás hatálya alá tartozó terület neve	Jogalap	Terület nagysága (km^2)
187	WW_VME_42	A Bizottság (EU) 2022/1614 felhatalmazáson alapuló rendelete (II. melléklet)	1 085,504
188	WW_VME_43		167,151
189	WW_VME_44		124,890
190	WW_VME_45		82,861
191	WW_VME_46		82,787
192	WW_VME_47		239,319
193	WW_VME_48		30,780
194	WW_VME_49		286,726
195	WW_VME_5		198,312
196	WW_VME_50		225,393
197	WW_VME_51		347,545
198	WW_VME_52		163,054
199	WW_VME_53		78,560
200	WW_VME_54		77,471
201	WW_VME_55		77,052
202	WW_VME_56		77,978
203	WW_VME_57		1 140,445
204	WW_VME_58		76,944
205	WW_VME_59		133,129
206	WW_VME_6		99,078
207	WW_VME_60		76,045
208	WW_VME_61		75,960
209	WW_VME_62		268,337
210	WW_VME_63		76,377
211	WW_VME_64		76,377
212	WW_VME_65		76,039
213	WW_VME_66		345,535
214	WW_VME_67		73,901
215	WW_VME_68		110,677

Szám	Halászati korlátozás hatálya alá tartozó terület neve	Jogalap	Terület nagysága (km^2)
216	WW_VME_69		127,592
217	WW_VME_7		148,739
218	WW_VME_70		382,549
219	WW_VME_71		73,533
220	WW_VME_72		73,100
221	WW_VME_73		199,025
222	WW_VME_74		553,484
223	WW_VME_75		71,727
224	WW_VME_76		71,200
225	WW_VME_77		619,981
226	WW_VME_78		333,527
227	WW_VME_79		140,633
228	WW_VME_8		99,138
229	WW_VME_80		122,209
230	WW_VME_81		432,225
231	WW_VME_82		257,928
232	WW_VME_83		69,967
233	WW_VME_84		122,351
234	WW_VME_85_part_1		46,072
235	WW_VME_85_part_2		1,428
236	WW_VME_85_part_3		532,666
237	WW_VME_85_part_4		0,161
238	WW_VME_85_part_5		233,072
239	WW_VME_85_part_6		0,454
240	WW_VME_85_part_7		244,954
241	WW_VME_85_part_8		21,333
242	WW_VME_86		120,959
243	WW_VME_87		25,598
244	WW_VME_9		618,854

Szám	Halászati korlátozás hatálya alá tartozó terület neve	Jogalap	Terület nagysága (km^2)
245	WW_VME_1		399,076
246	WW_VME_10		248,381
247	WW_VME_11		296,841
248	WW_VME_12		148,579
249	WW_VME_13		97,659
250	WW_VME_14		94,030
251	WW_VME_15		139,058
252	WW_VME_16		89,457
253	WW_VME_17		89,577
254	WW_VME_18		90,554
255	WW_VME_19		88,642
256	WW_VME_2		99,705
257	WW_VME_20		89,163
258	WW_VME_21		88,941
259	WW_VME_22		89,830
260	WW_VME_23		178,098
261	WW_VME_24		87,968
262	WW_VME_25		88,938
263	WW_VME_26		88,836
264	WW_VME_27		131,344
265	WW_VME_28		155,424
266	WW_VME_29		88,715
267	WW_VME_3		174,437
268	WW_VME_30		86,578
269	WW_VME_31		86,452
270	WW_VME_32		129,219
271	WW_VME_33		85,682
272	WW_VME_34		85,528
273	WW_VME_35		233,181

Szám	Halászati korlátozás hatálya alá tartozó terület neve	Jogalap	Terület nagysága (km^2)
274	WW_VME_36		84,204
275	WW_VME_37		210,193
276	WW_VME_38		125,885
277	WW_VME_39		83,814
278	WW_VME_4		198,593
279	WW_VME_40		167,467
280	WW_HAKE_01	494/2002/EK bizottsági rendelet 5. cikke (1) bekezdésének a) pontja	49 293,570
281	WW_HAKE_02	494/2002/EK bizottsági rendelet 5. cikke (1) bekezdésének b) pontja	31 511,144
282	GFCM_FRA_VME.AREA_RESTRICTED. GFCM_VME_CLOS_3	GFCM/30/2006/3. sz. ajánlás, 1a.	976,348
283	GFCM_FRA_VME.AREA_RESTRICTED. GFCM_VME_CLOS_2	GFCM/30/2006/3. sz. ajánlás, 1c.	9 937,753
284	GFCM_FRA_OTHER.FISH_HAB.GFCM _OTHER_FISH_HAB_6	GFCM/42/2018/5. sz. ajánlás (II. melléklet)	613,147
285	GFCM_FRA_OTHER.FISH_HAB.GFCM _OTHER_FISH_HAB_7		616,134
286	GFCM_FRA_OTHER.FISH_HAB.GFCM _OTHER_FISH_HAB_8		469,002
287	GFCM_FRA_VME.AREA_RESTRICTED. GFCM_VME_CLOS_4_part_1	GFCM/46/2023/1. sz. ajánlás (I. melléklet)	44,946
288	GFCM_FRA_OTRANTO_CHANNEL_CORE	GFCM/47/2024/6. sz. ajánlás (I. melléklet)	878,579
289	WW_BELGICA_MOUND_PROVINCE	(EU) 2019/1241 rendelet (II. melléklet – A. rész – 1. pont)	416,835
290	WW_HOVLAND_MOUND_PROVINCE		1 088,289
291	WW_NW_PORCUPINE_BANK_I		356,640
292	WW_NW_PORCUPINE_BANK_II		287,507
293	WW_SW_PORCUPINE_BANK		329,264
294	WW_EL_CACHUCHO	(EU) 2019/1241 rendelet (II. melléklet – B. rész – 1. pont)	2 350,595

Szám	Halászati korlátozás hatálya alá tartozó terület neve	Jogalap	Terület nagysága (km^2)
295	WW_MADEIRA_CANARY_ISLANDS	(EU) 2019/1241 rendelet (II. melléklet – B. rész – 2. pont)	553 067,902
296	WW_AZORES	(EU) 2019/1241 rendelet (II. melléklet – B. rész – 3. pont)	531 502,939

Megjegyzés:
A Számvevőszék által e jelentés céljából felhasznált (nem teljes körű) adatokat az Európai Halászati Ellenőrző Hivatal (EFCA) 2026. márciusában szolgáltatta a halászati korlátozás hatálya alá tartozó területeket körülhatároló térbeli poligonok formájában, és az egyes poligonokhoz hozzárendelte a megfelelő jogalapot, többek között az uniós rendeleteket és a Földközi-tengeri Általános Halászati Bizottság (GFCM) ajánlásait.
A halászati korlátozás hatálya alá tartozó egyes területek kiterjedésére vonatkozó információk. Mivel egyes területek földrajzilag átfedik egymást, ezen területek összege nem egyenlő az összterülettel.
Az összterület (kivonva belőle az egymást átfedő területeket) a következő:

- az állandó halászati korlátozás hatálya alá tartozó területek teljes területe (1–3. kategória) = 1 259 288,11 km^2;
- a Natura 2000 területek összesen 2024-ben (nincsenek belső átfedések) = 525 853,29 km^2;
- az állandó halászati korlátozás hatálya alá tartozó területek (1–3. kategória) által lefedett Natura 2000 területek összesen = 79 670,24 km^2.

Az állandó halászati korlátozás hatálya alá tartozó összes Natura 2000 terület (1–3. kategória) aránya tehát 79 670,24 / 525 853,29 = 15,15%.

V. melléklet. Uniós finanszírozás

01 **LIFE program:** A 2021–2027-es időszakban 18, védett tengeri területekkel kapcsolatos projektet azonosítottunk, amelyeket kilenc tagállamban hajtottak végre, és amelyek teljes projektköltsége 272 millió euró, ebből 150 millió euró uniós finanszírozás. A 2014–2020-as időszakban nyolc tagállamban további 20 releváns, folyamatban lévő projektet azonosítottunk, amelyek teljes projektköltsége 138 millió euró, ebből 79 millió euró uniós finanszírozás. A Bizottság azt javasolta, hogy a LIFE programot 2028-tól építsék be az új Európai Versenyképességi Alapba.

02 **Kohéziós alapok:** A 2021–2025-ös időszakban 16, védett tengeri területekkel kapcsolatos projektet azonosítottunk, amelyek teljes projektköltsége 22,5 millió euró, ebből 18,2 millió euró uniós finanszírozás.

03 **Európai Tengerügyi, Halászati és Akvakultúra-alap (ETHAA):** 25 tagállam különített el finanszírozást nemzeti programjaiban az 1.6. sz. egyedi célkitűzés („Hozzájárulás a vízi biológiai sokféleség és a vízi ökoszisztémák védelméhez és helyreállításához”) keretében, amely magában foglalja a védett tengeri területek támogatását is.

Az ETHAA 1.6. egyedi célkitűzése keretében nyújtott teljes uniós allokáció 377 millió euró, amelyből:

- 108 millió eurót különítettek el a védett tengeri területek kijelölésére, fenntartására és nyomon követésére irányuló 6. típusú beavatkozásra, beleértve a Natura 2000 hálózatot is;
- 255 millió eurót különítettek el a biológiai sokféleség védelmével és helyreállításával kapcsolatos 1. típusú beavatkozásra: ezek a műveletek tágabb értelemben segítik elő a tengerek védelmét.

A védett tengeri területeken végrehajtásra és nyomon követésre – többek között a Natura 2000 (6. típusú beavatkozások) keretében – más egyedi célkitűzések kapcsán is juttatnak támogatást. Eddig további 10 millió eurót különítettek el a 6. típusú beavatkozásra, főként a 2.1. sz. „fenntartható akvakultúra” egyedi célkitűzés keretében (további információk a nyílt hozzáférésű adatok portálján).

04 **Kutatás és innováció:** A Horizont Európa keretében finanszírozott projektek – köztük az európai kék parkokra vonatkozó kezdeményezések – célja a tengervédelem jobb tudományos megalapozása. Ezek a hat tagállamra kiterjedő, mintegy 62,4 millió eurós összköltségvetésű projektek olyan tevékenységekre összpontosítanak, mint a szigorú védelemre alkalmas területek azonosítása, a védett tengeri területek közötti ökológiai összeköttetés elemzése és a tengeri területrendezés eszközeinek kidolgozása.

VI. melléklet. A védett tengeri területek gazdálkodásának értékelési módszere a METT-4 felhasználásával

01 A védett tengeri területek földrajzi kiterjedésük, jogi keretük és természetvédelmi célkitűzéseik tekintetében eltérőek. Gazdálkodásuk eredményességének objektív értékeléséhez a Természetvédelmi Világszövetség által kifejlesztett kezeléseredményesség-követő eszköz (METT-4) adaptált változatát használtuk.

02 A METT-4 egy szabványosított értékelési keret felmérés (zárt kérdések) formájában, amely az IUCN Védett Területek Világbizottságának gazdálkodási ciklusa köré épül, és célja a védett területek egészséges operatív működésének mérése. Az eszköz mindenféle védett területen használható, szárazföldön is. Ezért kihagytuk azokat a kérdéseket, amelyek tengeri összefüggésben nem voltak alkalmazhatók. Az ellenőrzésünk során használt kérdések teljes listája az alábbi.

Értékelési terület	Kérdés
1. Jogállás	Van a védett területnek jogi státusza, vagy „más hatékony eszközök” keretében hozták létre?
2. Célkitűzések	A gazdálkodás az elfogadott célkitűzéseknek megfelelően zajlik?
3. Szabályozás/ Kontrollmechanizmusok	Megfelelő szabályozás/kontrollmechanizmusok állnak rendelkezésre a föld-/tengerhasználat és az egyes tevékenységek (például halászat, bányászat, idegenforgalom) kezelésére?
4. A terület-/ tengerhasználat tervezése	A védett területen kívüli föld- és tengerhasználat tervezése számol a védett területtel és segíti a gazdálkodási célkitűzések teljesítését?
5. Tervezés	Megfelelő méretű és alakú a védett terület a legfontosabb természetvédelmi jelentőségű fajok, élőhelyek, ökológiai folyamatok és vízgyűjtő területek védelméhez?
6. Kijelölés	Ismertek és ki vannak jelölve a határvonalak?
7. Gazdálkodási tervezés	Létezik gazdálkodási terv vagy azzal egyenértékű intézkedés, és végrehajtják azt?
8. Rendszeres munkaterv	Létezik rendszeres munkaterv, és végrehajtják azt?

Értékelési terület	Kérdés
9. Erőforrás-nyilvántartás	Elegendő az információja a területen történő gazdálkodáshoz?
10. Munkaerő	Van elég ember a védett terület kezelésére?
11. Szaktudás és készségek	Rendelkeznek-e a védett terület kezelésében részt vevő személyek a szükséges ismeretekkel és készségekkel?
12. Jelenlegi költségvetés	Elegendő a jelenlegi költségvetés?
14. Költségvetési gazdálkodás	Sikerül a költségvetés révén biztosítani a védett terület eredményes igazgatását?
15. Felszereltség	Megfelelnek a berendezések és létesítmények a gazdálkodási igényeknek?
16. Jogérvényesítés	Érvényt tudnak szerezni a munkatársak (a terület kezeléséért felelős személyek) a védett területekre vonatkozó jogszabályoknak és szabályozásnak?
17. Védelem	Ellenőrzik valamely rendszer (pl. járőrszolgálat, engedélyezés, információgyűjtés) révén a védett területre történő bejutást, illetve erőforrásainak felhasználását?
19. Kutatás	Létezik menedzsmentorientált vizsgálati és kutatási munkaprogram?
20. Nyomon követés/ Értékelés	Rendszeresen nyomon követik, értékelik és kiigazítják a gazdálkodási tevékenységeket?
21. Erőforrás-gazdálkodás	Aktív erőforrás-gazdálkodás folyik?
22. Éghajlatváltozás	A védett területet tudatosan úgy kezelik, hogy alkalmazkodni tudjon az éghajlatváltozáshoz?
23. Szén-dioxid-leválasztás	Tudatosan kezelik a védett területet a szén-dioxid-veszteség megelőzése és a további szén-dioxid-leválasztás ösztönzése érdekében?
24. Ökoszisztéma-szolgáltatások:	Figyelembe veszi a vezetés a nyújtott ökoszisztéma-szolgáltatásokat?
25. Oktatás/tudatosság	Létezik-e a célkitűzésekhez és szükségletekhez kapcsolódó, tervezett oktatási és tudatosságnövelő program?
26. Szomszédok: államok és kereskedelem	Folyik együttműködés a szárazföldi/tengeri szomszédos államokkal és kereskedelmi felhasználókkal?

Értékelési terület	Kérdés
27. Kereskedelmi turisztikai szolgáltatók	Hozzájárulnak a kereskedelmi utazásszervezők a védett területek gazdálkodásához?
28. Díjak és bírságok	Ha alkalmaznak beléptidíjakat vagy bírságokat, segíti ez a védett területek gazdálkodását?
29. Látogatói létesítmények	Megfelelőek a látogatói létesítmények és szolgáltatások?
31. Helyi közösségek	Van beleszólásuk a védett területen vagy annak közelében élő helyi közösségeknek a gazdálkodási döntésekbe?
32. Megélhetési előnyök	Jár tartós megélhetési előnyökkel a védett terület a helyi közösségek számára?
33. Veszélyek	Eredményesen kezelik a védett terület fő értékeit fenyegető veszélyeket?
34. Hálózati összekapcsoltság	Sor került a funkcionális összekapcsoltságra vonatkozó követelmények értékelésére és végrehajtására?
37. Az egyes fajok védettségi helyzete	Változott a fő indikátorfajok állapota az elmúlt öt évben?
38. Az egyes élőhelyek védettségi helyzete	Változott az élőhelyek állapota az elmúlt öt évben?

Forrás: A kezeléseredményesség-követő eszköz (METT-4).

03 Ellenőrzésünk céljából három tagállamban 45 (tagállamonként 15–15) védett tengeri területet választottunk ki (lásd: ***II. melléklet***), és felkértük kezelőiket, hogy 2025-től kezdődően szolgáltassanak releváns információkat. Írország 15 kiválasztott védett tengeri területéből 10 azonban nem tudott információt szolgáltatni, ezért az e jelentésben ismertetett következtetéseink 35 válaszon, azaz az összes kezelő 77%-ának válaszain alapultak.

04 A METT-4 módszertan minden kérdéshez 0-tól 3-ig terjedő pontrendszert használ. Az eredmények könnyebb értelmezhetősége kedvéért azonban egyszerűsítettük a számítási módszert: pontok helyett a válaszokat számoltuk. A METT-4 minden kérdésnél négy lehetőséget kínál a helyszíni vezetőknek helyzetük leírására, a cselekvés hiányától a teljes körű megvalósításig. A százalékos arányokat úgy számítottuk ki, hogy megszámoltuk a kezelők által az egyes kérdésekre adott összes választ, és ezt a számot elosztottuk az összes kérdőív számával (35 válasz). E megközelítés révén elkerülhető a különböző értékű pontszámok keveredése, és az értelmezést megkönnyítve lehet bemutatni a leggyakoribb problémákat.

05 Bár az adaptált METT-4 eszköz értékes betekintést nyújtott, az értékelésnek vannak bizonyos korlátai. Először is, mivel a válaszok a védett tengeri területek kezelőinek önbevallásán alapulnak, fennáll a kockázat, hogy az önbevallás nem pártatlan. Másodszor: egyes régiókra nézve hiányoztak az adatok; Írországból a várt válaszok közül tíz nem érkezett be. A válaszokat lehetőség szerint a helyszíni vizsgálataink során készített interjúk eredményeivel is alátámasztottuk.

06 Ezeket a százalékos arányokat a végső minta szerény mérete miatt nem lehet az egész Unióra kivetíteni. A mintában szereplő 45 védett tengeri terület közül 30-at pénzegységalapú mintavételi módszerrel választottunk ki, azzal a kiigazítással, hogy pénzben kifejezett értékek helyett a területnagyság mérőszámait alkalmaztuk. Következésképpen az így kapott százalékos arányok egy terület szerint súlyozott mintát adnak ki, és nem jelentenek tisztán statisztikai általánosítást az összes európai védett tengeri területre nézve.

Rövidítések

Rövidítés	Meghatározás/Magyarázat
EEA	Európai Környezetvédelmi Ügynökség
ETHAA	Európai Tengerügyi, Halászati és Akvakultúra-alap
IUCN	Természetvédelmi Világszövetség
KHP	Közös halászati politika
METT	Kezeléseredményesség-követő eszköz
MPA	Védett tengeri terület
MSFD	A tengervédelmi stratégiáról szóló keretirányelv

Glosszárium

Terminus	Meghatározás/Magyarázat
A védett tengeri területek értékelési területe	Valamely uniós tagállamot körülvevő tengervizek: külső határa 200 tengeri mérföldre van a partvonaltól, illetve egyenlő távolságra a szomszédos uniós tagállamtól vagy egy elfogadott szerződésben meghatározott határtól.
Halászati erőkifejtés	A halászati tevékenység mérőszáma, amely figyelembe veszi a hajó vagy flotta kapacitását és a halászattal töltött napok számát.
Halászati terhelés	A halászat hatása a halpopulációra és az ökoszisztémákra.
Járulékos fogás	Halászati tevékenység által nem célzott organizmusok véletlen kifogása.
Kizárólagos gazdasági övezet	Közvetlenül egy part menti ország felségvizein túl található tengeri terület, ahol az adott ország az ENSZ tengerjogi egyezménye alapján bizonyos jogokkal és kötelezettségekkel rendelkezik.
Látszólagos halászati erőkifejtés	A hajó által vélhetően halászattal töltött idő mennyisége, amelyet a hajó nyomonkövetési adatai alapján a hajó mozgási mintáiból becsülnek meg.
Regionális tengeri egyezmény	Nemzetközi megállapodás az Unió tengeri régióiban a tengeri környezet védelméről.
Szigorúan védett terület	Olyan övezet, amelyben a tengeri ökoszisztémák helyreállításának lehetővé tétele érdekében tilos minden kitermelési tevékenység (például halászat, bányászat, kotrás).
Védett tengeri terület	A biológiai sokféleség, a természeti erőforrások és a kulturális örökség részét képező helyszínek védelme és fenntartása céljából jogszabály által vagy más módon kijelölt tengeri terület.
Visszadobás	A tengerbe visszajuttatott fogás. Ezt a gyakorlatot az uniós jogszabályok néhány kivételtől eltekintve tiltják.

A Bizottság válaszai

https://www.eca.europa.eu/hu/publications/SR-2026–25

Időrendi áttekintés

https://www.eca.europa.eu/hu/publications/SR-2026–25

Ellenőrző csoport

Az Európai Számvevőszék különjelentései ismertetik az uniós szakpolitikákra és programokra, illetve az egyes költségvetési területek irányításával kapcsolatos témákra vonatkozó ellenőrzéseinek eredményeit. Hogy ellenőrzési munkája maximális hatást érjen el, témái megválasztásakor és feladatai megtervezésekor a Számvevőszék figyelembe veszi a teljesítmény-, illetve megfelelőségi kockázatokat, az érintett bevétel vagy kiadás nagyságát, a várható fejleményeket, valamint a politikai jelentőséget és a nagyközönség érdeklődését.

Ezt a teljesítmény-ellenőrzést a fenntartható természetierőforrás-gazdálkodásra szakosodott, Joëlle Elvinger számvevőszéki tag elnökölte I. Kamara végezte. Az ellenőrzést Iliana Ivanova számvevőszéki tag vezette Mariana Hristcheva kabinetfőnök és Mariya Byalkova kabinetattasé, Emmanuel Rauch, ügyvezető, Rafał Czarnecki, feladatfelelős, valamint Kim Hublé, Zuzana Gullová, Monika Dedičová, Alina Tereszkiewicz és Torgny Karlsson számvevők támogatásával. Adatfeldolgozási támogatás: Stamatis Kalogirou, Anthony Pantelis, Fotios Polyzos és Iveta Toleikytė.
Nyelvi támogatás: Jennifer Schofield, Zoe Dennis és Laura Mcmillan.
Grafika: Alexandra Mazilu. Titkárság: Frédérique Hussenet.

Balról jobbra: Monika Dedičová, Mariana Hristcheva, Alexandra Mazilu, Emmanuel Rauch, Torgny Karlsson, Iliana Ivanova, Rafał Czarnecki, Stamatis Kalogirou, Anthony Pantelis, Mariya Byalkova, Fotios Polyzos, Alina Tereszkiewicz és Iveta Toleikytė.

SZERZŐI JOGOK

© Európai Unió, 2026

Az Európai Számvevőszék dokumentumainak felhasználását a nyíltadat-politikáról és a dokumentumok további felhasználásáról szóló 6–2019. sz. számvevőszéki határozat szabályozza.

Ellenkező rendelkezés (pl. egyedi szerzői jogi nyilatkozatokban foglaltak) hiányában az Európai Unió tulajdonában lévő számvevőszéki tartalmak a Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) licenc alá tartoznak. Ezért főszabály szerint a további felhasználás a forrás és a változtatások megfelelő feltüntetésével megengedett. A Számvevőszéktől származó tartalmak további felhasználásakor azok eredeti értelme és mondanivalója nem torzulhat. A Számvevőszék nem vonható felelősségre a továbbfelhasználás esetleges következményeiért.

Ha az adott tartalomban azonosítható magánszemélyek is érintettek (például ha egy kép a Számvevőszék munkatársait ábrázolja vagy harmadik fél is szerepel a források között), adott esetben további engedélyt is be kell szerezni.

Amennyiben ez megtörtént, akkor a vonatkozó engedély érvényteleníti a fenti általános érvényű engedélyt, és az abban foglalt, egyértelműen meghatározott felhasználási korlátozások érvényesek.

Az olyan tartalmak felhasználásához vagy reprodukálásához, amelyek nem az Európai Unió tulajdonát képezik, adott esetben közvetlenül a szerzői jog tulajdonosától kell engedélyt kérni.

Borítófotó: © xbrchx / stock.adobe.com.

1., 2., 6. ábra és 1. ábra – 3. háttérmagyarázat: © 2026 Mapbox, © OpenStreetMap.

7. háttérmagyarázat fényképe: © Aron Hejdström, County Administrative Board of Gotland.

Az iparjogvédelem alatt álló szoftverek és dokumentumok – pl. szabadalmak, márkajelzések, bejegyzett formatervezési minták, logók és nevek – nem tartoznak a Számvevőszék továbbfelhasználási politikájának hatókörébe.

Az Európai Uniónak az europa.eu címtartomány alá tartozó intézményi weboldalai külső oldalakra mutató hivatkozásokat is tartalmaznak. Ezek nem tartoznak a Számvevőszék hatáskörébe, ezért ajánlott elolvasni az ott közzétett adatvédelmi és szerzői jogi rendelkezéseket.

Az Európai Számvevőszék logójának használata

Az Európai Számvevőszék logója kizárólag a Számvevőszék előzetes hozzájárulásával használható fel.

HTML	ISBN 978-92-849-8431-2	ISSN 1977-5733	doi:10.2865/8898032	QJ-01-26-048-HU-Q
PDF	ISBN 978-92-849-8432-9	ISSN 1977-5733	doi:10.2865/6048635	QJ-01-26-048-HU-N

IDÉZÉS MÓDJA

Az Európai Számvevőszék 25/2026. sz. különjelentése „Védett tengeri területek: Kijelölésük önmagában még nem szavatol érdemi védelmet”, az Európai Unió Kiadóhivatala, 2026.

Az uniós tengerek állapota az éghajlatváltozás, a szennyezés, a halászat és az élőhelyek eltűnése miatt romlik. A 2030-ig tartó időszakra szóló uniós biodiverzitási stratégia célja az uniós tengerek 30%-ának védelme, illetve 10%-ának szigorú védelme. Értékeltük az e célszámok felé tett előrehaladást, azt, hogy a kijelölés biztosítja-e az eredményes védelmet, valamint hogy a környezetvédelmi célkitűzések egyfelől és a társadalmi-gazdasági célkitűzések másfelől hogyan kerülnek egyensúlyba. Igaz, hogy a védett tengeri területek hálózata bővült, a célszámok elérése mégis nagyon valószínűtlen, sok területre nem vonatkoznak védelmi intézkedések, és az adaptív gazdálkodás gyakran elégtelen. A közelmúltban elfogadott uniós jogszabályok a passzív védelem helyett már az ökoszisztémák aktív helyreállítására helyezik a hangsúlyt. Javasoltuk a hálózat bővítését, azt, hogy a kijelölés valóban végrehajtandó intézkedésekkel járjon, az érdekelt felek nagyobb részvételét, valamint az adaptív gazdálkodás és a nyomon követés tökéletesítését.

A Számvevőszék különjelentése az EUMSZ 287. cikke (4) bekezdésének második albekezdése alapján.

CURIA RATIONUM
EURÓPAI SZÁMVEVŐSZÉK

Az Európai Unió Kiadóhivatala

EURÓPAI SZÁMVEVŐSZÉK
12, rue Alcide De Gasperi
1615 Luxembourg
LUXEMBOURG

Telefon: +352 4398-1

Megkeresés: eca.europa.eu/hu/contact
Weboldal: eca.europa.eu
Közösségi média: @EUauditors